

11 @
✓
Χρόνος Β΄.

ΜΑΗΣ-ΙΟΥΝΗΣ

Γρόσια 40

Ἄρ. 5—6

Δραχμές 5

1709108
173-190

Κλειή

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ

Σαυτό τό φύλλο ἐφημοσιεύουν εἰ κ. κ.

ΨΥΧΑΡΗΣ, ΑΠ. ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ,
ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ, ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ (μετ. Μωρεᾶς)
ΔΗΜ. ΣΑΡΡΟΣ (μετ. Εὐριπίδου), ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ,
Γ. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ, ΝΟΤΗΣ ΡΟΝΤΑΚΗΣ,
ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΡΩΤΟΠΑΤΣΗΣ, Θ. ΛΕΥΚΙΑΣ,
Α. ΠΡΩΤΟΠΑΤΣΗΣ (μετ. Μπωντελαίρ), Μ.,
κ. τ. λ. κ. τ. λ.

Π.Ο.Λ.Η
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΕΣΤΙΑ
1921

ΖΩΗ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ

ΒΓΑΙΝΟΥΝ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

Διευθυντής ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΓΑΛΑΤΑΣ ΟΥΖΟΥΝ ΧΑΝ 6.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Για ένα χρόνο Δίρες 3
Για έξη μήνες 2

ΣΗΜ.—Οί συνδρομείς αρχίζουν από την 1η του Γενάρη.
Όσοι θέλουν νάχουν τὰ 5 προηγούμενα φύλλα που έχουν έκδοθει θὰ πληρώσουν 1 λίρα παραπάνω.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΔΑΒΑΜΕ

Ν. Βέλμου *Εργα
Τραγούδια του λαού μας ανθολογημένα για τὰ παιδιά
*Εκδ. *Εκπαιδ. *Ομίλου τῆς Αἰγύπτου.
*Ο Λόγος, Μηνιαῖο. Περιοδικὸ Πόλη.

Ο ΠΕΦΚΟΣ ΜΟΥ

Έναν πέφκο, παιδιά, σὰν πεθάνω, νὰ μοῦ φυτέψετε καμιά μέρα. Έναν πέφκο χωρὶς τάφο, γιὰ νὰ θαρῶ πὼς ζῶ πάντα μου ἀναμεταξί σας. Θέλω νὰ εἶναι ὁ πέφκος στὴ μνήμη μου ἀφιερωμένος. Θέλω στὴν Πρίγκηπο νὰ φυτευτῆ ἀπάνω στὸν Ἄη Γιώργη. Στὴν Πρίγκηπο ἀπάνω, στὸν Ἄη Γιώργη, τὸ καλοκαίρι, ἔπαιζα παιδί. Μεγάλωσα καὶ δὲν μπόρεσα τὴν Πόλη μου νὰ ξεχάσω. Γέρασα καὶ τὴν Πόλη μου λαχταρῶ. Τὴν Πόλη, ἔποιος μιὰ φορά τὴν εἶδε, ποτέ του δὲν πάβει νὰ τὴν ἀγαπᾷ.

Σὰς ἀγαπῶ, καλοὶ μου Πολῖτες, καὶ μὴ θαρῶητε, σὰς ξαίρω κιόλας. Τί πειράζει; Πικρὰ καὶ ἅγια τὰ ἱστορικὰ σας. Ἡ παλιά σας ἡ δόξα θὰ ξανάρθη. Θὰ γίνετε καὶ πάλι τὸ Κέντρο τὸ ἀβιαστο τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τότες σὰν ἀμάραντα λουλούδια θὰ σὰς στολίζουνε ἕλες κι ἄλους οἱ πιὸ λαμπρὲς ἀρετὲς τῆς φυλῆς, οἱ πιὸ γερές.

Τότες νὰρχεστε καμιά φορά, ἐγγονάκια μου τρισεγγονάκια, νὰρχεστε στὴν Πρίγκηπο ἀπάνω, στὸν Ἄη Γιώργη, στὸν πέφκο μου γύρω γύρω. Κι ἂν τύχη στὸν ἐρχομὸ σας καὶ φουσήξη λίγο ἀγέρι, νὰ πῆτε πὼς τὸ τραγούδι τοῦ πέφκου εἶναι τῆς καρδιάς μου τὸ τραγούδι, τῆς καρδιάς μου ποὺ χαίρεται καὶ πονεῖ, ποὺ γλυκὰ δάκρια θὰ κλαίη, ἅμα τὴ λαλιά σας ἀκούση.

Έναν πέφκο παιδιά, σὰς γυρέβω, γιὰτι σὰς ἀγαπῶ.

Σὰς γυρέβω τὸν Πέφκο γιὰ νὰ θυμᾶστε στὸν ἴσκιό του κατόπι τὸ ἀγλάισμα τῆς Ἰδέας, τὰ χαρίσματα τῆς Εἰρήνης, τὴν ἀθάνατή μας τῆς Μυρριάνας τὴ μυρωδιά.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Δευτέρα 18 τοῦ Γιούλη 1921

Ο ΗΣΚΙΟΣ * * *
ΤΗΣ ΕΡΙΦΙΛΗΣ

*Σὲ μὰ παλιὰν ἀγάπη,
μὲναν καινούριο πόνο,
τὸ ἀνέλπιδο ὄνειρό μου
ἀφιερώνω.*

Στὸ ἤρεμο ἀπομεσήμερο τοῦ Γιούνη,
ποῦ ἀνάλαφρος ὁ νούς μου αἰθεροβόσκει
στὸ μελισόχορτο καὶ στὸ φλησκούνι,
σὲ ἀπόσκεπο ἤσυχάζεις κιάσκι

ἀνάγερτη, σὲ παγωνήσια χάρη
βαριοῦ καὶ παλιωμένου λούσου,
σὲ πουπουλένιο ἀκουμπισμένη μαξιλάρι.
— Ποῦ τάχα νὰ πλανᾷς τοὺς στοχασμούς σου ;

Τὸ Δεῖλι-ὀ-δράκος θενα σᾶχει κλέψει
ἀπὸ μιὰ Ἰντιάνικη προσήλια χώρα,
τοῦ κήπου αὐτοῦ γιὰ νὰ σὲ κάμει Σκέψη,
παραμονεύοντας μὲ ζούλια τώρα,

κάπιος *λαφροπερπάτητος ἐρχόντας
μὴ λάχει καὶ τὴ σκόρπια ἀρπάξει σκέψη :
Κ* ἔμοιρανέ σε ἡ Μοῖρα νὰ σβεῖς ὄντας
ἀνθρώπου μάτι θενα σᾶγναντέψει.

Μὰ τὸνειρό μου ἐμέθυσε τὴ Μοῖρα
καὶ πῆδηξαν οἱ ἀνάβρες σᾶφταχτα ἕψη
καὶ μοῦ ξεμολογήθηκαν πῶς πῆρα
τὴν πιὸ κρυφὴ τῆς πλάσης θλίψη.

Αἰθερολάμνω πρὸς τὸν ἄγνωστο ἑαυτό μου,
καί, καβαλάρης τοῦ νεροῦ, ψηλόνω
στὸ δρόσιμα τοῦ κούφιου δρόμου,
τρυγώντας στὴν πικρὴ κορφή τὸν πόνο.

Πλανήθηκα σὲ κάπιο Δεῖλι μάγο
καὶ ξέρω, ποῦ θὰ γίνω παραμῦθι
τὰ στοιχωμένα μήλα του ἂν θὰ φάγω,
ἢ θὰ γευτῶ πανήδονα τὴ Λήθη.

Λυόνω στὸν ἔρωτά σου· μὰ εἶναι τόση
τοῦ νεραϊδίσου κήπου ἢ γοητεία,
ποῦ εἶναι τραγούδι μου ποῦ ἔχει παλιόσει
ὁ κήπος, κεῖναι οἱ σκέψεις μου τοπεία.

Τὸ στῆθος της ποῦ πρῶιμα φουσκώνει
καὶ τᾶνθη ἀπ' τὸ περβόλι ξελογιάζει,
οἱ ζέφυροι πνοῖζοντάς το μόνοι
μύρονται τὸ ἀναπόφυγο μαράζι.

Ψηλάνθιστη, βαριόμοσκη μανόλια,
ἀνέγγιγη καὶ μὲ ὄνειρο παρόμοια,
πορφύραιναν οἱ ἀνθοὶ μὲς τὰ περβόλια
νοούμενοι τῆς σάρκας σου τὰ ἐγκώμια.

Οἱ κρήνες καθαρίζουν ἀνθοφόρες,
νᾶχαν τὸ νόημα τῶν στίχων μου ὑποβάλλει,]
γιὰ κάπιες μακρινές, πανάρχαιες χώρες
θὰ ξενητέβαν τὴ ψυχὴ σου πάλι. —

Φαγγρίζουν τᾶφαντα σὲ ὄνειρου θάμπη
κ' ἡ ἀθάψα ψυχὴ τους φαίνεται σὰν ἕψη
στὸ κρύσταλλο ποῦ τρέμει κι ἀντιλάμπει,
στὸ ἀληθινὸ καὶ γητεμένο δεῖλι.

*Ενας ἀχνὸς τὸν κόσμον ἐξαυλόνει,
μὰ οἱ στοχασμοὶ μου λὲς καὶ παίρνουν σάρκα,
κι ὄλοι οἱ καημοὶ μου πᾶσβυναν κ' οἱ πόνοι,
ἀργὰ περνοῦν ἀπὸ παμπάλαια πάγκα.

Παραμυθιάζει τὸ γλυκόθροο συντριβάνι,
— λὲς κἔχει πάρει γιὰ ψυχὴ τὸ στοχασμὸ τῆς —
κι ἀπλώνει γύρου τοῦ ὄνειρου τὴν πλάνη
καὶ τὴ δροσιὰ καὶ τὸν καημὸ τῆς νιότης.

Στοχάζεται : — Μὴν εἶναι ὄνειρου δάση
ποῦ κελαιδοῦν τὰ μαγεμένα ἀηδόνια ;
Τὸ συντριβάνι λαχταρεῖ γιὰ νὰ τὴ φτάσει
νὰ πεῖ ποῦ ἢ σκέψη μου γιὰ δαύτην εἶναι αἰώνια.

Χαρίζει τὰ παιχνίδια χρυσοῦ μήλου
σὲ ἀνάβρα, ποῦ τὴν ἔχει φτάσει μόνη,
— ἰδέα, ποῦ πηδάει τοῦ ἀψήλου
τῶν στίχων ὁ γρανίτης σὰν τὴ ζώνει. —

— Σὲ δρόμους δεντροστόχαστους ὁ μπάτης
μιὰν ἔκφραση ζητᾷ στὰ ὄνειρατά των,
μὰ ἐσύ, στὴν κρήνην τὸν σκοπὸν ἐκράτεις
— παράπονο τῶν ἀλαλων πραγμάτων. —

Τὴν ἀπλαστη Ψυχὴ, νὰ μὲ κεράσεις
θέλησες στὸν σκοπὸ ποῦ καρτερούσα,
τὴν πιὸ βαθιὰ συγκίνηση τῆς πλάσης,
φιλώντας με γλυκὰ στὰ χεῖλη — ὦ Μούσα !

Λευκοφορεῖ σὰ Νύφη κάθε κρήνη
λαλώντας νέους σκοποὺς στοῦ Ἥλιου τὴ λύρα
κι Αὐτὸς ἀχοὺς θωρώντας νάνθοῦν κρίνοι,
τρέμει νὰ βασιλέψει μὲς τὰ μύρα.

Νεραΐδοκροῦν πηγὲς τὰ ὄνειρατά μου
μὲς τὸ πρασίνισμα πανώριου πλούμου :
Καινούρια ἦρθαν νὰ ποῦν τραγούδια γάμου,
ἀκατερώντας γιὰ Νυμφίο τὸ Νοῦ μου.

Πανήδονα κάθε ἥσκιος ἀχνοτρέμει
στὰ νερὰ πάνω ἢ Φύση μορφὴ ἀλλάζει,
μὲ νέα δροσιὰ, ποῦ φέρνει ἕνα μελτέμι,
παρθένα, σὰν τὸ ἀχνὸ χαλάζι.

Ὁ Ἥλιος ἡσκιοπαίζει, κι ὅλα ἀντάμα
τὰ πλάσματα ποῦ ρέουν στήνει ὀλόρθα·
κι ὅλα σαλεύουν σῆνα νέο θάμα,
στὸ στοιχιωμένο κήπο ποῦ πρωτόρθα·

κι ἀντίθαμα στὴ Δύση ὠριοξομπλιάζει
ὄλων ποῦ σβήνουν τὸν πανώριο τύπο,
μὲ τὸ ψηφὶ — ρουμπίνι καὶ τοπάζι —
στὸ μαγικὸ καὶ ξωτικό τους κήπο.

Τὸ στήθος τῆς ὀρθόκορμη στηλόνει
κι ὁ μαρμαρένιος Τρίτωνας ραγίζει,
μὰ τὸ ἔρθει μου γρικώντας ἀπ' τὰηδόνι,
λεμονοανθοὺς χύνει ἀπ' τὸ στόμα του καὶ ρίξι. —

Ὅμοια οἱ ἀνθοὶ ὡς στοιχιόνουν τὰντα μύρα
οἱ ἀχνοὶ κρατοῦν μορφὲς ποῦ ἔχουνε λυόσει,
κι ὁ γόης Ἄχὸς μὲ τὴ νερένια λύρα
κερνᾷ τους τῶν ψυχῶνε τους τὴ γνώση.

Ἀπὸ ἥσκιων, ἀρωμάτων κι ἀχῶν χνουδί
τὸν ἀμολόγητο μαντέβω πόνο,
καὶ τοὺς ρυθμοὺς των πλάθοντας τραγούδι,
τὴ ρήγισα τοῦ κήπου ξεσκλαβόνω.

— Θρούλος πρὶν γίνεις δροσοζεῖς στὴ Φύση,
φερμένη ἀπὸ ἡσκιόθροα παραμύθια :
Τὰ δέντρα, τὰνθια κ' ἡ γλυκόβροη βρύση,
σὲ χαιρετοῦν μὲ ἀλλοτινὴ συνήθεια.

Ἀκροπατὰ τὸ κάθε ἡσκιόζωο νὰ σὲ φτάσει
νὰ τὸ γνωρίσεις, ἢ ζωούλα του πρὶ σβύσει,
κι ἀπ' τὴ λαχτάρρα του σκορπὰ μέσα στὴν Πλάση
ἕνα πληθόκρονον, μυριόπαλμο μεθύσι·

(Ἀνίσθητη ἡ ψυχὴ μου ἀλαφροκούνα
τὰ δυὸ φτερὰ — φλογάτη πεταλούδα —
στὸ στόμα σου — δίφυλλη παπαρούνα —
ποῦ ἕναν παλιὸ σκοπὸ σιγοτραγούδα.)

καὶ τὸν καημό μου λὲν ὅλα, ἐκεῖ πάνω,
 μὲ τὰ νερένια κι ἀνθινά τους χεῖλη·
 « Ἦθελα αὐτὸ νὰ πῶ καὶ νὰ πεθάνω:
 » — Νᾶξερες πόσο σάγαπῶ, Ἐριφίλη! »

Τὰ μάγια βρήκαν τὴ ψυχὴ μου ἀντήχι,
 τῆς ἐρημίας ἢ ψυχῆ σὰ νὰ ἐκελάδει,
 μὰ ὡς στοχασμοὶ ποὺ δὲ θὰ γίνουν στίχοι,
 ἀνάχναρη ἀργοπέρασε τὸ βράδι.

Μόνον ἢ σκιά της πέφτει στὸ χαβούζι,
 ποὺ τὰ νερά του πιάνει ἀνατριχίλα,
 καὶ βλέποντας ποὺ οὐρανοφῶς τὴ λούζει,
 χεροκροτοῦν τὴν Ἐμπνευση τὰ φύλλα.

— Ἄπ' τὴν κοσμοπηγὴ ἀντιλαρισμένη
 στοιχιόσεις κήπο μαγικό· Στοχάσου:
 γλυκὰ ποὺ λυόνεις, ἐνῶ ἀνθοὺς σοῦ ραίνει
 σβησμένη ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ὁμορφιάς σου. —

Στὸ μέτωπό της οἱ ἦσκιοι παίζουν ὅλοι
 ἐκεῖ ποὺ ἡ ἀγάπη μου στοχάζεται τὸ δεῖλι·
 τάνθια τὴν θυμιατοῦν ἀπ' τὸ περβόλι
 κι ὅλα ποὺ σβήνουν σιγοκραζοῦν: — Ἐριφίλη!

κι ἀεροπαίζουν κι ἀργοτρέμει ἡ χλόη
 ἀπ' τοῦ ρυθμοῦ τὰ μάγια καὶ τῆς ρίμας,
 καὶ λὲν οἱ φλοίσβοι, οἱ ψίθυροι κ' οἱ θρόοι:
 — Ἐλα Ἐριφίλη νὰ παίξεις μαζί μας.

ΑΠ. ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ

ΦΥΓΑΝΕ ΤΑ ΧΕΛΙΔΟΝΙΑ * * *

Κάθε βράδυ ἐκεῖ ἐσουνάζονταν καὶ οἱ ἑφτά, στὴ μεγάλη σάλλα τῆς
 παλιάς ἀρχοντικῆς λέσχης, τῆς ἐρημικῆς.

Δὲν ἐμιλούσανε ἀπόψε, δὲν ἐσαλεύανε οὔτε. Ἀκούγαν τὴ βροχὴ, καὶ
 ἀκολουθοῦσαν τὸ χρόνο, μέσα στοὺς μεγάλους καθρέφτες, καὶ ἀπάνω
 στὰ μεσαιωνικὰ πορτραῖτα τῶν προγόνων.

Ὡσὰν νότες θανατερῆς μουσικῆς. Μιὰ γυμνὴ μορφή, ζαρωμένη, σπα-
 νοῦ, ποὺ μακρυάθε παρόμοιαζε παιδιοῦ.

Πλάϊ της μιὰ στρατιωτικὴ γραμμὴ, ξυμητὸ μούσι, λίγο ὀρθὸ κεφάλι,
 στηριγμένο στὸν τοῖχο, μὲ ζάρες σὰν σπαθιὲς στὸ μέτωπο, αὐστηρὰ
 μάτια.

Ἐπειτα ὁ τρίτος μὲ σγουρὰ κάτασπρα μαλλιά, ἀχαμνός, μὲ ἀριά γενά-
 κια, μὲ μύτη λεπτὴ καὶ γυριστὴ σὰ νύχι ἀετοῦ. Ὁ ἄλλος κατόπι εἶναι
 παχύς, φουσκωτὸς μὲ γενειάδα ποὺ πέφτει χαϊδευτὰ στὰ στήθια, καὶ εἶναι
 ἀγαθὴ καὶ γαλήνια ἢ ὀψη του—μονάχα στὴν κοιλιὰ ἀστράφτει μιὰ
 χοντρὴ ἀλυσσίδα.

Καὶ νὰ ὁ γεροντούλης ὁ κοντός, παλιοντυμένος, μὲ τὸ πλατὺ μέτωπο,
 καὶ τ' ἀνήσυχα ματάκια, μὲ τὰ χωμένα μάγουλα καὶ τὰ ζαρωμένα φρύδια.
 Ἐχει πολλὲς ζάρες στὸ μέτωπο.

Κι ὁ πλέον κατάσπρος, μὲ καθάριο λαιμοδέτη κάτασπρο, λιανὸς καὶ
 σκυφτός, μὲ χαμόγελα στὴν ὀψη, ὁ γεροντώτερος ἴσως ἀπ' ὅλους, κυτά-
 ζει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ λέει μέσα στὴ σιγαλιά, ὅπου μονάχα ἡ βροχὴ
 μιλοῦσε στὰ γιαλιὰ τῶν παραθυριῶν.

— Φύγανε τὰ χελιδόνια;

ΧΑΡΟΣ * * *

Στὴν ἄλλη κάμαρα ἔπαφεν ἀποβραδὺς καὶ ὁ λόγος τοῦ ἀκριβοῦ πα-
 τέρα.

Καὶ πὼς καθόμουνα σκυφτὸς ἐμπρὸς στὸ ἄδειο τραπέζι, μὲ τὰ ποτήρια
 μας — καὶ τὸ δικό του μ' ἓνα δάχτυλο κρασί.

Πὰ πίσω ἀπὸ τὸν τοῖχο τοῦτο ἀποκοιμήθηκε ὁ πατέρας. Γιατὶ θλιμ-
 μένες οἱ γειτόνισσες ἐφέραν τὰ μυρουδικά;

Μὰ ὁ πατέρας, ἀκριβός, ἐπλάγιαζε στὴν κάμαρα τοῦ κήπου, κι εὐώ-
 διαζέ του λάντα ὁ ὕπνος.

Ἡ θύρα ἐκτύπησε σιγά.

Και πώς καθόμουνα σκυφτός με τὰ ποτήρια μας, και τὸ δικό του μου ἓνα δάχτυλο κρασί.

Και εἶπα, καλὲ πατέρα, πὼς ἡ μιλιὰ θὰ σοῦ λειπε, και δὲν ἀνοιξε τὴ θύρα, ὁ γιός σου: ἐγώ.

Στὸ ποτήρι με τὸ δάχτυλο κρασί τὰ χεῖλια σου ἀγγίζαν, και ἡ στάλα ἐκρέμοταν ἀκόμη.

Σὰν τὸ παιδάκι μου ἐκρουε τὴ θύρα ἀπόψε βράδυ.

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΔΙΧΩΣ ΝΟΗΜΑ

Ἀπόψε με λαχτάρα φίλησες μιὰ γυναίκα στὸ στόμα. Στοχάζουσιν ἄραγες τὰ χεῖλη μου ποῦ εἶχαν ἀγγίξει τόσες φορές. Ἐγὼ σὰν ἐφυγες και δὲν εἶχεν ἀκόμη στεγνώσει στὰ χεῖλη της τὸ φιλί σου, ἔτρεξα γλήγορα νὰ τὸ τριγύσω σὰ σταλαχτίτη ἀπὸ σπηλιά ἢ σὰ μαργαριτάρι μες ἀπὸ κά-
πιο δσπρακο βγαλμένο ἀπ' τὰ βύθη τοῦ γιαιλοῦ

Κένω ἀπόρρυσεν ἐκείνη γιὰ τὴ θέρμη μου συλλογίζουμου τὰ ξένα ὁμορ-
φα τραγούδια ποῦ τόσο τὰγαποῦμε ὅταν τὰ νιόσουμε βαθιά και τὰ συλ-
λογιζόμαστε ἀπατημένοι ποῦ εἶναι δικὰ μας.

Πίστεφέ με ἡ πλάνη μου εἶταν γλυκιὰ και σὲ ρούφηξα φευγαλέα

Ἐφὲς πέρασα τὴ νύχτα διαβάζοντας τίς γλυκύτερες ἐρωτικὲς ἱστορίες γιὰ νὰ σοῦ τίς διηγηθῶ.

Σὰν πόσα περβόλια ρόδων νὰ διαγούμησαν οἱ περίφημοι ἀγαπητικοὶ γιὰ τίς Κεράδες τους ἐξομολόγηση. Μὰ τὸ πρῶι ξέχασα ὅλες τίς ἱστορίες με τὴν ἐνθύμησή σου. Μογάχα μου μένει μιὰ ἰδέα ρόδων. Ἐλα στὴν ἀγκαλιά μου, νὰ νιότεις ἓνα σκῆρπιο μύρο ἀρίφνητων λουλουδιῶν.

Τὸ λιμπιστερὸ φρούτο ποῦ σοῦ εἶχα δώσει μου τὸ ξαναπρόσφερες ἀφοῦ ἔφαγες τὸ μισό. Κεῖχε κρατήσει τὸν τύπο τῶν δοντιῶν σου κεῖχε ἀναδρο-
σιστεῖ ἀπ' τὰ χεῖλη σου ποῦ εἶχαν γίνει ἓνα στὸ νού μου τώρα με τὴ σάρκα του, κι ὅταν τῶδαλα στὸ στόμα μου μοῦ φάνηκε ὅτι πιπίζα τὰ χεῖλη σου, μοῦ φάνηκε πὼς με δαγκώνουν τὰ μαργαριταρένια δοντάκια σου. Τόσο τὰ αἰσθάνθηκα ποῦ ἐκλεισα ἡδονικά τὰ μάτια σὰ νὰπολάβαινα ἓνα ὄνειρο. Δὲν εἶναι ἀλήθεια ποῦ σοῦ φάνηκα σὰν ὑπνοβάτης και μοῦ εἶπες: — Τί κόμεις;

Εἶταν μιὰ στιγμή ποῦ δὲ θὰ ξεχάσω ὁδλη μου τὴ ζωὴ, μιὰ ἀθάνατη στιγμή ποῦ θὰ περάσει ἴσως στίς ἐρχόμενες γενεὲς και θὰ τίς κάμει νὰ στοχαστοῦν.

— Πές μου με τί μάγια τὸ φρούτο ποῦ σοῦ πρόσφερε μοῦ τὸ ξαναγύρι-
σες ἀμβροσία;

P.

ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ

Τὸ γύφτικο εἶτανε παράμερα ἀπὸ τὸ χωριό.

Στὸ φουσερὸ ὁ Νιάκας δούλευε μ' ἀγγομαχητὸ πάντα. Μὰ ἐκεῖνο τὸ ἀπόσπερο πάσχιζε νὰ σφυρίζει λιανοτράγουδο. Ὁ Διάνακας διαζότανε πρὶν νὰ θαρέσει ἢ καμπάνα γιὰ ν' ἀποσώσει τὸ αἰνί.

— Ἐλα γειά σου, παρ' τὰ χέρια σου Νιάκα! εἶπε ὁ Διάνακας θγάνοντας με τὴ σιδεροτσιμπίδα τὸ αἰνί ἀπὸ τὴ φωτιά! Ὁ Νιάκας ἄφισε τὸ φουσερὸ, ἄδραξε τὴ βαριά και σφυροκοπήσανε. Τὸ ἀναμένο σίδερο σπίθιζε γύρω στὰ κεφάλια τους πρῶτα πλατιὲς σπίθες, κ' ὕστερα μικρὴ, χρυσὴ ψυ-
χάλα.

— Μὴ θαρεῖς ἄλλο, εἶπε ὁ Διάνακας και τὸ σφυροκόπαε τώρα μονά-
χος, σδυτό, μπλάβο τὸ σίδερο. Και σὰν εἶτανε τέλεια τώρα ἀργασμένο τὸ αἰνί, τὸ βούτηξε στὸν κάδο με τὸ νερό. Και τὸ σίδερο εἶτανε κρουμένο και δὲν ταισίρισε. Και πετώντας χάμου τὸ σφυρί, εἶπε τοῦ Νιάκου κυτ-
τάζοντας τονε στὸ μουντζουρομένο του προσωπο.

— Νιάκα! θάρθει ἢ Λενιὼ τ' ἀπασπεροῦ;

Ὁ Νιάκας δὲν ἀπεκρίθηκε. Ἐσήκωσε μόνο ποὺς ὤμους του σὰν νὰ λεγε: Ἐἔρω και γώ!

Ἡ Λενιὼ εἶχε μπάρμπα τὸ γέρο-Νιάκο, και πήγαινε συχνὰ στὸ γύφτικο. Πήδαε με τὴν κόκκινη ποδίτσα της γύρω στ' ἀμῶνι σὰν σφυροκοπούσανε οἱ χαλκιάδες και χόρευε με τὸ σπιθοβόλεμα χαρούμενη.

Ἄλλοτε πήγαινε στὸ φουσερὸ και βοήθαε τὸ Νιάκα, ξεκαρδιστὴ στὰ γέλοια. Και θγάνοντας ὁ Διάνακας τὴν προβίσια του ποδιὰ εἶπε, καθύ-
μενος σύνωρα σ' ἓνα σκαμνί.

— Νιάκα!

Ὁ Νιάκας δὲν ἀπολογήθηκε. Ἐνειβονταν στὸ κάδο ποῦ ἔσβυσαν τὰ σίδερα, και τοῦρθε ἔτσι σὰν πείσμα νὰ μὴν ἀποκριθεῖ.

Ὁ Διάνακας σώπασε, και τὸν κύταζε ποῦ σκούπιζε τὸ ἀχαμισμένο του πρόσωπο, με τ' ἀχτένιστα μαλλιά ποῦ πέφτανε γύρω στ' αὐτία του και ἀπάνω ἀπὸ τὰ μάτια του, ἀριὰ και φαρά.

— Δὲν ἀκοῦς ποῦ σοῦ κραίνουν;

— Μοῦ κρινες;

— Θὰ πᾶς στὸν ἔσπερινό;

— Ἐσὺ ποῦ θὰ πᾶς; ρώτησε ὁ Νιάκας χωρὶς ν' ἀποκριθεῖ στὸ ρώτημα.

— Θὰ καρτερέσω μὴ λάχει κι ἔρθη κάνας... θὰ καρτερέσω λίγο.

— Σαβατόδραδο... ποιὸς νάρθη.

— Γιὰ παραγγολές...

Ὁ Νιάκας ἐξόστηκε στὸ σβέρκο, φάνηκε νὰ συλλογιέται.

— Χούμ!... ξέρω και γώ... σὰν νὰ μὲ νιόθωμιτε και...

— Λέω να πάω στο καλύδι... δὲ νιόθουμε καὶ καλά... εἶπε ὁ Νιάκας σὰν νὰ μιλοῦσε στὸν ἑαυτὸ του. Θὰ καρτερέσεις τὸ λοιπὸν σύ;..

—Ναὶ σοῦ εἶπανε, μουρμούρισε ὁ Λιάνακας.

—Καλὸ βράδυ, πάω εἶπε ὁ Νιάκας, μὰ στὴν πόρτα κοντοστάθηκε, σὰν νὰ ξέχασε κάτι.

—Τ'εἶνε πάλε; εἶπε ὁ Λιάνακας, μὴ σοῦ χρειάζονται λιανικά.

—Δὲν ἔχω χρεῖα, καὶ φκιάνοντας τὸ σκοῦφο του, —μιά δραμὴ μόνον γιὰ κἀνα ρακί— πάω νὰ πέσω, εἶμαι ἄρρωστος...

—Περαστικά σου τότες, εἶπε ὁ Λιάνακας, ἔστριψε τὸ μουστάκι του ἔβγαλε τὸ καθρεφτάκι του, κυτάχτηκε καὶ χαμογέλασε εὐχαριστημένα.

Εἶτανε ἄντρας γερός μελαψός, ὡς τριάντα χρονῶνε, μὲ πλατεῖες πλάτες ποὺ γέρνανε λίγο κατὰ μπρός. Ὁ Νιάκας ἔφευγε μέσα στὶς ἐλιές.

Ἐνα πουλάκι φτέρισε στὸ παράθυρο τοῦ γύφτικου τσιτσίρισε καὶ ἔκατσε σ' ἕνα κλαδάκι τῆς φράχτης.

Ἀκρουμάστηκε ὁ Λιάνακας. Βήματα ζυγόνανε καὶ τὸ πουλάκι ξαναφτέρισε κατὰ τὸν κήπο. Κεῖνος πήγε κι ἔκλεισε τὸ παράθυρο, κι ἔγειρε τὴν πόρτα. Ἀπὸ τὸ δρόμο μὲ τὶς βαλτερές φράχτες τὰ δῆματα ἀκουστήκανε.

—Ἄ, ἐδῶ εἶσατε· πάντειχα μὴν πήγατε στὸν ἑσπερινό, εἶπε ἡ Δενιώ προβάνοντας τὸν γελαστό της πρόσωπο στὴν πόρτα· δυὸ σκουλαρικάκια φεύτικα τρεμουλιάσανε στ' αὐτιά, σὰν δυὸ ἐλίτσες κρεμαστές.

—Ἐδῶ εἶμαστε εἶπε ὁ Λιάνακας.

Ἡ Δενιώ μπήκε μέσα θαρετὰ καὶ εἶπε: Καλησπέρα σας.

—Καλησπέρα, τῆς ἀποκρίθηκε ὁ Λιάνακας γελαστός.

Ἡ Δενιώ κύταξε ὀλόγυρά στὸ γύφτικο.—Καὶ ὁ μπάρμπας μου; ρώτησε σὰν ἄπορα.

—Πάει ὡ κοντά, καὶ θὰ γυρίσει... ἡ ὥρα τὸν ἔχει.

—Πάω νὰ φύγω τότες.

—Κάτσε... σὰ γυρίσει... νὰ πάμε στὸν ἑσπερινό... καὶ λέγοντας ἔτσι ὁ Λιάνακας πήγε κατὰ τὴν πόρτα καὶ τὴν ἔκλεισε.—«Φυσάει, εἶπε, νανάψω τὸ λυχνάρι.» Μὰ ἀπὸ τὸ φεγγίτη ἔπεφτε θαμπὸ φῶς μέσα στὸ γύφτικο.

—Δὲν καίει ἡ φωτιά; ρώτητε ἡ Δενιώ. Νὰ φυσήξω τὸ φουσερό;

—Μπορεῖ νὰ βαστάει λίγο ἀκόμα — φύσα σὰν θές.

—Μπὰ θὰ σβύστηκε, εἶπε ἡ Δενιώ, κι ἀκκούπησε στ' ἀμῶνι τὸ χέρι της. Μπὰ, τὸ ἀμῶνι νάναι ἀκόμη ζεστό!..

Ὁ Λιάνακας πήγε κοντά, ἔβαλε τὸ χέρι στ' ἀμῶνι, καὶ εἶπε μὲ φωνὴ τρεμουλιαστή, σὰν νὰ τὴν κατέπινε. Ναὶ εἶναι... λίγο...

Καὶ ἀγγαλιάζοντας ξαχνικὰ τὴ Δενιώ τὴν ἔσφιξε στὰ δυνατὰ του μπράτσα, τὴ φίλησε στὰ μάγουλα, στὰ μάτια, στὸ λαιμό! Κεῖνη φώναξε.

—Ἄφισε με ἄτιμε σκυλί, ἄφισε με! καὶ πνίγηκεν ἡ φωνὴ της.

* * *

Ὁ Νιάκας εἶτανε ὡς ἐξήντα χρονῶνε, ξεραγγιανὸς γέρος, κοντός, μὰ βάσταε ἀκόμα δύναμη γιὰ νὰ φυσάει τὸ φουσερό καὶ νὰ βοηθάει στὸ σφυροκόπημα μὲ τὴ βαριά. Καὶ εἶπε κεῖνη τὴν ἡμέρα ὁ Νιάκας.

—Λιάνακα, οὔλοι εἶμαστε ἀμαρτωλοί... Τὸ ξέρω πὼς οὔλοι εἶμαστε... καὶ νὰ πίνω λίγο δὲν κάνω κανενὸ κακό!..

—Πίνεις, μὰ τώρα στερνὰ μπεροκυλίεσαι... εἶπε θυμομένα ὁ Λιάνακας. Κεῖνο ποῦ σοῦ λέω...

—Δὲν ἀδικῶ κανένα Λιάνακα... τὰ λεφτούλια μου πίνω... τὸν ἔδρο μου πίνω... τὰ κόπια μου...

—Κεῖνο ποῦ σοῦ λέω... νὰ μαζευτεῖς... κύττα τὸ φτωχικό σου... μὰ ψυχὴ εἶσαι... δὲ λέω... κύττα τὴν ψυχὴ σου...

—Μιὰ ψυχὴ εἶμαι... μουρμούρισε ὁ Νιάκας.

—Δὲ λέω... μπορεῖς κάτι νὰ κάμεις καὶ γιὰ κανέναν ἄλλο... τὰ μεροδούλια σου... ἔλα στὸ πιστό... κύττα τὸ φτωχικό σου... τὴν ψυχὴ σου νὰ εἰπῶ...

Ὁ Νιάκας ἀνάσαινε βαριά, καὶ κύταζε τὸ Λιάνακα ποῦ χτύπαε ἕνα πέταλο μὲ τὸ σφυρὶ στ' ἀμῶνι.

—Δὲν μὲ παρατάς, Λιάνακα, εἶπε πίσω ἀπὸ τὸ φουσερό ὁ Νιάκας.

—Τί θές νὰ εἰπεις τάχα, μούγκρισε ὁ Λιάνακας σταματώντας τὸ σφυρὶ στ' ἀμῶνι.

—Πάει νὰ εἰπεῖ, μὲ τὰ λόγια σου μὲ μαρτυρεῖς... μὲ παιδεύεις...

—Ἔτσι μούρχεται νὰ σκάσω... μὲ λές γιὰ πιστό... γιατί τὸ πίνω;.. μεδὰ καὶ τόβανα στὰ χεῖλια μου τὸ πρὶν;... γιὰ πὲς μου;...

—Τί τὸ κάνεις τάχα! γιὰ γιαιτριά... θὰ μοῦ εἰπεις;...

—Ὅχι γιὰ γιαιτριά... μὰ... ἔτσι μὲ στομώνει... ἔτσι μοῦ φαίνεται πὼς ξεθυμαίνω...

—Ξεθυμαίνεις; Ὅρστε μας τώρα! Τί μωρὲ νὰ ξεθυμαίνεις; Τὸν καημό; Μὴ καὶ σοῦ πήρε ἡ ἀγάπη τὸ μυαλό; Χού! Χού!...

—Ὅχι, Λιάνακα!...

—Ὁ Λιάνακας ξαναγέλασε. Ὁ Νιάκας χαμήλωσε τὰ μάτια, σὰν γιὰ νὰ μὴν ἴδει ὁ Λιάνακας τὸ σπῆσιμα τοῦ θυμοῦ μέσα τους. Ἐάφνου σὰν μὲ ἀπόφαση ἦρθε ὀμπρὸς στὸ Λιάνακα, πλάι στ' ἀμῶνι. Μὰ ἐκεῖ πάλε σταμάτησε ἄπραγος· κι ἔτρεμε ὀλόκληρος.

Ὁ Λιάνακας σφυροκόπηε τὸ πέταλο. Κι ὁ Νιάκας εἶπε σὰν μὲ καλοσύνη.

—Εἶναι ἀρφάνη, Λιάνακα, εἶναι ἔρημη... δὲν ἔχει ἄλλο ἀπὸ μένα...

—Ποῖς σοῦ μιλάει γιὰ ἀρφανές;.. Τί σοῦρθε παραλόγους;

Ὁ Νιάκας παραμέρισε. Μὴ μὲ πιλατεύεις Λιάνακα... μὴ μὲ πιλατεύεις εἶπε παρακαλεστικά. Ἄνθρωπος εἶμαι... ψυχὴ ἔχω...

—Μὴ λάχει κ' εἶσαι πιομένο; Νιάκα;...

—Ἄγ, τὸ λοιπὸν σὰν βρίζεις ἔτσι Λιάνακα πάω νὰ φύγω... ἐσὺ δὲν ἔχεις Θεὸ ἀπάνω σου.

- Κατὰ διαβόλου, μούγκρισε ὁ Λιάνακας.
 — Τέλος πλέρωσε μου τὸ μεροδούλια μου... εἶπε σιγὰ ὁ Νιάκας φορῶντας τὸ σκοῦφο του.
 — Δὲν σοῦ χρωστάω μεροδούλια... τὴν ἀναφορά σου... ἔλα...
 — Ρεῖ παιδί μὴν κάνεις ἔτσι... τρεμομίλησε ὁ Νιάκας.
 — Δὲν ἔχει λεφτό! φώναξε ὁ Λιάνακας.
 — Νᾶσαι καλὰ Λιάνακα. μευρμούρισε ὁ Νιάκας κι ἔφτιασε τὸ σκοῦφο του, καὶ βγήκε ἀπὸ τὸ γύφτικο.
 Ὁ Λιάνακας σφυροκόπησε τὸ πέταλο γλήγορα, κι' ἔσφιγγε στὰ δόντια του μιὰ δρυσιὰ γιὰ τὴ Λενιώ.

* *

*

- Τὸ σπίτι τοῦ Νιάκα, μιὰ κόμαρα ἀπὸ σανίδες ἀσβεστοχρισμένες, καὶ μέσα στὴ γωνιά ἓνα κρεβάτι μιὰ κάσσα νὰ εἰπείς κι' ἀπάνω ξαπλωμένος εἶναι ὁ Νιάκας. Καὶ ἡ Λενιώ παραστέκει πλάι του θλιμένη, καὶ πάσκει νὰ ράψει ἓνα παληρόσκουτο. Τρεῖς φωταῖ τὸ λυχνάρι.
 — Ἄνασαινω, ἀνασαινω νὰ τὸ βαστήξω... μὰ δὲ μπορῶ... Κι ἀνασεύστηκε μιῶντας ἔτσι βαριά ὁ Νιάκας. — Δὲ μου τὸ εἶπες ξάστερα καὶ σύ... δὲ μου τὸ εἶπες κακομοίρα μου...
 Ἡ Λενιώ ἔραβε. Ἐκαμε νὰ τοῦ μιλήσει μὰ κόμπιασε.
 — Τί νὰ σοῦ εἰπῶ ξάστερα... ὦχ μπαρμπούλη μου... λογάριαζε με πεθαμένη παρὰ ζωντανή...
 — Ὁχ κακόμορο... θε μου, θε μου... ἀναστέναξε ὁ Νιάκας. Καὶ ὕστερα ἀ ὁ λίγο ἔλεγε σὰν ἀπὸ μοναχός του. «Κολοκύθια νὰ εἰπῶ... δὲ μᾶς διακιάνοι κανέννας... σὲ φτύνει ὁ ἄλλος, σὲ πατάει στὸ λαιμό... κατάπιε σὺ τὸ μαράζι σου... γκούχ... γκίχ... καὶ μὴ λὲς μιλιὰ...»
 Σωπαίνοντας γιὰ λίγο, γιὰ νὰ πάρει ἀνάσα τὴ ρώσησε σιγὰ — «Γιὰ νὰ σοῦ εἰπῶ, Λενιώ... γιὰ πὲς μου.
 — Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, εἶπε ἡ Λενιώ μὴ σηκώνοντας μάτια ἀπὸ τὸ ράψιμο.
 — Νά... τονε... ἄκου νὰ σοῦ εἰπῶ... λέω νὰ πάω πάλε ταχυὰ στὸ γύφτικο... λέω πάει νὰ εἰπεί νὰ ξαναπάω... τί λὲς νὰ πάω;..
 — Ὅ,τι θὲς κάμε... καὶ τί μὲ τοῦτο;..
 — Ἐρχεσαι καὶ σύ... τὸ βραδάκι...
 — Καὶ τί μὲ τοῦτο;..
 — Ἐρχεσαι καὶ σύ... ἔτσι ξένοιαστη... πῶς τὸ λένε... ἀδιάφορη... φυσᾶς, νὰ εἰποῦμε, τὸ φυσερό, γελάεις, ὅπως πάντα,., κατάλαβες... καὶ γὼ νὰ σηκῶνω τὴ βαριά... νὰ σηκῶνω... μὰ πῶς... νὰ θαρέσω... μιὰ στὸ ἀμόνι... νὰ θαρέσουμε... ἔτσι λέω Λενιώ... γκούχ... γκίχ...
 Ὑστερα τῆς εἶπε νὰ τοῦ δώσει νὰ πιεῖ. Τοῦ πήγε τὴ τσότρα καὶ τοῦ εἶπε.
 — Μὴν πίνεις μπάρμπα, εἶπες.
 Κεῖνος πήρε τὴν τσότρα καὶ τράβηξε πέρνοντας ἀνάσα βαθεῖα σὰν ἀπὸ-

- πιε. «Θὰ πεθάνεις... παληρόσκυλο... δὲ λέω... οὔλοι ἀμαρτωλοὶ εἴμαστε... οὔλοι κάναμε τὸ κακό... καὶ ὁ Δεσπότης τὸ ἴδιο... καὶ σὺ μὴν καμόνεσαι... ὁ σατανᾶς μᾶς παίρνει οὔλους...»
 — Χτυπάει κάποιος μπάρμπα, εἶπε τρομαγμένη ἡ Λενιώ, πολὺ σιγὰ.
 — Καὶ σὺ κακομοίρα ποῦ νὰ κολαστεῖς... ποῦ τὸ ξερες νὰ κολαστεῖς... μὲ τὸ θεομπαίχτη νὰ κολαστεῖς...
 — Χτυπήσανε μπάρμπα, ἄκου;..
 — Μωρὲ τί κάθομε ἀλήθεια... Πάω στὸ γύφτικο... μπαίνω ἀπὸ τὴν πόρτα... ἦρθα Λιάνακα καλῶστονε... Ἔτσι θὰ μοῦ εἰπεί...
 — Μπάρμπα χτύπησε ἡ πόρτα σοῦ λέω... Εἶπε σιγὰ πάλε ἡ Λενιώ ζυγόνοντας τούτη τὴ φορά σιμὰ στὸ κρεβάτι τοῦ Νιάκα.
 — Χτυπάει; ποιός;.. πήγαινε νανοίξεις,.. Ποιός χτυπάει μωρὲ;..
 — Ἄνοιχτε, ἐγὼ εἶμαι, ἀκούστηκε ἡ φωνὴ νὰ εἰπεί.
 Ἡ Λενιώ ἀναταράχτη στὴ φωνή, ἀνατρίχιασε, τῆς βόιξε μέσα στὸ μιालό.
 — Πήγαινε νανοίξης Λενιώ... ποιός νᾶναι...
 Ἡ Λενιώ ἀνοίξε καὶ πήγε κι ἔκατσε πάλε, πήρε τὸ σκουτὶ καὶ ἔκαμε νὰ ράψει μὰ τῆς τρέμανε τὰ χέρια. Κεῖνος δὲν ἐμπήκε μέσα, στάθηκε στὸ κατώφλι.
 — Ἦρθα Νιάκα νὰ σοῦ κουβεντιάσω... ἦρθα νὰ τὰ μιλήσουμε Νιάκα... καὶ καλησπέρα κιόλα... μὴ μὲ συνερίζεσαι... σάστισα... τέτοια ὦρα τί θὰ εἰπεί... γιὰ ἀγροίκα...
 — Ὁ Νιάκας κύταζε τὴ Λενιώ, καὶ συνεφερνότανε λίγο-λίγο.
 — Ἦρθα τὸ ποῦ λὲς νὰ σοῦ εἰπῶ... μὰ τί δὲν ἀπολογίεσαι;.. μὴ καὶ δὲ θέλεις νᾶμπω μέσα;..
 — Ρεῖ σὺ εἶσαι Λιάνακα;.. Χί... Χού... μωρὲ ἔμπα τὸ λοιπόν...
 — Σιὸ φταιξα Νιάκα... τὸ μολογάω μούγκρισε βουρκωμένα στὸ κατώφλι, ὁ Λιάνακας.
 — Γιὰ στάσου νὰ σοῦ εἰπῶ Λιάνακα... γιὰ συλλοῦσου κιόλα δὼ ποῦ θὰ στὸ εἰπῶ... μ' ὄβρισε βαριά... πρῶτα κι ἀπ' ἀρχεῖς... μὲβρισε... νὰ λέμε τὴν ἀλήθεια... μὲ σκυλόβρισε νὰ εἰπῶ;.. ἔσκαφτα τὴ γῆς νὰ χύσω τὸ δίκιο μου... πρῶτα-πρῶτα μὲβρισε... Τὸ ξέρω... γιὰ συλλοῦσου... κιόλα... δεύτερα... θὰ μὲ θάραες κιόλα μὲ τὸ σφυρὶ στὸν ἀκούτραφα... ἔλαχε νὰ φύγει κανέννας... λέει ὁ λόγος... δίνε τόπο στὴν ὀργή... μὰ γιὰ ἀγροίκα... μὲ πρόσβαλες... τὸ ξέρεις... ἔμπα μέσα κιόλα... ἔλα μέσα κιόλα... δὲ σὲ τρώει... Χώ!... χού!... δὲ σὲ σκοτώνει κανέννας...
 — Δὲ λέω πῶς μὲ σκοτώνεις Νιάκα... κάλιο νὰ μὲ σκότωνες μ' ἀγαπάεις... μὰ δὲν εἶμαι ἀξίος νὰ μπῶ σπίτι σου...
 — Ἀγαπιόμαστε ρε Λιάνακα... ἀγαπιόμαστε... δὲ γίνεται τὸ αἷμα νερό δὲ γίνεται...
 — Καημένε Νιάκα... τί νὰ κάμει κανέννας... τόπαθα...
 — Μολόγα το κιόλα... χό!... χό!... μὰ μὲ σακάτεψες Λιάνακα...

μ βδρισεσ σου λέω... μιά σφυριά στὸν ἀκούτραφα... πάει τώρα... ἄς λέμε...

— Νιάκα... ἦρθα νὰ σοῦ κουβεντιάσω, εἶπε κορδοτὰ ὁ Διάννακας, καὶ ἐστριψε τὸ μουστάκι του, καὶ κύταξε κατὰ τὴν Λενιώ, ποῦ ἔσκυβε κά-
νοντας πάντα πὼς ράβει.

— Ἦρθα τὸ ποῦ λές νὰ τὰ εἰποῦμε... συμπάθε με καὶ σύ... καὶ... κα-
ταλαβαίνεις;..

— Σὰν νὰ καταλαβαίνω... μὰ θὰν τὰ κουβεντιάσουμε κιόλα... τί θές
νὰ εἰπεις κιόλα... θὰ τὰ εἰποῦμε,.. εἶπε σαστισμένος ὁ Νιάκας.

Ἄντ' ὁ Διάννακας στάθηκε γιὰ λίγο, ἔβαλε τὸ χέρι στὴν τσέπη ἔβγαλε κάτι.

— Νὰ πάρε, εἶπε ἀπλώνοντας τὸ χέρι στὸ Νιάκα. Ἄντ' ὁ Νιάκας ἄπλωσε
τὸ χέρι καὶ τὸ πήρε.

— Ὡχὸ... δαχτυλίδι λές... δαχτυλίδι λές... ἔλεγε ὁ Νιάκας σαστισμέ-
νος περισσότερο.

— Καληνύχτα Νιάκα... καληνύχτα Λενιώ... ταχυὰ Νιάκα... τὰ λέμε...

— Στάσου ρε παιδί... στάσου κιόλα...

Ἄντ' ἡ πόρτα ἐκλείσε πίσω ἀπὸ τὸ Διάννακα, καὶ τὰ σπερνά του βήματα
σβύσανε στὴ στράτα τὴν πλακόστρωτη. Ἄντ' ἡ Λενιώ δὲ σήκωσε τὸ κεφάλι
ἀπὸ τὴν ποδιά της, κι ἔκανε πὼς ράβει, μὰ τὸ χέρι της ἔτρεμε, κι
ἔτρεμε καὶ τὸ χεῖλι της, καὶ τὰ μάτια της βουρκώσανε.

Ἄντ' ὁ Νιάκας ἀνασηκώθη πηδηχτά, πήρε τὸ λυχνάρι τὸ κρέμασε κοντὰ
στὴ Λενιώ. Ὡστερα ἔφερε σιμὰ στὸ φῶς τὸ δαχτυλίδι.

— Λενιώ...

Ἄντ' ἡ Λενιώ σήκωσε τώρα δακρυσμένη τὸ κεφάλι της.

— Ἄραβώνα... κακόμοιρο χό!.. χό!.. καὶ ἔκαμε νὰ τὴ φιλήσει μὰ
πήγε νὰ ξαπλωθῆ χάμω τὰ μπρούμιτα, γελώντας.

Χαμογέλασε ἄντ' ἡ Λενιώ. Ἄντ' ὁ Νιάκας τῆς πήρε τὸ χέρι, τῆς φόρεσε τὸ
δαχτυλίδι. Κεῖνη ἀναστενάζοντας καὶ χαμογελώντας μαζὶ κύταξε τὸ δα-
χτυλίδι στὸ δάχτυλο, καὶ εἶπε.

— Τὸν ἦθελα... μπάρμπα Νιάκα... Καὶ γέλασε πονηρά.

— Ἄλεποῦ!.. Τὸ ξερα γῶ... χί... χό... χί... Εἶπε ὁ Νιάκας τρίβοντας
τὰ χέρια του καὶ χώθη στὸ κρεβάτι του γελώντας.

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

JEAN MORÉAS

LES SYRTES

ACCALMIE

I

Ἄντ' ὅταν, κάτω ἀπ' τὴν τρικυμία καὶ ἔστην πηχτὴ τὴν πάχνη
γύρο ἀπ' τὴ βάρκα τὴ φτενή, δίχως παννὶ καὶ λαμνοκόπτο
τὸ κῦμα ἔνωιωσε ν' ἀνεβαίνῃ ἀναβρασμοὺς γεμάτο
κ' ὑπόμεινες τοὺς μαλλισμοὺς ἑνὸς χοροῦ ὄλο ζάλη,

ταιριάζει πιά, ἔστην ἄμμουδιά καὶ ἔστο πικρὸ τὸ φύκη
γλυκὰ ν' ἀποκοιμιέσαι, ἔστων σκιστῶν τὰ πόδια βράχων
καὶ τὰ κλαψάρικα τῆς θαλασσοπάπιας τραγοῦδια
νὰ σὲ λικνίζουν, σὰν πλαγιάζῃ ὁ ἥλιος μὲς ἔστο κῦμα.

II

Τὰ κρῖνα ἄς πάρουνε καὶ τὰ φανταχτερὰ τὰ ρόδα
κι ἄς κάνουν νὰ σωπάσουν πιά οἱ αὐλοὶ καὶ τὰ τραγοῦδια,
ποῦ τίς λαγνεῖες τίς ἄτονες νὰ τίς ξανάψουν θέλουν
στὸν ρόδινο οὐρανὸ τῶν πόθων μου, ποῦ βασιλεύουν.

Ἄντ' ὦ, πιά μὴ μοῦ φυσᾶς μὲ τῆς ἀνάσας σου τὸ μύσκο,
ἄ μὴ μὲ σταματᾶς μὲ τ' ἀστραπόφεγγά σου μάτια
γιατὶ ἔννοιωσα ν' ἀναύω, ὡς ἂν ὁ ἀχνὸς καντηλοσβύστης
στὸ ἀστέρινο γλαυκὸ, ποῦ μέσα του πλανιῶνται οἱ φλόγες.

Ἄντ' ὦ μὴ πιά μὲ τὸ ἀχόρταγό σου χᾶδι μὲ πλανεύεις
ἄ μὴ πιά τὸ ἐθυστικὸ ποτό σου μὲ ραντίζεις
πού, — ὡς ἀπὸ ἀκένωτο ἀμφορέα — τρέχει ἀπ' τὰ δύο σου χεῖλια!
— ἄς τὴν νὰ κοιμηθῆ, ἡ καρδιά μου, κι ἄς τὴν, νὰ πεθάνῃ!

Ἄντ' ὦμοια ἕνα φέρετρο ἡ καρδιά μου κεῖται, ἀπὸ σφεντάμι,
ἡσυχασμένη μὲς ἔσῃς μετανοίας της τὴ γαλήνη.
Μάταια παρὰπονα γιὰ μιὰ ἡδονὴ δυστυχισμένη
τῆς Ἄφροσύνης μου τὴν εἰρήνη ἄς μὴ μοῦ τὴν ταράζουν!

CONTE D' AMOUR

Ἄντ' ἀντίφεγγε ἡ σελήνη μὲς ἔσῃ σιωπηλὴ τὴ λίμνη
χλωμὴ σὰν κρῖνο, διάπλατη, κι ἀραθυμῆς γεμάτη.
— Ποιὰ ξωτικιά μᾶς ἔρρανε ἀπ' τὴ στάμνα της μὲ φίλτρα; —
Στέναζε ἡ αὔρα, ἀνάμεσα ἔσῃ δέντρα, ὀρθὰ καὶ μαῦρα

Φίλημα αιδέριο, ὦ τὸ φίλῖ της! νᾶναι εὐλογημένο!
 μέσ' ἔστην καρδιά μου, ὄλη τρομάρες, ξάναψες τὴ φλόγα,
 μέσ' ἔστην καρδιά μου, ὄλη τρομάρες, — κρύα, φτωχειὰ καρδιά μου! —
 Ἀκροάγγισα τὰ χεῖλια της; ρούφηξα τὴν ψυχὴ της;

IX

Στὴ στράτα ἐπερπατούσαμε, βαστούμενοι ἀπ' τὸ χέρι,
 κάτω ἀπ' τίς γλῶσσες τῶν φανῶν, ποὺ σκουντουφλιέται ὁ ὄχλος.
 Κάτω ἀπ' τὰ ὀλόανθα γιασεμιά, ποὺ ζώνουνε τὴ στράτα
 ἔστων ἴσκιο ἐπερπατούσαμε, βαστούμενοι ἀπ' τὸ χέρι.

Μαζὶ μὲ τ' ἄσπρο γιασεμὶ μαράθηκε ἡ καρδιά μου.

Ἡ λαλιά της δουλεύοντας τίς ἀσημένιες νότες
 λίκνιζε τὴν καρδιά μου, ὡς ἂν ἓνας ψαλμὸς τῶν ὄρθρων.
 Τὸ φρενιασμένο της φίλῖ, μεθυσιτικὸ ὡς οἱ Νύχτες,
 τὸ μέτωπό μου ἐφαιδρυνε, κατάφορτο ἀπ' τίς πλήξεις.

Καὶ τὰ ὄρφανά μου χέρια μάταια ψάχνουν μες ἔστις νύχτες.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΤΟ ΧΑΛΙΚΙ

Εἶμαι τὸ θρόβουλο κάποιον βουνοῦ
 Τρανοῦ, καμαρωτοῦ, ποὺ οἱ σπηλιές μου
 Ἀντιφωνοῦσαν σὺς βροντές· σκυφτὲς
 Οἱ ἀστραπὲς ἔγλυφαν τίς ποδιές μου.

Μὰ νά! ποὺ λίγο, λίγο ὁ κολοσσὸς
 Σωριάστηκε, τὸ ρέμα μὲ κυλάει.
 Κάπως μὲ λέγαν μὰ φορὰ, μὰ πῶς;
 Δὲν τὸ θυμᾶμαι πιά! τέλειωσε, πάει!

ΝΙΚΟΣ ΑΜΟΥΡΙΑΝΟΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ (Συνέχεια)

κὴ τρέλλα μου θὰ πάψη καὶ θὰ πάω καὶ σὲ
 μέσ' στὴ Μυκῆνα εὐθύς μὲ πλοῖο πολύκουπο.
 Ἔλα, ἀδερφή μου, ἀγαπημένη κι ἀκριβή,
 σῶσε τὸ πατρικὸ μας, γλύτωσε κέμέ·
 ποὺ θὰ χαθῶ κὲγὼ κι ὄλη μας ἡ γενιά,
 τῆς θεᾶς, τοῦράνιο τᾶγαλμα ἂν δὲν πάρωμε.

985

ΧΟΡΟΣ.

Ἀκόμα βράζει φοβερὴ ἡ ὄργη τῶν θεῶν
 καὶ βασανίζει τοῦ Ταντάλου τὴ γενιά.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Καὶ πρὶν ἐδῶ νὰ ῥθῆς ἐγὼ εἶχα ἐπιθυμία
 νὰ φτάσω στ' Ἄργος, ἀδερφέ μου, νὰ σε ἰδῶ·
 καὶ θέλω ὅπως κέσὺ, καὶ σὲ ἀπ' τὰ βάσανα
 νὰ σώσω, κι ἀναστήσω τὸ ἔρμιο σπίτι μας,
 χωρὶς νᾶχω θυμὸ σ' αὐτοὺς ποὺ μ' ἔσφαξαν.
 θὰ γλύσω ἀπ' τὴ σφαγὴ σου καὶ τὸ χέρι μου,
 θὰ σώσω καὶ τὸ σπίτι· ἀλλὰ φοβοῦμ' ἐγὼ
 τὴ θεὰ πῶς θὰ ξεφύγω καὶ τὸ βασιλιά,
 σὺν εὖρη τὲς κρηπίδες δίχως τᾶγαλμα.

990

Πῶς δὲ θὰ με σκοτώσουν; καὶ τί θὰ τοὺς πῶ;

Ἄλλ' ἂν μπορέσης τᾶγαλμα κέμέ μαζί

νὰ πάρης στὸ καλόπρυμνο καράβι σου,

σὲ καλὸ τότε θὰ μας ἔβγη ὁ κίνδυνος·

ἂν ὅμως μείνω χωριστά, ἐγὼ χάνομαι,

κέσὺ μὲ τὸ καλὸ θὰ πᾶς στὸν τόπο μας.

Μὰ θὰ πασχίσω νὰ σε σώσω κι ἄς χαθῶ·

γιατὶ ἂν πεθάνῃ ὁ ἄντρας τὸν ποθεῖ πολὺ

τὸ σπίτι του, μὰ τὴ γυναῖκα μέτρια.

995

1005

ΟΡΕΣΤΗΣ.

Κέσένα καὶ τῆς μάνας δὲ θὰ εἶμαι φονιάς·

τὸ αἷμα της φτάνει· μιὰ ψυχὴ καὶ μιὰ καρδιά

θέλω νᾶχω μὲ σέ, κι ἂν ζήσω κι ἂν χαθῶ.

Στὸ σπίτι θὰ σε πάγω, ἂν φύγω ζωντανός,

κι ἂν πάλι ἐγὼ χαθῶ θὰ μένω ἐδῶ μὲ σέ.

Γιὰ ἄκουε τὴ γνώμη μου· ἂν θὰ ψύχραινεν αὐτὸ

τὴν Ἄρτεμη, ὁ Λοξίας πῶς θὰ πρόσταζε

νὰ πάγω στὴν Ἀθήνα τᾶγαλμα τῆς θεᾶς,

κέσὲ νὰ ἰδῶ; ὄλ' αὐτὰ τὰ συνταιριάζω ἐγὼ

κέλπίζω νὰ γυρίσωμε στὸν τόπο μας.

1010

1015

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Καὶ πῶς θὰ γένη νὰ μὴν πάθωμε κέμεῖς,

καὶ τᾶγαλμα νὰ πάρωμε; ἄς σκεφτοῦμ' αὐτό·

κέδῶ σκοντάφτει ὁ γυρισμὸς στὸ σπίτι μας.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

Μποροῦμε νὰ σκοτώσωμε τὸ βασιλιά;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.

Φριχτὸ εἶναι, ξένοι ἐμεῖς φόνο νὰ κάνωμε.

ΟΡΕΣΤΗΣ.

Ἄλλ' ἂν αὐτὸ μᾶς σώζει, ἄς δοκιμάσωμε.

1020

- ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Σ' εὐχαριστῶ, ἀλλὰ νὰ τὸ κάνω δὲ μπορῶ.
 ΟΡΕΣΤΗΣ. Μὰ νὰ μὲ κρύψης στὸ ναὸ δὲν ἠμπορεῖς;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Τὴ νύχτα νὰ τὸ πάρωμε νὰ φύγωμε; 1025
 ΟΡΙΣΤΗΣ. Κλεφτῶν ἢ νύχτα, τῆς ἀλήθειας εἶν' τὸ φῶς.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Μέσα εἶναι φυλαχτᾶδες, δὲν ξεφεύγεις τους.
 ΟΡΕΣΤΗΣ. Ὅϊμέ, πῶς θὰ γλυτώσωμε; χαθήκαμε.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Θαρρῶ πὼς βρήκα ἓνα καινούργιο σχέδιο.
 ΟΡΕΣΤΗΣ. Σὰν τί; γιὰ πέ μου νὰ τὸ μάθω αὐτὸ κέγῳ; 1030
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Τὲς συμφορὲς σου θὰ τὲς εὔρω πρόφαση.
 ΟΡΕΣΤΗΣ. Κεῖναι οἱ γυναῖκες ἄξιες στὰ σοφίσματα.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Θὰ πῶ ποῦρθεσ σὰ σκότωσες τὴ μάνα σου.
 ΟΡΕΣΤΗΣ. Μεταχειρίσου τὰ κακά μου, ἂν σ' ὠφελεῖ.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Θὰ πῶ δὲν πρέπει νὰ σε θυσιάσωμε. 1035
 ΟΡΕΣΤΗΣ. Τί θὰ προβάλης; κύποπτεύω κάτι τι.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Πὼς καθαρὸς δὲν εἶσαι γιὰ θυσία ἀγνή.
 ΟΡΕΣΤΗΣ. Θὰ πάρωμ' ἔτσι τᾶγαλμα εὐκολώτερα;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Θὰ πῶ στοῦ Πόντου νὰ σὲ πλύνω τὰ νερά.
 ΟΡΕΣΤΗΣ. Μὰ τᾶγαλμα ποῦ θέλω μένει στὸ ναό. 1040
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Θὰ πῶ νὰ πλύνω ἐγὼ κι αὐτό, σὰν τῶγγιξες.
 ΟΡΕΣΤΗΣ. Καὶ ποῦ λές; στὴν ἀκρομυτιὰ τῆς θάλασσας;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Πῶδεςες μὲ λινὰ σχοινιά τὸ πλοῖο σου.
 ΟΡΕΣΤΗΣ. Κεῖν ἢ ἄλλος κανεὶς θὰ πάρη τᾶγαλμα;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Μόνον ἐγὼ ἐπιτρέπεται νὰ ᾿γγίξω το. 1045
 ΟΡΕΣΤΗΣ. Γιὰ τὸν Πυλάδη τί θὰ σχεδιάσωμε;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Θὰ πῶ πὼς ἔχει τὸ ἴδιο μόλυσμα μὲ σέ.
 ΟΡΕΣΤΗΣ. Θὰ ξέρη ἢ ὄχι ὁ βασιλιάς τὴν πράξη σου;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Μὲ λόγια θὰ τὸν πείσω· ἀλλιῶς δὲ γένηται.
 ΟΡΕΣΤΗΣ. Ἄλλὰ μᾶς καρτερεῖ τὸ πλοῖο μὲ τὰ κουπιὰ. 1050
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Καὶ πρέπει νὰ φροντίσης γιὰ ὅλα τᾶλλα ἐσύ.
 ΟΡΕΣΤΗΣ. *(Δείχνοντας τὲς γυναῖκες τοῦ χοροῦ.)*
 Πρέπει μόνον αὐτὲς νὰ μὴν ποῦν τίποτε·
 βρὲ λόγια νὰ τὲς πῆς καὶ παρακάλει τες·
 ἔχει ἢ γυναῖκα γιὰ εὐσπλαχνία δύναμη.
 Κι ὅλα ἴσως τᾶλλα θὰ μας βγοῦνε σὲ καλό. 1055
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Σ' ἐσᾶς ἐλπίζω, ἀγαπητὲς γυναῖκες μου,
 κὴ τύχη μου σ' ἐσᾶς ἀπάνω στέκεται
 ἢ γὰ εὐτυχῶ ἢ νὰ δυστυχῶ καὶ στερηθῶ
 πατρίδα, ἀγαπητὸ ἀδερφό, ἀκριβὴ ἀδερφή.
 Καὶ πρῶτ' αὐτὴ εἶν' ἢ ἀρχὴ τῆς παρακάλλιας μου· 1060
 γυναῖκες εἴμεστε, ὅλες συμβοηθούμενες,
 κι ἄξιες δικά μας πράματα νὰ κρύβωμε·
 σωπάτε καὶ βοηθήστε μας νὰ φύγωμε·

- εἶναι καλὸ νᾶχη κανεὶς γλώσσα πιστή.
 Βλέπετε σὲ μιὰ τύχη τρεῖς ἀγαπητούς, 1965
 ἢ θὰ γυρίσουν σπίτι τους ἢ θὰ χαθοῦν.
 Κι ἂν θὰ σωθῶ, κέσᾶς μὲς στὴν Ἑλλάδα ἐγὼ
 θὰ σώσω, γιὰ καλό σας. Σᾶς παρακαλῶ,
 τὸ χέρι σου φιλῶ, κέσῃ στὸ μάγουλο
 καὶ πέφτω σου στὰ πόδια, ἄχ ἔτσι νὰ χορῆς 1070
 ᾿ποιους λαχταρᾶς στὸ σπίτι σου, μάνα, γονιό,
 καὶ τέκνα ᾿ποιὰ ἔχει. Τί εἶπετε; ποιά δέχεται;
 ἢ ποιά δὲ θέλει; ᾿πέτε. Ἄν δὲν τὰ δέχεστε
 χάθηκα πλιὸ κέγῳ κι ὁ δόλιος μου ἀδερφός.
 ΧΟΡΟΣ. Καλὴ κυρά μου, κύτα μόνον νὰ σωθῆς 1075
 καὶ μὴ σε μέλει· ἐμεῖς, γιὰ ὅσα παρακαλεῖς,
 μὰ τὸ μεγάλο Δία, δὲ λέμε τίποτε.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. ᾿Ω νᾶχετε καλὸ καὶ νὰ εὐτυχήσετε.
(Στὸν Ὀρέστη καὶ Πυλάδη.)
 Τώρα πρέπει κοί δυὸ νὰ μπῆτε στὸ ναό·
 γιὰτὶ θὰ φτάση εὐθὺς τοῦ τόπου ὁ βασιλιάς, 1080
 γιὰ νὰ ξετάση, οἱ ξένοι ἂν θυσιάστηκαν.
(Προσεύχεται στὴν Ἄρτεμη.)
 Σεβάσμια θεά, ποῦ στῆς Αὐλίδας τὸ γιαλό
 ἀπὸ τὸ πατροφόνο χέρι μ' ἔσωσες,
 καὶ τώρα σῶσε ἐμὲ κι αὐτούς· γιὰτ' οἱ θνητοὶ
 δὲ θὰ πιστεύουν στοῦ Λοξία τὸ στόμ' ἀλλιῶς. 1085
 Μὰ φύγε ἀνόργιστη ἀπ' τὸ βαρβαρότοπο
 καὶ σύρε στὴν Ἄθῆνα· ἐδῶ μὴν κάθεσαι,
 σὲ πόλη εὐτυχισμένη ἀφοῦ μπορεῖς νὰ ζῆς.

ΣΤΑΣΙΜΟΝ Β'.

ΧΟΡΟΣ.

(Στροφή α'.)

- Πουλί, ποῦ πικροκελαδεῖς θλιμμένο μυρολόγι 1090
 κοντὰ στοὺς ἀγριόβραχους τοῦ Πόντου, ὦ ἀλκυόνα,
 ποῦ οἱ φρόνιμοι τὸν πόνο σου βαθιὰ καταλαβαίνουν,
 γιὰτὶ πάντα θρηνολαλεῖς τὸ δόλιο σου τὸ ταίρι,
 κέγῳ πουλί χωρὶς φτερά μ' ἐσὲ στὸ θρηνο ᾿μοιάζω, 1095
 γιὰτὶ ποθῶ τὰ Ἑλληνικά, πουλί μου, πανηγύρια,
 γιὰτὶ ποθῶ τὴν Ἄρτεμη, ποῦ τρέχει στές λεχοῦσες,

πού κάθεται μὲς στὴν κορφή τοῦ Κύνθου, ἐκεῖ στὴ Δῆλο,
πλαῖ στὸν ὄραϊο τὸ φοίνικα μὲ τὴν ἀβρὴ του κόμη,
σιμὰ στὴν καλοβράσταρη τὴ δάφνη καὶ στοὺς κλώνους 1100
τῆς ἱερῆς σταχυῖας ἐλιᾶς, πού στὴν θεὰν ἀρέσουν,
στὴ λίμνη πλαῖ, πού τὸ νερὸ στριφογυρνάει, κι ὁ κύκνος
ὁ μελωδὸς ὑπηρετεῖ τὲς Μούσες ἐκεῖ πάντα. 1105

(Ἀντιστροφή α΄.)

᾽ὦ πόσα δάκρυα στάλαξαν πικρὰ στὰ μάγουλά μου,
σὰν πάρθηκαν καὶ ρήμαξαν τοῦ τόπου μου τὰ κάστρα
κὲγὼ μὲ λόγγες καὶ κουπιὰ μπῆκα στοῦ ἐχτροῦ τὰ πλοῖα. 1100
Κι ἀφοῦ ἀκριβὰ μὲ πούλησαν καὶ πήρανε χρυσάφι
σὲ τόπον ἦρθα βάρβαρο, πού ὑπηρετῶ τὴν κόρη
τοῦ βασιλιᾶ, Ἀγαμέμνονα, πού ἐδῶ τὴν ἔχει ἰέρειαν 1115.
ἢ ἐλαφοφρόνισσα θεά, καὶ στοὺς βωμοὺς δουλεύω
πού χύνετ' αἷμα Ἑλληνικό· τὸν δύστηχο Ζηλεύω
πού εἶναι ἀπ' ἀρχῆς στὰ βάσανα· κι ἂν τῶρθουν κι ἄλλες πίκρες
δὲν τὲς αἰσθάνεται βαθιά, γιὰτ' εἶναι πάντα ἐκεῖνος
τῆς δυστυχίας σύντροφος· ἀλλ' ὅμως νὰ ξεπέφτουν 1120
σὲ κακοπάθεια οἱ ἄνθρωποι πού αὐτοὶ εὐτυχοῦσαν πρῶτα,
βαρὺ εἶναι τότε τὸ κακὸ καὶ πλειὸ πικρὴ ἢ ζωὴ τους.

(Στροφή β΄.)

Ἐσύ, κυρά μου Ἀργίτισσα, στὸ σπίτι σου θὰ φτάσης
μὲ πλοῖο πενηντάκουπο· καὶ τὸ κεροδεμένο 1125
καλάμι τοῦ ὄρεινοῦ Πανὸς λαλώντας θὰ ὀδηγήση
μὲ τὸ σκοπὸ του τὰ κουπιὰ· κοντὰ κι ὁ μάντης Φοῖβος
κρατώντας τὴν ἐφτάχορδη μελωδικὴ του λύρα
θὰ σ' ἀποστείλῃ στὴ λαμπρὴν Ἀθήνα τραγουδώντας. 1130
Κὲμὲν ἀφήνοντας ἐδῶ θὰ θαλασσοδρομήσης·
καὶ τὸ καρὰβι θὰ πετᾶ γοργὰ μὲ τὰ πανιά του
στὴν πλώρη ἐπάνω δλάνοιχτα μὲ τὰ σχοινιά δεμένα 1135
κι ἀεροφουσκωμένα.

(Ἀντιστροφή β΄.)

Μὲς στὸ λαμπρὸν ἱππόδρομο νὰ πῆγαινα, πού τρέχει
τὸ πύρινο τὸ φῶς τοῦ ἡλιοῦ· καὶ νᾶφτανα πετώντας 1140
μὲς στοῦ σπιτιοῦ μου τὲς αἰλὲς κὲκεῖ νὰ σταματοῦσα·
καὶ νᾶστηνα χοροὺς ἐκεῖ, πού μιὰ φορὰ σὰν κόρη
χόρευα ἐγὼ μελλόπαντρη κι ἀρχοντογυρεμένη,

μπρὸς στὴ γλυκεῖα μανούλα μου μὲ τὲς ὁμόλικές μου, 1145
πού ἢ μιὰ τὴν ἄλλη κύταζε στὲς χάρες νὰ περάσῃ,
μὲ τὸ συνέριο στῶν μαλλιῶν τᾶβρόπλουτα στολίδια,
πού εἶχα μαγνάδια πλουμιστὰ στὸ πρόσωπο ριγμένα 1150
καὶ τὰ μαλλιά πλεγμένα.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ Γ΄.

ΘΟΑΣ. Πού εἶν' ἢ Ἑλληνίδα ἢ φυλαχτινα τοῦ ναοῦ;
Θυσίασε τοὺς ξένους, καὶ τὸ σῶμα τους
μὲς στᾶδνα πλιὸ λαμπαδίσει στὴ φωτιά;
ΧΟΡΟΣ. Νά την, πού θὰ σ' τὰ πῆ σωστὰ ὅλα, βασιλιά.
ΘΟΑΣ. Μπά·
Τί παίρνεις ἀπ' τὰ βάρβα τᾶγαλμα τῆς θεᾶς
στὴν ἀγκαλιά σου, ὦ κόρη τ' Ἀγαμέμνονα;
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Γιὰ στάσου αὐτοῦ στοὺς παραστάτες, βασιλιά.
ΘΟΑΣ. Τί νέο συμβαίνει στὸ ναό, Ἰφιγένεια; 1160
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Μακρὰ ἀπὸ δῶ· τὸ λέγω ἀπὸ εὐλάβεια αὐτό.
ΘΟΑΣ. Τί νέο θέλεις νὰ πῆς; γιὰ μίλα καθαρά.
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Δὲν εἶναι ἀγνὰ τὰ θύματα πού ἐπιάσατε.
ΘΟΑΣ. Ποῦθε τὸ ξέρεις; ἢ τοῦ κεφαλιοῦ σου λές;
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Στράφηκε πίσω ἀπὸ τὴν ἔδρα τᾶγαλμα. 1165
ΘΟΑΣ. Μονάχο του, ἢ μὴν τῶστρεψε τῆς γῆς σεισμός;
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Μονάχο του· κἔσφαλισε τὰ μάτια του.
ΘΟΑΣ. Καὶ ποιά ἢ αἰτία; τῶν ξένων τὸ μόλυσμα;
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Αὐτὸ καὶ μόνον· ἔπραξαν φριχτὰ κοῖ δυό.
ΘΟΑΣ. Μὴ σκότωσαν κανένα στάκρογιάλι μας; 1170
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Ἦρθαν μὲ φόνο μολυσμένοι σπιτικό.
ΘΟΑΣ. Τί φόνο; νὰ τὸ μάθω εἶμαι περίεργος.
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Τὴ μάγα τους μαχαιροσκότωσαν κοῖ δυό.
ΘΟΑΣ. Καὶ βάρβαρος, θεέ μου, αὐτὸ δὲν τῶκανε.
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Ἀπ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα εὐθὺς τοὺς ἐδιώξαν. 1175
ΘΟΑΣ. Γι' αὐτὰ ἐσὺ βγάζεις ἔξω τᾶγαλμα λοιπόν;
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Στὸν καθαρὸν αἰθέρα, νὰ ξεμολεντῆ.
ΘΟΑΣ. Καὶ πῶς τῶν ξένων ἔμαδες τὸ μόλυσμα;
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Τοὺς ξέταξα, ἀφοῦ ἐστράφη τᾶγαλμα τῆς θεᾶς.
ΘΟΑΣ. Καλὰ ἐννοιωσες, ἢ Ἑλλάδα σῆκανε σοφή. 1180
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Μὰ ρίξαν στὴν καρδιά μου δόλωμα γλυκό.
ΘΟΑΣ. Λέγοντας ἀπὸ τ' Ἄργος κάτι εὐχάριστο;
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Πῶς ὁ μονάδερφός μου Ὀρέστης εὐτυχεῖ.
ΘΟΑΣ. Γιὰ νὰ σωθοῦν μὲ τὴν εὐχάριστη εἶδηση;

- ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Μοῦ εἶπαν πὸς κι ὁ γονιός μου ζῆ κείναι καλά. 1185
 ΘΟΑΣ. Μὰ ἐσὺ πρὸς τὴ θεὰ βέβαια θάποκλινες.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Μισῶ ἔλην τὴν Ἑλλάδα, πού με χάλασε.
 ΘΟΑΣ. Λέγε λοιπόν, τοὺς ξένους τί τοὺς κάνομε;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Ἄνάγκη ἔμεῖς τὸ νόμο νὰ φυλάξωμε.
 ΘΟΑΣ. Λοιπὸν ἐμπρὸς τὸ ράντισμα και τὸ σπαθί. 1190
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Μὲ καθαρά νερὰ πρῶτα θὰ πλύνω τους.
 ΘΟΑΣ. Τῆς βρύσης ἢ τῆς θάλασσας;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Ἡ θάλασσα
 ξεπλένει τῶν ἀνθρώπων ὅλα τὰ κακά.
 ΘΟΑΣ. Κέτσι πλιὸ καθαροὶ θὰ πέσουν στὴ θεά.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Ἔτσι εἶναι και γιὰ μένα πλιὸ καλύτερα. 1195
 ΘΟΑΣ. Νὰ στὸ ναὸ κοντὰ ξεσπάνει ἡ θάλασσα.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Κι ἄλλα θὰ κάνω· μᾶς χρειάζετ' ἐρημιά.
 ΘΟΑΣ. Σύρε ὅπου θέλεις· δὲ θὰ ἰδῶ τὰπόκρυφα.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Πρέπει και τῆς θεᾶς νὰ πλύνω τὰγαλμα.
 ΘΟΑΣ. Ἄν ἀπὸ μάνας φονικὸ μολεύτηκεν. 1200
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Ἄλλιῶς ποτὲ ἂπ' τὰ βάρη δὲ θὰ τῶπαιρνα.
 ΘΟΑΣ. Δίκια εἶναι ἡ πρόσκεψή σου και ἡ εὐσέβεια.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Ξέρεις τώρα τί νὰ γένη;
 ΘΟΑΣ. Ὅχι, ἐσὺ νά μου τὸ πῆς.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Μὲ δεσμὰ τοὺς ξένους δέσε.
 ΘΟΑΣ. Ποῦ θὰ σοῦ ξεφυγουν πλιά;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Πίστη οἱ Ἕλληνες δὲν ἔχουν.
 ΘΟΑΣ. Σύρτε νὰ τοὺς δέσετε. 1205
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Και κατόπι ἐδῶ τοὺς ξένους νὰ τοὺς φέρουν,
 ΘΟΑΣ. Γένεται.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. σκεπασμένους μὲ τοὺς πέπλους.
 ΘΟΑΣ. Ὁ ἥλιος νὰ μὴ μολευτῆ.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Στείλε μου κι ἀκόλουθούς σου.
 ΘΟΑΣ. Τοῦτοι ἐδῶ θὰ ρητοῦν μ' ἐσέ.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Και στὴ χώρα στείλε κάποιον γιὰ νὰ πῆ.
 ΘΟΑΣ. Σὰν τί νὰ πῆ;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Ὅλοι σπῖτι τους νὰ μένουν.
 ΘΟΑΣ. Τοὺς φονιάδες νὰ μὴ ἰδοῦν; 1210
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Γιατ' αὐτοὶ εἶναι μολυσμένοι.
 ΘΟΑΣ. Πήγαινε και πές το ἐσύ.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Κανείς νὰ μὴν τοὺς κυτάξῃ.
 ΘΟΑΣ. Πῶς τὴ χώρα γνοιάζεσαι.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Και πρὸ πάντων γιὰ ὅσους πρέπει.
 ΘΟΑΣ. Γιὰ τὲμὲ τὸ λὲς αὐτό.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Βέβαια.

- ΘΟΑΣ. Πῶς καθὼς σου πρέπει κι ὅλη ἡ χώρα σε τιμᾶ.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Κεσὺ μείνε στὸ ναὸ τῆς θεᾶς ἐδῶ.
 ΘΟΑΣ. Νὰ κάνω τί; 1215
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Μὲ φωτιά ξεμόλυνέ τον.
 ΘΟΑΣ. Καθαρὸ γιὰ νὰ τὸν βοῆς;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Και σὰν ἔξω βγοῦν οἱ ξένοι,
 ΘΟΑΣ. Τί νὰ κάνω πρέπει ἐγώ;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. πεπλοσκέπασε τὰ μάτια.
 ΘΟΑΣ. Νὰ μὴ πάρω μόλυσμα;
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Κι ἂν παρὰ πολὺ θάρρησω,
 ΘΟΑΣ. Πόσην ὥρα; λέγε μου.
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. μὴν ἀνησυχῆσης.
 ΘΟΑΣ. Κάνε τῆς θεᾶς τὰ πρόποντα. 1220
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Ἄμποτε νὰ γένη ὡς θέλω τὸ ξεμόλεμα.
 ΘΟΑΣ. Ἄμποτε.
 (Ἄνοίγει ἡ θύρα τοῦ ναοῦ και βγαίνει σιγὰ ὅλη ἡ πομπή. Πρῶτα ὁ Ὀρέστης και ὁ Πυλάδης μὲ τὰ μάτια δεμένα και τὰ κεφάλια των σκεπασμένα. Ἀκολουθεῖ ὁ δὲν δοῦλοι κρατώντας λαμπάδες, ἑσφύματα (ἀρνιά) και διάφορα στολίδια (πέπλα και ἄλλα) γιὰ τὴ θεά. Στὸ πέρασμα τῆς πομπῆς ὁ Θόας ἔχει σκεπασμένο τὸ πρόσωπό του μὲ τὸ φόρεμά του, γιὰ νὰ μὴ μολεντῆ.
 Ἡ πομπὴ προχωρεῖ πρὸς τὴ θάλασσα. Ἡ Ἰφιγένεια λέγει τὰ παρακάτω λόγια, ἐνῶ ἡ πομπὴ περνᾷ, και κατόπι τὴν ἀκολουθεῖ κι αὐτὴ μ' ἐκείνους πού εἶχε προστάξει ὁ Θόας.— Ἀφοῦ ἔφυγαν ὅλοι ὁ Θόας ξεσκεπάζεται και μπαίνει στὸ ναὸ μὲ τοὺς ἀκολουθούς του πού τῶμειναν, κέτσι στὴ σκηνὴ μένει ὁ χορὸς μόνος του.)
 ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ. Νὰ λοιπὸν βλέπω πού βγαίνουν τώρα οἱ ξένοι ἂπ' τὸ ναὸ και τῆς θεᾶς στολὲς κι ἀρνάκια, πού μὲ τὸ αἷμα τους ἐγὼ τὰγριο φονικὸ θὰ πλύνω, νὰ και τῶν λαμπάδων φῶς, και ὅσα τὰχω γιὰ τῶν ξένων και τῆς θεᾶς τὸν ἀγνισμό. 1225
 Στους πολίτες λέω νὰ φύγουν ἂπ' τὸ μόλυσμα μακριά, ὅποιος θέλει μ' ἀγνὰ χέρια στους ναοὺς νὰ ὑπηρετῆ, ἢ ἐτοιμάζεται γιὰ γάμον, ἢ ποιά εἶν' ἐτοιμόγεννη, φεύγετε, μακριὰ νὰ πάτε, μὴ σᾶς βοῆ τὸ μόλυσμα.—
 Ὡ θεὰ παρθένα, κόρη τοῦ Διὸς και τῆς Λητώς, 1230
 ἂν θυσιάσωμε ὅπου πρέπει, ἀφοῦ τὸ αἷμα πλύνω αὐτῶν καθαρὸ ναὸ ἐσὺ θάρρης, κέμεῖς θὰ εὐτυχοῦμε πλιό.
 Τάλλα, ἂν δὲν τὰ λέω, τὰ ξέρεις μὲ τοὺς ἄλλους τοὺς θεοὺς.

ΣΤΑΣΙΜΟΝ Γ'.

ΧΟΡΟΣ.

(Στροφή.)

Χαρὰ σ' ἐσέ γιὰ τῆς Λητώς, πού ἡ μάνα σου σ' ἐγέννα
 ἕναν καιρὸ στὲς καρπερὲς τῆς Δήλου βαθουλάδες, 1235

χρυσόμαλλε καθαριστή, σοφέ, και στὸ δοξάρι
ἀλάθειτε, ποῦ ἡ μάνα σου γι' αὐτό σε καμαρώνει,
κι ἀφήνοντας τοὺς ξακουστοὺς τῆς λεγωνιάς της τόπους, 1240
ἐνῶ ἦσαν νήπιο σ' ἔφεραν ἀπ' τὸ θαλάσσιο βράχο
μὲς στὴν κορφὴ τοῦ Παρνασοῦ, ἐκεῖ στῶν νερῶν τὴ μάνα,
ποῦ τρέχουν ἀδιάκοπα, κέκεῖ οἱ Βακχίδες πάντα
τρελλά τοῦ Βάκχου τραγουδοῦν· ἐκεῖ θωρακισμένος
στὴ δάφνη τὴν καλόφυλλη, τὴν ἰσκερὴ κι ὁ δράκος,
μυρμιδονοῦς καὶ παρδαλός, τῆς γῆς πελώριό τέρας, 1245
ἐφύλαγε τῆς Θέμιδας τὸ ὑπόγειο τὸ μαντεῖο.
Κένω ἦσαν βρέφος, Φοῖβ' ἐσύ, καὶ στῆς μητρὸς σου ἀκόμα
πηδοῦσες τὴ γλυκεῖα ἀγκαλιά, τὸ σκότωσες τὸ τέρας 1250
κι ἀφέντης γίνηκες ἐσὺ τοῦ θεϊκοῦ μαντείου,
καὶ σὲ τριπόδι κάθισαι χρυσό, σὲ θρόνο ἐπάνω
ποῦ τὴν ἀλήθεια διαλαλεῖς καὶ στοὺς ἀνθρώπους δίνεις 1255
χρησμοὺς κάτω ἀπὸ τὰ δντα, σιμὰ στῆς Κασταλίας
τὰ ρέματα, καὶ κατοικεῖς στὸν ὄφαλό τῆς γῆς.

(Ἀντιστροφή.)

Κι ἀφοῦ ἔδιωξες τὴ Θέμιδα, τῆς γῆς τὴ θυγατέρα,
γιὲ τῆς Λητώς, ἀπ' τὰ ἱερὰ μαντεῖα, ἡ Γῆς ἡ μάνα 1260
γεννᾶ ὄνειροφαντάσματα νυχτερινά, ὠργισμένη,
ποῦ ἀλάθειτα φανέρωναν σὲ πάμπολλους ἀνθρώπους,
μὲς στὸν χαμόγειον ὕπνο τους στῆς νύχτας τὸ σκοτάδι, 1265
τὸ τί πρῶτα καὶ τί ὕστερα τοὺς ἔμελλε νὰ πάθουν·
κέπηρε ἡ Γῆς τὴ μαντικὴ τιμὴν ἀπὸ τὸ Φοῖβο,
ποῦ γιὰ τὴ θυγατέρα τῆς βασιὰ τὸν ἐφθονοῦσε.
Μὰ εὐθὺς στὸν Ὀλυμπο ἔτρεξεν ὁ Φοῖβος καὶ τὸ θρόνο 1270
τοῦ Δία μὲ τὰ παιδικὰ τὰ χέρια του ἀγκαλιάζει
καὶ τῆς θεᾶς Γῆς τὴν ὀργὴ καὶ τὴ νυχτομαντεῖαν
ἀπὸ τὰ Πύθια δώματα παρακαλεῖ νὰ πάψη.
Γέλασε ὁ Δίας βλέποντας τὸ τέκνο του, ποῦ πῆγε
δῶρα γιὰ τὴ λατρεία του πολύχρυσα νὰ λάβῃ 1275
κι ἀφοῦ τὴν κόμη του ἔσεισε, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πῆρε
τῆς νύχτας τὰ ὄνειριάσματα καὶ τὴ νυχτομαντεῖα,
κῆδωκε πάλι τὲς τιμὲς στὸ Φοῖβο τὸ Λοξία, 1280
κι ὅλοι τρέχουν στὸ θρόνο του τὸν κοσμοδοξασμένο,
μ' ἐλπίδα τὸν παρακαλοῦν καὶ τοὺς χρησμοὺς του ἀποζητοῦν.

ΕΞΟΔΟΣ

- ΑΓΓΕΛΟΣ. Ὡ φυλακτᾶδες τοῦ ναοῦ καὶ τῶν βωμῶν,
ὁ βασιλιὰς τῆς χώρας ποῦ νὰ βρισκεται;
ἀνοίγοντας τὲς στέριες θύρες κράξετε
νὰ βγῆ ὁ ἀφέντης ἔξω ἀπ' τὰ παλάτια του
ΧΟΡΟΣ. Τί τρέχει, ἂν πρέπει νὰ μιλήσω ἀκάλεστη;
ΑΓΓΕΛΟΣ. Γοργὰ ἐφυγαν κοῖ δυὸ νέοι μὲ τὰ σχέδια
τῆς κόρης τ' Αἰγαμέμνονα καὶ φεύγοντας 1290
πῆραν μαζί καὶ τὸ σεβάσμιο τᾶγαλμα
καὶ μὲς στὸ Ἑλληνικὸ καρᾶβι τᾶβαλαν.
ΧΟΡΟΣ. Ἄπιστευτός ὁ λόγος σου. Μὰ ὁ βασιλιὰς
ποῦ θέλεις γιὰ νὰ ἴδῃς, νά, βγῆκε ἀπ' τὸ ναό.
ΑΓΓΕΛΟΣ. Ποῦ; πρέπ' αὐτὸς νὰ μάθῃ αὐτὰ ποῦ γέγονται. 1295
ΧΟΡΟΣ. Δὲν ξέρομε· ἀλλὰ τρέχα ἀπὸ κατόπι του
νὰ τὸν προφτάσῃς καὶ τοῦ πῆς τὰ λόγια αὐτά.
ΑΓΓΕΛΟΣ. Κυτάξτε· οἱ γυναῖκες πῶς εἰν' ἄπιστες·
κῆσεῖς ἔχετε μέρος σ' αὐτὰ πῶγιναν.
ΧΟΡΟΣ. Τρελλάθηκες; Ἐμεῖς τί ξέρομ' ἀπ' αὐτά; 1300
Δὲν πᾶς στοῦ βασιλιᾶ τὲς πόρτες γλήγορα;
ΑΓΓΕΛΟΣ. Δὲν πάγω πρὶν κανεῖς ποῦ ξέρεῖ νὰ μου πῆ
ἂν εἶναι μέσα ἢ ἂν ἐβγῆκ' ὁ βασιλιὰς.—
'Ανοίξετ' ἔσεις ποῦ εἰστε μέσα, ἔσαις μιλῶ,
καὶ ἔπετε στὸν ἀφέντη πῶς προσμένω ἔδῶ 1305
στὲς πόρτες, νὰ τοῦ πῶ καινούργιες συμφορές.
ΘΟΑΣ. Ποιὸς στῆς θεᾶς τὰ δόματα' ἔτσι φώναξε,
κῆβρόντησε τὲς θύρες τόσο δυνατά;
ΑΓΓΕΛΟΣ. Αὐτὲς μῶλεγαν ψέματα καὶ μ' ἔδιωχναν,
τάχα πῶς ἦσαν ἔξω, ἐνῶ εἶσαι, βλέπω, ἐδῶ. 1310
ΘΟΑΣ. Τί κέρδος περιμένοντας; τί κυνηγοῦν;
ΑΓΓΕΛΟΣ. Γι' αὐτὲς σ' τὰ λέω κατόπι. Μὰ ἄκουε τῶρ' αὐτά:
'Ἡ κορασιὰ Ἰφιγένεια ποῦ παράστηκε
μὲς στοὺς βωμοὺς μὲ τοὺς δυὸ ξένους ἐφυγε,
σὰν πῆρε καὶ τῆς θεᾶς τὸ ἱερὸ ἄγαλμα· 1315
καὶ πονηρὰ ἦταν τᾶποκαθαρίσματα.
ΘΟΑΣ. Πῶς λές; τί ἄερα πῆρε τὸ κεφάλι της;
ΑΓΓΕΛΟΣ. Νὰ σώσῃ τὸν Ὀρέστη· θ' ἀπορῆς μ' αὐτό.
ΘΟΑΣ. Ποιόν λές; τὸ γιὸ τῆς κόρης τοῦ Τυνδάραμου;
ΑΓΓΕΛΟΣ. Πῶστελε θῦμα στοὺς βωμοὺς τῆς ἡ θεᾶ. 1320
ΘΟΑΣ. Ὡ θαῦμα! σὰν τί παρηπάνω νὰ τὸ πῶ!

- ΑΓΓΕΛΟΣ. Σ' οὐτὸ ἄς μὴ μείνη ὁ νοῦς σου, μόνον ἄκου με·
κι ἀφοῦ μ' ἀκούσης καὶ σκεφθῆς φρόντισ' εὐθὺς
με ποιόν καταδιωγμὸν οἱ ξένοι θὰ πιαστοῦν.
- ΘΟΑΣ. Καλά εἶπες· λέγε· ὁ δρόμος τους εἶναι μακρὺς
κεῦκόλα δὲν ξεφεύγουν τὸ κοντάρι μου. 1325
- ΑΓΓΕΛΟΣ. Φτάνοντας στὰ γκρογιαλὶ, ποῦ ἄραζε κρυφὰ
τὸ πλοῖο τοῦ Ὁρέστη, ἐμᾶς, ποῦ ἐσὺ μᾶς ἔστειλες
γὰ νὰ κρατοῦμε τῶν δυὸ ξένων τὰ δεσμά,
μᾶς ἔγνεψεν ἡ κόρη τ' Ἀγαμέμνονα 1330
μακριὰ νὰ τραβηχτοῦμε, γιατί θάναφτε
τάχα τὴ φλόγα μυστικὰ τοῦ καθαρμοῦ
ποῦ θάκανε. Κι αὐτὴ, κρατώντας τὰ δεσμά
τῶν ξένων, πάει ὀπίσω τους. Αὐτὰ ὑποπτα
τὰ βλέπαμεν, ἀφέντη, μὰ σωπαίναμε. 1335
Καὶ γιὰ νὰ μᾶς φανῆ πὼς κάνει κάτι τι,
σὲ λίγο ἀναθρηνεῖ καὶ ψέλνει βάρβαρα
καὶ μάγια κάνει, τάχα τὸ αἷμα ξέπλενε.
Κι ἀφοῦ ἄρκετὰ καθήσαμε, ὑποπτεῦσαμε
νὰ μὴ λυθοῦν οἱ ξένοι καὶ σκοτώσουν την 1340
κι ἀμέσως φύγουν. Κέπειδὴ φοβούμαστε
μὴ ἰδοῦμε ὅσα δὲν ἔπρεπε, σωπαίναμε.
Στὸ τέλος εἶπαμε ὅλοι νὰ πηγαίνωμε
στὸ μέρος ποῦ ἦταν, ἂν καὶ δὲ μᾶς ἄφηνεν.
Κεκεῖ ἓνα Ἑλληνικὸ καράβι βλέπουμε 1345
μὲ τὰ πανιὰ ἀπλωτὰ καὶ τὰ κουπιὰ ἔτοιμα,
ποῦ τὰ κρατοῦν πενήντα ναῦτες στοὺς σκαρμούς,
καὶ τοὺς δυὸ νιοὺς λυμένους ἀπὸ τὰ δεσμά,
ποῦ πρὸς τὴν πρύμνη στέκονταν τοῦ καραβιοῦ.
Κι ἄλλοι τραβοῦν τὰ παλαμάρια τρέχοντας, 1350
κι ἄλλοι μὲ τὰ κοντάρια τὴν πλώρη κρατοῦν,
ἄλλοι ἀπ' τοῦ πλοίου ταῦτιά τραβοῦν τὴν ἄγκυρα,
κι ἄλλοι στοὺς ξένους ρίχνουν σκάλες νάνεβοῦν.
Κεμεῖς, τὸ δόλο ὡς εἶδαμε, εὐθὺς πιάσαμε
τὴν ξένη καὶ τῆς πρύμνης τὰ σχοινιά ἀφοβα, 1355
καὶ τὸ τιμόνι πήραμε τοῦ καραβιοῦ.
Κεῖπαμε· Μὲ ποῖό νόμο φευγατίζετε
ἀγάλματα καὶ ἱέρειες ποῦ μᾶς κλέψατε;
Ποῖός εἶσαι ἐσὺ ποῦ ἄρπάξεις τούτην ἀπὸ ὄδω; 1360
Κεκεῖνος εἶπ'· ὁ Ὁρέστης εἶμαι, μάθε το,
συναίματός της, τ' Ἀγαμέμνονα παιδί·
τὴν ἀδερφή μου πήρα, ποῦ τὴν ἔχασα
μιὰ μέρα ἀπὸ τὸ σπίτι. Μὰ κρατούσαμε

- τὴν ξένη καὶ τὴ βιάσαμε νὰ ῥοθῆ σ' ἐσέ. 1365
Γι' αὐτὸ ἔχω στὰ σαγόνια ἄγρια χτυπήματα·
γιατὶ ὄπλα δὲ βαστούσαμε κεμεῖς κι αὐτοί,
μόνον γροθιὲς χτυποῦσαν κοί δυὸ νέοι μαζὶ
καὶ ρίχνουν στὰ πλευρά μας καὶ στὸ ψυχικὸ 1370
κλωτσιές, ποῦ συμπαράλυσαν τὰ μέλη μας.
Κι ἀφοῦ βαριά μᾶς σημαδέψαν φεύγομε
πρὸς τὸ γκρεμνὸ, κι ἄλλοι εἶχαμε στὸ πρόσωπο
πληγές, κι ἄλλοι σπασμένα τὰ κεφάλια μας.
Καὶ μὲς στὸν ὄχτο στέκομε προσεχτικὰ 1375
καὶ μὲ τὲς πέτρες πόλεμο τοὺς κάναμε.
Ἄλλ' ἀπ' τὴν πρύμνη αὐτοὶ τοξεύοντας σ' ἐμᾶς
μακριὰ μᾶς ἐκρατοῦσαν μὲ τὰ βέλη τους.
Τότε, σὰ σκούντησε ἄγρια φουσκοθαλασσιὰ
τὸ πλοῖο πρὸς τὴ στεριά κὴ κόρη κόντεψε 1380
τὰ πόδια της νὰ βρέξη, ὁ Ὁρέστης παίρνει τὴν
στὸν ὄμο τὸ ζερβό, μπαίνει στὴ θάλασσα
κεῖθὺς ἀπὸ τὴ σκάλα στὸ καλόδετο
καράβι τὴν ἀνέβασε μὲ τὰ γαλμα 1385
τῆς θεᾶς, ποῦ ἦταν πεσμένο ἀπὸ τὸν οὐρανό.
Κι ἀπὸ τοῦ πλοίου τὴ μέση ἀκούεται μιὰ βοή·
Γιὰ πάрте τὰ κουπιὰ σας, ναῦτες Ἑλληνες,
καὶ κάνετ' ἄσπρα κύματα, ἀφοῦ πήραμε,
αὐτὰ ποῦ νὰ περάσωμε μᾶς ἔκαναν
μέσ' ἀπ' τῶν Συμπληγάδων τᾶξενά στενά.—
Καὶ μὲ βοητὸ χαρᾶς ἀναγαλλιάζοντας 1390
τὴ θάλασσα χτυποῦν. Τὸ πλοῖο πήγαινε
ὅσο ἦταν στὸ λιμάνι, μὰ ἔξω βγαίνοντας
σ' ἄγρια φορτοῦνα πέφτει κι ὄλο βιάζονταν·
γιατὶ ἄνεμος κακὸς σηκώθηκε ἄξαφνα
καὶ τὸ σκουντοῦσε πίσω· αὐτοὶ μ' ὑπομονὴ 1395
κλωτσοῦν τὸ κύμα· μὰ ἡ φορτοῦνα στὴ στεριά
σπρώχνει τὸ πλοῖο καὶ πάλι. Τ' Ἀγαμέμνονα
στέκεται ἡ κόρη τότε καὶ προσεύχεται·
Τῆς Λητώς κόρη, ἐμένα τὴν ἱέρεια σου
σῶσε με στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ βάρβαρο
τὸν τόπο καὶ συγχώρεσέ μου τὴν κλεισιά. 1400
Κεσὺ τὸν ἀδερφό σου, θεά, τὸν ἀγαπᾶς,
δέξου γιὰ νὰγαπῶ κέγῳ τὰ δέροφια μου.—
Πάνω στὴν προσευχὴ τῆς κόρης ἔψαλαν
παιῖνα οἱ ναῦτες, κι ὡς προστάχτηκαν εὐθὺς
ἀδράχνουν τὰ κουπιὰ μὲ χέρια ὀλόγυμνα. 1405

- Μὰ τὸ καράβι πρὸς τὲς πέτρες πόδιζε
 κι ἕνας μας μὲ τὰ πόδια ὀρμάει στὴ θάλασσα
 κι ἄλλος συρτοθηλιεὺς νὰ ρίξει πάσχιζε.
 Κέγῳ ἦρθα ἐδῶ σ' ἔσένα εὐθύς, ἀφέντη μου,
 γιὰ νὰ σοῦ πῶ τὸ τί ἐκεῖ πέρα γίνηκε. 1410
 Τρέχα λοιπὸν κρατώντας βρόχια καὶ δεσμά·
 γιὰτὶ ἂν δὲ γαληνέψη ἢ φουσκοθαλασσιά,
 στοὺς ξένους δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα γλυτωμοῦ.
 Κι ὁ Ποσειδῶνας ὁ θαλασσοκράτορας
 μισεῖ τοὺς Πελοπίδες, τὸ Ἴλιο δὲν ξεχνᾷ· 1415
 καὶ τώρα τ' Ἀγαμέμνονα τὸ γιό, θαρρῶ,
 στὰ χέρια σας θάφηση νὰ τὸν λάβετε
 σὺ κοὶ πολῖτες, καὶ τὴν ἀδερφή του αὐτή,
 πὸς τὴ σφαγὴ τῆς στὴν Αὐλίδα ξέχασε
 κι ἀχάριστη πρὸς τὴ θεὰ ἀποδείχεται.
 Δόλια, Ἰφιγένεια, ἐχάθης μὲ τὰ δέρφια σου, 1420
 στὰ χέρια ἂν ξαναρθῆς τῶν ἀφεντάδων μας.
*(Ἀνεβαίνοντας σὲ βράχο φωνάζει δυνατὰ τοὺς συντοπίτες του.
 Τριγύρω του μαζεύονται πολλοὶ βάρβαροι καὶ τοὺς λέγει :)*
 Ὡ κάτοικοι τοῦ τόπου αὐτοῦ τοῦ βάρβαρον,
 στ' ἄλογα βάλτε χαλινὰ καὶ στὸ γιαλὸ
 τρέξετε νὰ δεχτῆτε τὰ συντρίμματα
 τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ πλοίου, καὶ τοὺς ἄνομους 1425
 μὲ τὴ βοήθεια τῆς θεᾶς νὰ πιάσετε,
 κι ἄλλοι τραβάτε γοργοκίνητα κουπιὰ·
 κι ἀφοῦ μέσα στὸ πέλαγος ἢ στὴ στεριά
 τοὺς λάβετε στὰ χέρια, νὰ τοὺς ρίξωμεν
 ἢ στὸ γκρεμνὸ, ἢ παλούκια νὰ τοὺς μπήξωμε. 1430
 Κἔσεῖς γυναῖκες, πὸς ὅλ' αὐτὰ τὰ ἡξεύρατε
 τὰ σχέδια, σὰν ἀδειάσω, θὰ σᾶς δεῖξω ἐγώ·
 μὰ τώρα μὲς σ' αὐτὴν τὴ βία πῶχομε
 δὲ μένω σ' ἡσυχία γιὰ νὰ σας σκεφθῶ.
(Ἐνῶ ὁ Θόας κοὶ βάρβαροι τρέχουν πρὸς τὸ γιαλὸ παρουσιάζεται ἡ Ἐσὶ Ἀττινᾶ ἀπὸ ὑψηλὸ μέρος καὶ τοὺς ἐμποδίζει λέγοντας :)
 Ποῦ τὸν διωγμὸν αὐτόν, κινᾶς ὦ βασιλιᾶ 1435
 Θόα; Τῆς Ἀθηνᾶς τοὺς λόγους ἄκουσε.
 Πᾶψε νὰ κυνηγᾶς καὶ κράτει τὸ στρατό.
 Ἄπ' τὸ γραφτὸ τῆς μοίρας του μὲ τοὺς χρησμοὺς
 τοῦ Φοῖβου ὁ Ὀρέστης ἦρθ' ἐδῶ, ἀπὸ τὴν ὀργὴ
 τῶν Ἐρινύων νὰ φύγη καὶ τὴν ἀδερφή 1440
 νὰ πάρῃ στ' Ἄργος καὶ νὰ πάῃ στὴ χώρα μου

ΧΟΡΟΣ.

ΘΟΑΣ.

ΑΘΗΝΑ.

- τὸ ἱερὸ ἄγαλμα, καὶ ξανασάνη ἄπ' τὰ δεινὰ
 Αὐτὰ γιὰ σέ· μὰ τὸν Ὀρέστη πὸς θαρρεῖς
 νὰ τὸν σκοτώσης πιάνοντας στὴν τρικυμιά,
 τὸν πόντο ὁ Ποσειδῶνας πλιὸ γαλήνιψε,
 γιὰ χάρη μου, καὶ μὲ τὸ πλοῖο τὸν ἔστειλε. 1445
(Στρέφοντας τὸ πρόσωπό της πρὸς τὴ θάλασσα :)
 Τὲς προσταγές μου, Ὀρέστη, ἀφοῦ τὲς ἔμαθες,
 γιὰτὶ μοῦ ἀκούς τὰ λόγια, ἂν καὶ δὲν εἶσ' ἐδῶ,
 μὲ τ' ἄγαλμα καὶ μὲ τὴν κόρη πήγαινε.
 Καὶ στὴν Ἀθῆνα τὴ θεόχτιστη σὰν πᾶς,
 εἶν' ἕνας τόπος ἱερὸς στῆς Ἀττικῆς 1450
 τὰ σύνορα, πρὸς τὸ βουνὸ τῆς Κάρυστος·
 τὸν λέγει αὐτὸν τὸν τόπον ὁ λαὸς μου Ἀλές·
 ἐκεῖ χτίσε ναὸ καὶ στήσε τ' ἄγαλμα,
 ἐνθύμιο τῆς Ταυρίδας καὶ τῶν κόπων σου,
 πὸς τριγυρνώντας τὴν Ἑλλάδα τράβηξες 1455
 ἀπὸ τῶν Ἐρινύων τὴ λύσσα· ἐκεῖ οἱ θνητοὶ
 θὰ ὑμνοῦν τὴν Ταυροπόλα θεὰν Ἀρτεμην.
 Καὶ βάλε νόμο : ὅταν γιορτάζῃ ἐκεῖ ὁ λαός,
 γιὰ λύτρα πὸς ἀπὸ τὴ σφαγὴ ἐσὺ γλύτωσες
 σ' ἀνθρώπου ἐνὸς λαιμὸ νὰ ἴγγίζουν τὸ σπαθί,
 νὰ παίρνουν λίγον αἷμα, γιὰ τιμὴ τῆς θεᾶς. 1460
 Κ' ἐσὺ Ἰφιγένεια θὰ εἶσαι κλειδοκράτορας
 στῆς Βραυρωνίας θεᾶς τὸν ἱερὸ ναὸ,
 τὸ σκαλωτό· ἐκεῖ σὰν πεθάνης θὰ θαφτῆς
 καὶ θὰ σου ἀφιερώνουν ὠραιούφαντα 1465
 πέπλα, πὸς θὰ τὰφῆνουν σὰν ψυχομαχοῦν
 στὴ γέννα τους, γυναῖκες. Θέλω ἐλεύτερες
 κι αὐτὲς οἱ Ἑλληνίδες σπῖτι τους νὰ πᾶν,
 γιὰ τὴν καλογνωμιά τους.—Σ' ἀπογλύτωσα
 καὶ πρὶν στὸν Ἄρειο πάγο, Ὀρέστη, πῶλαβες 1470
 ἰσοψηφία, κἔμεινε ἀπὸ τότε αὐτό,
 ὅποιος ἴσους θὰ λάβῃ ψήφους νὰ νικᾷ.
 Τὴν ἀδερφή σου πάρ' τὴν ἀπὸ ἐδῶ λοιπὸν,
 Ὀρέστη, κἔσύ, Θόα, μὴ θυμῶνης πλιά. 1475
 Θεὰ Ἀθηνᾶ, ὅποιος δὲν ἀκούει τῶν θεῶν
 τὰ λόγια αὐτὸς δὲν εἶναι φρόνιμος. Κέγῳ
 μήτε τοῦ Ὀρέστη, ἂν ἔφυγε μὲ τ' ἄγαλμα
 τῆς θεᾶς, μήτε τῆς ἀδερφῆς του ὀργίζομαι.
 Καὶ τί καλὸ εἶναι μὲ τοὺς δυνατοὺς θεοὺς
 νὰ πιάνεται κανεὶς; Ἄς πᾶν στὸν τόπον 1480
 μὲ τ' ἄγαλμα κεῦτυχισμένοι ἄς στήσουν το,

ΘΟΑΣ.

Θὰ στείλω στήν Ἑλλάδα τήν καλότυχη
καί τοῦτες τῆς γυναῖκες, καθὼς πρόσταξες.
Κι ἀφοῦ τὸ θέλεις, θεά, καί λόγῃς καί κουπιά,
ποῦ γιά τοὺς ξένους πρόσταξα, τὰ σταματῶ.

ΑΘΗΝΑ.

Σωστὰ λές· στήν ἀνάγκη ὑποχωροῦν κοί θεοί.

1485

(Βλέποντας πρὸς τὴν Ἑλλάδα·)

Ἐμπρὸς ἀνέμοι, τ' Ἀγαμέμνονα τὸ γιὸ
στείλτε 'τον στήν Ἀθήνα μὲ τὸ πλοῖο κέγῶ
μαζὶ πάω γιά τῆς ἀδερφῆς μου τ' ἄγαλμα.

("Εγινεν ἄφαντη.")

ΧΟΡΟΣ.

(Στὴν Ἰφιγένεια καὶ τὸν Ὀρέστη·)

Σὰν εἴχετε μοῖρα καλὴ μὲ τὸ καλὸ νὰ πάτε.
Ἄλλ' ὦ Ἀθηναῖ, ποῦ σὲ τιμοῦν ὄλ' οἱ θεοὶ κοὶ ἀνθρώποι, 1490
θὰ κάνωμ' ὅπως πρόσταξες. Γιατ' ἄκουσαν ταυτιά μου
γλυκὸ κι ἀνέλπιστο ἄκουσμα. Ὡ πανσεβάσμια Νίκη,
πάντα τῆ ζωῆ μου νὰ ὀδηγᾷς καὶ νὰ με στεφανώνης.

Α. Μ. ΣΑΡΡΟΣ

ΤΕΛΟΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΛΑΘΗ

Σελ. 100 στίχ. 3 ἀπὸ κάτω ἀντὶ κολόστυλων γράφε *καλόστυλων*.
Σελ. 103 ἀντὶ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ Β', γράφε ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ Α'.
Σελ. 114 στίχ. 710 ἀντὶ συνανατροφῆ μου γράφε *συνανάτρεφτέ μου*.
Σελ. 152 στίχ. 1100 ἀντὶ καλοβράσταρη γράφε *καλοβλάσταρη*

ΣΗΜ.—«Ὁ μεταφραστὴς ἔχει μόνος τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιτρέπη τὴν ἐν τῷ θεά-
τρῳ ἢ δημοσίᾳ αἰθούσῃ παράστασιν» τοῦ ἔργου τούτου, κατὰ τὸν νόμον
ΓΥΠΓ' (ἀρ. 3483).

RONDEL

ΜΙΜΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ FR. VILLON

Ἡ θύμησή σου μὲ πεθαίνει,
Δὲ ζῶ παρὰ νὰ σὲ ἴωρῶ,
Χωρὶς ἐσένα, μὰ τὸ θεό,
Στάλα χαρὰ δὲ μ' ἀπομένει.

Ἄμα δὲ σ' ἔχω μπρὸς μου, βγαίνει,
Δὲς, ἡ ψυχὴ μου ἀπ' τὸν καημό·
Ἡ θύμησή σου μὲ πεθαίνει.

Ἀλίμονό σου! ἀγαπημένη,
Λυπήσου τὰ ὄσα ποὺ τραβῶ,
Ποτὲς μὲ πόνο ἐρωτικὸ
Τέτοιο κακὸ δὲν ἔχει γένει·
Ἡ θύμησή σου μὲ πεθαίνει.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΡΩΤΟΠΑΤΣΗΣ

Η ΘΗΤΕΙΑ ΤΗΣ ΠΕΝΘΕΡΑΣ

Μίαν μοναχοκόρην εἶχεν ἡ χήρα Χαρμολίνα, τὴν Ἀσημένιαν. Καὶ
αὕτη, πρὸ δεκαπέντε χρόνων ἤδη εἶχε νυμφευθῆ γόνον προκρίτου οἰκο-
γενείας, τὸν Ἰάκωβον Ματθαίου. Ἦτον δὲ ὁ Ἰάκωβος Ματθαίου σχεδὸν
ἴσος τὴν ἡλικίαν μὲ τὴν πενθεράν του. Ὅλοι οἱ νέοι τοῦ χωρίου εἶχον
ξενιτευθῆ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἔπου δὲν εὔρον τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ
ὄνειρου των. Δυσκόλως ἀπέκτων χρήματα, δυσκολώτερον τὰ διετήρουν,
καὶ ἀκόμη δυσκολώτερον ἐπαλινόστουν. Ὅθεν εἶλα τὰ γεροντοπαλλή-
καρα τοῦ τέπυ, ἔσοι εἶχον μαγαζέιον ἢ θέσιν ἢ σειράν τινα, ἐθήρευον
τὰς νεαρὰς κόρας τὰς ἐχούσας προίκα. Αἱ μόναι ζημιούμεναι ἦσαν τὰ
γεροντοκόριτσα, τὰ ὅποια δὲν εἶχον μοῖραν ὑπὸ τὸν ἥλιον.

Ὡς ὄνειρον τὸ ἐνθυμεῖτο ἡ Δέσποινα Χαρμολάκη, κόρη τοῦ μακαρίτου
Μαραλή, πῶς εἶχεν ὑπανδρευθῆ κ' ἐμβήκειν κι αὕτη στὴν κόσμον. Πράγ-
ματι, ὁ ἔγγαμος βίος τῆς εἶχε διαρκέσει ἔσον ἐν ὄνειρον. Μίαν Κυρια-
κὴν τοῦ τέλους Δεκεμβρίου, μετὰ τὰ Χριστούγεννα, τὴν εἶχαν στολίσει
νύμφην, καὶ τὴν εἶχαν στήσει ὡς λαμπάδα ἀλύγιστην καὶ σεμνὴν, καὶ
τὴν εἶχαν στεφανώσει εἰς τὸ καινούργιον, καλοκτισμένον σπίτι, τὸ ὅποιον
τῆς εἶχον δώσει ὡς προίκα, κάτω εἰς τὸν αἰγιαλόν, εἰς τὸν θράχον τοῦ
λιμένου, ὅπου τὸ κῆμα ἐφίλει μετὰ παφλασμοῦ τὸν μῶλον, ἐπάνω εἰς
τὸν ὅποιον ἦταν θεμελιωμένος ὁ τοίχος τῆς κυρίας προσόψεως τῆς οἰκο-
δομῆς. Κι ἀνάμεσα εἰς τὸν φλοίσβον τῶν φιλημάτων τοῦ κύματος ἐμελ-
πον τὰ βιολιά καὶ τὰ λαγοῦτα, εἰς τὸν ἦχον τῶν ὁποίων ἐσύρετο ὁ χο-
ρὸς τοῦ γάμου. Καὶ ὑπὸ τὸν φλοίσβον τοῦ κύματος, καὶ εἰς τὸν ἦχον
τῶν μουσικῶν ὀργάνων, προεπέμφθησαν εἰ καλεσμένοι, εἴτινες μετὰ
ᾠραν ἀκόμη, εἰς τὴν πρώτην γλυκεῖαν χαραυγὴν, ἐπέστρεψαν ὑπὸ τὴν
οἰκίαν διὰ νὰ μέλψωσι τὰ ἐπιστρόφια, καὶ αὕτη εἶχεν ἀφεθῆ εἰς τὰς
ἀγκάλας τοῦ συζύγου τῆς.

Εἶτα, μετὰ δύο μῆνας, ὁ νεόγαμβρος ἐμβαρκάρισε μὲ τὴν «Μανουήλα»,
τὸ μέγα καὶ ὀγκῶδες βρῖκιον, τὸ ἰδιόκτητον τοῦ πατρός του, τὸ ὅποιον
αὐτὸς ἐκυβέρνα ὡς πλοίαρχος, εἶτα, μετὰ δύο ταξίδια, κατὰ τὸ θέρος
ὁ σύζυγός τῆς, νοσήσας βαρέως, καθὼς ἐμάνθανεν αὐτὴ εἰς τὴν πατρίδα
περιμένουσα τοῦτον, εἶχεν εἰσαχθῆ εἰς τὰ «σπιτάλια» τῆς Σμύρνης,
κι ἐκεῖ ἀπέθανε. Ἡ νεαρὰ νύμφη δὲν τὸν εἶδε πλέον. Κατὰ τὸν Ὀκτώ-
βριον, ἔτεκε θυγάτριον, τέκνον τῶν δακρύων. Τοὺς ὄνειρώδεις νυμφικούς
πέπλους εἶχον διαδεχθῆ τάχιστα τὰ μαῦρα τῆς χειρίας δεσμά, τὰ «βα-
ρύτερ' ἀπ' τὰ σῖδερα», καὶ τὰ σπάργανα τοῦ θρέφους τῆς μόνη ἢ ἐκ-
κλησία ἡδυνήθη νὰ φαιδρύνῃ μὲ «χιτῶνα φωτεινὸν» καὶ «κουκούλιον
ἀγαλλιάσεως».

Εἶτα ἡ μάνα ἔμεινε ἰσοβίως χήρα σὺμφρων, θαύμα γυναικειᾶς ἐγκαρτερήσεως οὐχὶ ἀσύνηθες εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας, πρὶν ἀνατεῖλωσιν αἱ «χειραφετήσεις» εἰς τὸν ὀρίζοντα, καὶ ἡ κόρη ἀνετράφη, ἐμεγάλωσεν, ἐκ κοιλάδας μητρὸς ὄρφανή.

Ὁ γέρον πενθερός, ἀποθανών, ἄφησεν εἰς τὴν ἐγγονὴν τοῦ μέγα μέρος τῆς κτηματικῆς περιουσίας, ὡς καὶ χρήματά τινα. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ὁ Ἰάκωβος Ματθαίου ἦτο ἀκμαῖον γεροντοπολλήκαρον καὶ ὄταν τοῦ ἔλεγε τις τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀπὸ τὰ «Δηξιαρχικά», αὐτὸς ἰσχυρίζετο ὅτι εἶχεν ὑπάρξει ὁμώνυμος ἀδερφός του, Ἰάκωβος, προαποθανών εἰς βρεφικὴν ἡλικίαν, πρὶν γεννηθῆ αὐτός, καὶ ὅτι ἐκεῖνος, εἶναι τὸν ὁποῖον ἀναφέρουν τὰ Βιβλία τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὸς δὲ ἐγεννήθη ὕστερον καὶ εἶναι πολὺ νεώτερος.

Ὁ Ἰάκωβος εἶχε ζητηθῆ ἀπὸ πολλὰς νύμφας, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε καμμίαν. Διὰ τοῦτο τινες ἔλεγον ὅτι ἦτον «καλογεροταμμένος», καὶ δὲν θὰ ἐνυμφεῦετο ποτέ. Ἀλλὰ τὴν Ἀσημένιαν, τὴν μοναχοκόρη τῆς χήρας Χαρμολίνης, μόνος τοῦ τὴν ἐζήτησε—καὶ τὴν ἐπῆρε.

Ἦτον σχεδὸν σαράντα χρόνων, ἐκείνη δεκαοκτώ. Ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν μεγάλην οἰκίαν τοῦ γέροντος πάππου—ὄχι εἰς τὴν προικῶν τῆς χήρας, τὴν ὁποῖαν ἐξηκολούθει ἀκόμα νὰ φιλῆ τὸ κῆμα, ἕπως πάλαι εἰς τοὺς γάμους καὶ τὰ ἐπιθαλάμια—μεθ' ὅλα τῆς χηρείας τὰ μαῦρα δεσμά, καὶ τ' ἄλμυρά τῆς θαλάσσης δάκρυα—ἄλλ' εἰς τὴν εὐρεῖαν οἰκίαν, μετὰ τὰ διπλὰ πατώματα, τὰς ἀποθήκας καὶ τὰ ἐλαιοτριβεῖα, τὰ πηγᾶδια καὶ τὰς στέρνες, μετὰ τὰς αὐλάς, τοὺς κήπους καὶ τὰς ἀναδενδράδας, τὴν ὁποῖαν εἶχε κληρονομήσει ἡ κόρη ἀπὸ τὸν πάππον τῆς.

* *

Εἶχον παρέλθει δεκαπέντε ἔτη. Ἡ νεαρὰ νύμφη εἶχε γεννήσει ἤδη ἑννέα τέκνα, κ' ἐξηκολούθει νὰ γεννᾷ ἀκόμη. Τὰ δύο εἶχον ἀποθάνει βρέφη. Τέσσαρες υἱοὶ καὶ τρία κοράσια ἐπέζων. Ἦσαν τόσοι γείτονα τὴν ἡλικίαν, τόσοι ἴσοι εἰς τὸ ἀνάστημα, ὥστε μόνοι οἱ γονεῖς, ἡ μάμμη καὶ οἱ πλησιέστεροι γείτονες τὰ διέκρινον ἀπ' ἀλλήλων. Οἱ λοιποὶ, καὶ στενοὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι τῆς οἰκίας μάτην ἐκοπίαζον διὰ νὰ μάθουν ἀκριβῶς νὰ διακρίνουν τὸν Μαθιδὸν ἀπὸ πῶν Κωστῆν, τὸν Κωστῆν ἀπὸ τὸν Χαραλάμπην, τὸ Ρηνιώ ἀπὸ τὸ Δεσποινιώ, τὸ Δεσποινιώ ἀπὸ τὸ Κατερινιώ. Ἐλεγον μόνον ἀλληγορικῶς, αἰνιττόμενοι τὴν φιλοκτημοσύνην τοῦ οἰκοδεσπότη, ὅτι «ὁ Ματθαίου εἶχεν ἀποκτήσει ἓνα καλὸ χωράφι.»

Ἡ Χαρμολίνα ἐκατοῖκε πλησίον τῆς κόρης τῆς, εἰς ἓν χαμόγειον τῆς μεγάλης οἰκίας. Εἶχε «γραφὴ σκλάβας» εἰς τὸν γαμβρόν τῆς. Ὅπως ἰσοβίως ἔφερε τῆς χηρείας τὰ δεσμά, ἰσοβίως εἶχεν ἀναλάβει καὶ τὸν ζυγὸν τῆς θητείας πλησίον τῆς κόρης τῆς καὶ τοῦ γαμβροῦ τῆς.

Δὲν εἶχε πλέον νὰ τῆς προξενήσῃ ἄλλους καυμούς ἢ θάλασσα, μετὰ τὰ πιρὰ φιλήματά τῆς εἰς τὸν μῶλον τῆς παλαιᾶς οἰκίας—τὴν ὁποῖαν

εἶχεν ἐνοικιάσει τώρα ἐπωφελῶς ὁ γαμβρός εἰς ξένους ὑπάλληλους, ἢ εἰς παρεπιδήμιους πλουσίους ἐκ Θεσσαλίας. Εὐτυχῶς, ὁ γαμβρός ἦτον χερσαῖος. Εἶχεν ὁ ἴδιος τὸ μαγαζὶ τοῦ εἰς τὴν παραθαλάσσιον ἀγορὰν—τὸ ὁποῖον κυρίως τοῦ ἐχρησίμευε διὰ νὰ περνᾷ ἡ ὥρα του, καὶ διὰ νὰ μοσχοπωλῆ τὰ ἴδια προϊόντα του, προπάντων ἔλαιον καὶ οἶνον μοσχάτον ἐκ τῶν κτημάτων του, μὴ ἐπιτρέπων κέρδος εἰς τρίτους. Συχνὰ ἔκλειε τὸ μαγαζὶ, καὶ ἐξετέλει ἐκδρομὰς εἰς τὰ μακρυνὰ κτήματα, ὅλα σχεδὸν κληρονομίαν τοῦ γέροντος πάππου.

Εἰς τὰ εὐρύχωρα παραρτήματα τῆς οἰκίας, τοὺς κήπους καὶ τὰ προαύλια, καὶ εἰς τὸ ἐλαιοτριβεῖον—τὸ ὁποῖον ἐσχόλαζε δεκαοκτὼ μῆνας εἰς τοὺς εἰκοσιτέσσαρας, καὶ ὄλον αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐχρησίμευεν, ὡς πλουσταρεῖον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀποθήκη—εἶχεν ὄρνιθες, πάπιες, χήνας, μίαν προβατίναν μετὰ τὸ ἀρνὶ τῆς, μίαν κασίκαν μετὰ τὰ ἐρίφια τῆς, δύο μικρὰ γουρουνόπουλα (τὰ ὁποῖα εἰς χωρικὸς εἶχε δώσει ἀπέναντι χρέους, κ' ἐπειδὴ δὲν ἦτο κατάλληλος ἐποχή, ἕπως πωληθῶσιν ἢ σφαγῶσιν, ὁ γαμβρός ἐπέβαλεν εἰς τὴν πενθεράν του νὰ φροντίξῃ καὶ δι' αὐτὰ) καὶ τέλος μίαν ὄνον μετὰ τὸ πουλάρι τῆς. Ὅλα αὐτὰ, καθὼς καὶ τὰ ἑπτὰ παιδία, ἦσαν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς πενθερᾶς.

* *

Ἄν ὑπῆρχεν εἰς ὄλην τὴν ἐξοχικὴν συνοικίαν, κοντὰ εἰς τὰ Λιβάδια, γυνὴ πολυάσχολος, αὕτη ἦτον ἡ Χαρμολίνα. Καὶ ἂν ὑπῆρχεν οἰκία, ἰσόγειον ἢ αὐλόγυρος, ἔπου νὰ μὴ παύῃ ποτὲ ὁ καθημερινὸς βόμβος καὶ θόρυβος, τοῦτο ἦτον ἡ αὐτὴ καὶ τὸ ἐλαιοτριβεῖον τοῦ Ἰακώβου Ματθαίου. Εἰς ξένος γείτων, ἕστις ἐγνώριζε τὰ κατ' αὐτὴν, καὶ τὴν ἔδλεπε συχνὰ εἰς τὸν δρόμον, ἀλλὰ δὲν εἶχε μάθῃ ποτὲ ἀκριβῶς νὰ προσφέρῃ τ' ὄνομά τῆς, μὴ γνωρίζων πῶς νὰ τὴν ὀνομάξῃ, τὴν ἀπεκάλεσεν. «Ἡ πενθερὰ τοῦ γαμβροῦ τῆς.»

Μίαν ἡμέραν, ἡ γειτόνισσά τῆς Γκιολῆ ἢ Βοστταντζίνα, μία πρωτινὴ γραῖα, τῆς εἶπε.

—Τί ἤθελες, παιδάκι μου, νὰ μῆθς στὰ θάσανα τοῦ κόσμου!

Ἡ Χαρμολίνα ἐγέλασεν ἐκ καρδίας, ἀκούσασα τὴν ἐπιφώνησιν αὐτῆς τῆς γραίας. ὦ! ἦτον τόσοσ καιρὸς ἤδη, ἀφότου αὐτὴ εἶχεν ἐμβῆ «στὰ θάσανα τοῦ κόσμου.» Καὶ τῆς ἐφαίνετο ὡς ὄνειρον. Καὶ τὸ ὄνειρον εἶχε καλυφθεῖ, ἐνιαυτόν, μετὰ ἐνιαυτόν, καὶ εἶχε ταφεῖ εἰς τὸ παρελθὸν τὸ ἄπιστον, ἕπως εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, ἔπου αἱ χιόνες, ἀπὸ χειμῶνος εἰς χειμῶνα, καλύπτουσι τὰς χιόνας, ὥστε ἡ πολυχρόνιος μάζα γίνεται πλέον, ὡς βράχος ἢ ὡς πάγος τοῦ Πόλου.

Ἀλλὰ τί ἔννοει; ἄρα ἡ ἀπλοϊκὴ γραῖα μετὰ «τὰ θάσανα τοῦ κόσμου;» Ἐννοεῖ διατὶ νὰ ὑπανδρευθῇ, πρὸ τριακονταετίας, ἢ χήρα αὐτὴ ἢ διατὶ νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν κόρη τῆς;

Ὁ λόγος τῆς ἀρχαϊκῆς γραίας τῆς ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν, εἰς τοῦ

νυσταγμοῦ τὰς μεσημβρινὰς ὥρας, τῶν μακρῶν τοῦ θέρους ἡμερῶν. Καὶ τ' ὄνειρον ἢ ὁ λογισμὸς τῆς, ἰδοὺ ὡς ἔγγιστα ποίαν μορφήν ἐλάμβανε·

« Μίαν μωρίαν φαίνεται ὅτι ἔκαμα εἰς τὴν ζωὴν μου, καὶ αὐτὴν δὲν ἤμποροῦσα νὰ τὴν ἀποφύγω. Ἄφησα τοὺς γονεῖς μου νὰ μὲ πανδρέψουν, ἐπειδὴ ἀδύνατον ἦτον νὰ διαβάσω τὰ μαύρα γράμματα, τὰ ὁποῖα ἡ Μοῦτρα γράφει εἰς τὸ κρανίον μας, ὅπως λέγουν. Καὶ μίαν φρονιμάδα, ὡς φαίνεται, ἔκαμα, ὅτι δὲν ἀπεφάσισα νὰ ξαναπανδρευθῶ.

« Κατόπιν τῆς φρονιμάδας αὐτῆς, ἡ δευτέρα μωρία, ὁ γάμος τῆς κόρης μου, ἦτον ἐπίσης ἀφευκτός. . . Ἀλλὰ μήπως, ἐὰν ἡ κόρη μου ἐνυμφεύετο ἕνα νεώτερον, θὰ ἔκαμνεν ὀλιγώτερα παιδιὰ, καὶ θὰ εἶχα ἐγὼ ὀλιγωτέρας φροντίδας; . . . Ἰσως. ἂν ὁ γαμβρός μου ἦταν ναυτικός (ὦ! . . . πάλιν ἢ θάλασσα μὲ τὰ φαρμάκια τῆς!) δὲν θὰ εἶχα κατοίκες καὶ προβατίνες νὰ βόσκω, καὶ δὲν θὰ εἶχα γαῖδουρίτσαν διὰ νὰ φορτῶν— καὶ νὰ πηγαίνω κάποτε κ' ἐγὼ καθάλλα, νὰ ξεκουράζωμαι—ὦ! ἐλεεινὸν ξεκούρασμα. . .

« Μίαν σωτηρίαν εὗρισκω· τὸ νὰ μὴν ἔχῃ γεννηθῆι κανεὶς ποτὲ ἢ νὰ ἔχῃ ἀποθάνῃ μὲ τὴν ὥρα του! . . .

*
* *

Ἦτον, ἄρα, ἡ χήρα Χαρμολίνα, εἰς τὴν ὑπερησία τοῦ γαμβροῦ τῆς, συνάμα κηπουρός, ὀρνιθοτρόφος, χοιροβοσκός, συβῶτις, αἰγοβοσκός καὶ ὀνηλάτης. . . καὶ συγχρόνως παραμάννα διὰ τὰ ἑπτὰ παιδιὰ, ἐξαιρουμένου τοῦ μικροῦ, τὸ ὁποῖον ἐθήλαζεν ἀκόμη ἡ μάννα του καὶ τοῦ ἐμβρύου, τὸ ὁποῖον αὐτὴ εἶχεν ἐντὸς τῆς κοιλίας τῆς.

Εἶχε καθημερινὸν πρόγραμμα ἐργασίας, ἢ προῶπως γηράσασα χήρα, ν' ἀντιλῆ νερόν, νὰ γεμίξῃ τὴν στέρναν, νὰ τὸ διανέμῃ στ' αὐλάκια, νὰ ποτίξῃ τὰ ὀλίγα λαχανικά, ὅπως καὶ τὰς γάστρας μ' τάνθη· εἶτα νὰ ταίξῃ τὶς κόττες, τὶς πάπιες, τὶς χήνες· νὰ ἐλαύνη τὰς τελευταίας μὲ τὴν καλαμιάν, ὅταν ἐξήρχοντο εἰς τὸ λιβάδι. Ἐνίοτε νὰ πιάνῃ καυγὰν μὲ τὴν γειτόνισσαν, ἕνεκα μικρᾶς ζημίας, τὴν ὁποῖαν ἔκαμνε μία χήνα εἰς τὸν γειτονικὸν κήπον· νὰ τρέφῃ τὰ δύο γουρουνόπουλα, νὰ τὰ ὀδηγῇ εἰς τὴν λάσπην τοῦ γειτονικοῦ ρεύματος διὰ νὰ κυλισθοῦν· νὰ ἐξάγῃ πρὸς βοσκὴν εἰς τὰ χωράφια τὴν κατσίκαν μὲ τὰ ἐρίφια τῆς, τὴν ἀμνάδα μὲ τὸ ἀρνίον τῆς· νὰ δένῃ τὴν προβατίναν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κάμπου, εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ μικροῦ λόφου, τὴν κατσίκαν, ὀλίγον παραπάνω, ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ βραχῶδους λόφου, ἀνάμεσα εἰς σχολίους καὶ πρινάρια· νὰ ἐπισκέπτεται καὶ πάλιν κατσίκαν καὶ προβατίναν, διὰ νὰ τὰς «ἀλλάξῃ», ἢ τοὶ τὰς μεταφέρῃ καὶ τὰς δέσῃ παρέκει. Νὰ ὀδηγῇ τὴν γαῖδουρίτσαν μὲ τὸ πουλαράκι τῆς εἰς τὰ χωράφια, νὰ τὴν δένῃ εἰς ἕνα κορμόν, καὶ πάλιν νὰ τὴν ἐπισκέπτεται. Νὰ κουβαλᾷ ἀπὸ τὸν ἀχυρῶνα ἄχυρον διὰ τὴν ὄνον εἰς τὰ ἰσόγεια καὶ τὰς αὐλάς τῆς οἰκίας δεμάτια

χόρτου διὰ τὴν ἀμνάδα καὶ τὴν αἶγαν, διὰ τὴν νύκτα, καὶ ἐν ἐλλείψει ἐπαρκoῦς βοσκῆς. Πρὸς τὴν ἐσπέραν, ἀνάγκη πάλιν νὰ κάμῃ νέαν ἐκδρομὴν πρὸς τὰ Κοτρώνια, καὶ τὰ χωράφια, διὰ νὰ λύσῃ κατσίκαν, προβατίναν καὶ γαῖδουρίτσαν, καὶ τὰς ὀδηγήσῃ οἴκαδε εἰς τὴν αὐλήν, ὅπου ὑπῆρχε κατκυλισμὸς καὶ σκυλισμὸς δι' ὄλα τὰ ζωντανὰ ταῦτα. Εἰς ὄλας αὐτὰς τὰς ἐκδρομὰς πολλάκις ἔπερνε μαζί τῆς, δύο ἢ τρία ἐκ τῶν ἐγγόνων τῆς· ἄλλοτε, ὅταν δὲν εἶχε καιρὸν νὰ τὰ πάρῃ μαζί τῆς, καὶ ἤθελε νὰ «ξεκλεφθῇ», νὰ φύγῃ κρυφά, ὁ Μαθιὸς καὶ ὁ Κωστάκης καὶ τὸ Ρηγιῶ καὶ τὸ Δεσποινιῶ ἔρχοντο κατόπιν τῆς κλαίοντα, ἀπαιτοῦντα νὰ ὑπάγουν μαζί τῆς. Τότε ἐξ ἀνάγκης ἤργοπόρει, καὶ ὤφειλε νὰ γυρίσῃ ἐν πομπῇ, ἀκολουθουμένη ἀπὸ τὸ σμήνος τῶν παιδιῶν, τὰ ὁποῖα ἐκράτουν στάχια καὶ βλαστoῦς καὶ παπαροῦνες, κ' ἔτρεχον ἐδῶ κ' ἐκεῖ κοκίλοῦντα τὸ ἀρνάκι καὶ τὰ κατσικάκια, κἀμνοντα τὸ πουλαράκι νὰ πηδᾷ. Κι αὐτὴ εἰς τὸ μέσον· μὲ τὴν μαύρην μανδύην τῆς, κρατοῦσα τὴν τριχειάν τοῦ ὑποζυγίου, τὰ σχοινία τῆς γίδας καὶ τῆς ἀμνάδος, καὶ φωνάζουσα κ' ἐπιπλήττουσα τὰ παιδιὰ «νὰ κάμουν φρόνιμα».

Εἰς τὰ ἰσόγεια καὶ τὰς αὐλάς τῆς οἰκίας εἶχε πάλιν ἄλλας ἐργασίας νὰ διεξάγῃ. Ὦφειλεν ἀπὸ πρωῆας νὰ νίψῃ ὄλα τὰ παιδιὰ, νὰ τὰ ἐνδύσῃ νὰ τὰ χτενίσῃ, νὰ τὰ βάλῃ νὰ σταυρώσουν τὰ χέρια καὶ νὰ ποῖν τὸ «Πάτερ, ἡμῶν» ἐμπρὸς εἰς τὰ εἰκονίσματα, νὰ τοὺς δώσῃ νὰ κολλατίσουν, τὴν φασκομηλιά μὲ τὸ πετμέζι καὶ τὶς σοῦπες— ἦτοι τὰ καφαλιστὰ ψωμιὰ— ἢ νὰ τοὺς φτιάσῃ κουρκοῦτι καὶ ραντιστές· ἢ καὶ τηγανόπητες καὶ «γριές» διὰ νὰ φάγουν· νὰ ὀδηγήσῃ τὰ δύο-τρία ἐξ αὐτῶν «εἰς τὸ σκολειό», νὰ τοὺς τάξῃ κοφέτα, λουκούμια, καὶ χίλιων λογιῶν «καλούδια», διὰ νὰ τὰ «ταίριάσῃ» καὶ τὰ κάταφέρῃ νὰ πάγουν, νὰ ἐπιβλέπῃ ἀδιακόπως τὰ ἄλλα, νὰ ἐπαρκῇ εἰς ὄλας τὰς ἀπαιτήσεις των, νὰ θεραπεύῃ ὄλας τὰς ὀρέξεις των, νὰ τὰ φυλάγῃ διὰ νὰ μὴν πέσουν στὴν στέρναν ἢ στὸ πηγάδι νὰ τὰ «μονοιάσῃ» διὰ νὰ φάγουν χωρὶς νὰ μαλώσουν τὸ μεσημέρι, νὰ τοὺς κόπῃ ψωμὶ μὲ προσφάγι ἢ χωρὶς προσφάγι ἐπτάκις τῆς ἡμέρας, ν' ἀλείψῃ τὶς φέτες τοῦ ψωμοῦ μὲ πετμέζι ἢ μέλι— ἐκεῖνα τὰ γλείφουν τὸ μέλι, καὶ νὰ πετοῦν τὸ ψωμὶ— νὰ τοὺς δίδῃ κάθε ὥραν ξερὰ σῦκα, μελόπητα, σουτζούκια ἀπὸ μυστόπητα καὶ καρῦδια. Ἐπειτα νὰ κουνῇ τὰ δύο μικρότερα παιδιὰ στὰ πόδια τῆς ἀπλωμένα ἢ στὴν κούνιαν, διὰ νὰ τὰ ἀποκοιμίσῃ νὰ τοὺς λέγῃ τραγούδια, αὐτὴ ἢ τις εἶχεν ἀναμίξει τὰ ναναρίσματα τῆς κόρης τῆς μὲ τὰ μοιρολόγια τοῦ ἀνδρός τῆς, ὅταν ἔμενε χήρα εἰς ἡλικία δεκαενέα ἐτῶν.

*Περικαλῶ τὴν Παναγιά, καὶ προσκυνῶ τὴν Πόλι,
νὰ μοῦ χαρίσῃ τὰ κλειδιά, νὰ ἴμβῶ σὲ περιβόλι·
νὰ κόψω μῆλο κόκκινον, νὰ πιῶ νερὸ δροσάτο,
νὰ πέσω ν' ἀποκοιμηθῶ, στὴ νεραντζιά ποκάτω·
νὰ πέφτουν τᾶνθια πάνω μου, τὰ ρόδα στὴν ποδιά μου...*

Καὶ πάλιν

Κοιμήσου, καὶ παράγγειλα στήν Πόλι τὰ προικιά σου,
σὴ Βενετιά τὰ ρούχα σου, σὴ Σμύρνη τὰ καλά σου...

Ὅταν ἔλεγε «Σμύρνη», μετὰ τριάκοντα καὶ πέντε ἔτη, ἀκόμη ἐδούρωναν τὰ μάτια της. Ἐκεῖ εἶχεν ἀποθάνει ὁ σύζυγός της.

Τέλος, εἶχε τὴν φροντίδα ἄλλων τῶν παιδίων καὶ τῶν ζώων καθ' ἕνα τὸ ἀπόγευμα καὶ τὸ δειλινόν, καὶ τὴν ἐσπέραν πάλιν, ὅτε ἐνῶ τὰ παιδία ἐμάσσωσαν ἀκόμα, τὰ μάτια τους ἐσφαλοῦσαν ἀπὸ τὴν νύσταν. Ὅταν ἤθελε νὰ τ' ἀναγκάσῃ νὰ κάμουν τὴν προσευχὴν των, ἔγερναν τὰ κεφάλια εἰς τὸν ὕπνον, ὅταν ἐδοκίμαζε νὰ τὰ μεταφέρῃ εἰς τὴν γωνίαν των νὰ τὰ κοιμήσῃ ἐβαζαν τὶς φωνές. Συνήθως ἠναγκάζετο νὰ τὰ γδύνη πλαγιασμένα καὶ νὰ τὰ μεταφέρῃ ἀποκοιμισμένα εἰς τὰ στρωσίδια των.

Κατόπιν, εἶχε νὰ συζητῇ μὲ τὸν γαμβρόν της καὶ νὰ διδῇ λογαριασμόν, πότε νὰ ἐκφέρῃ γνώμας, πότε ν' ἀκούῃ νοουθεσίας, ὡς εἰς γενικὴν ἀνακεφαλαίωσιν ἄλλων τῶν συμβάντων τῆς ἡμέρας, καὶ τῶν ζητημάτων καὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐπαύριον. Τέλος, κοντὰ τὰ μεσάνυκτα, ἤρχετο καὶ δι' αὐτὴν ἡ ὥρα τῆς ποθεινῆς ἀναπαύσεως.

Ἐν ἀπόγευμα, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους, ὅταν ἡ πλουσία θλάστησις εἶχε κατακαλύψει τὰ λιβάδια, εὐωδία ἦτο διαχυμένη ἀνά τὸν κήπον τὴν καὶ αὐλήν, καὶ ἄσματα παιδίων ἠκούοντο γύρω-γύρω εἰς τὸν ἐξοχικὸν δρόμον, ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀνθοφοροῦντας φράκτας τῶν κήπων καὶ τοὺς κισσοστεφεῖς τοίχους τῶν μικρῶν ἐπαύλεων, ἡ θυγάτηρ τῆς Χαρμολίνας ἔγκυος ἐννέα μηνῶν, εἶχεν αἰσθανθεῖ τὰ πρῶτα συμπτώματα τῶν ὠδίνων. Ἡ χήρα εὐρίσκετο εἰς τὴν αὐλήν ἀσχολομένη εἰς μικρὰς οἰκιακὰς ἐργασίας, πλύνουσα, σκουπίζουσα, καὶ ἅμα ἐπιτηροῦσα τὰ παιδία, προτρέπουσα αὐτὰ «νὰ κάμνουν φρόνιμα», ὅπως πάντοτε καὶ διδάσκουσα τὰς δύο μικράς, τὴν Ῥηνιώ καὶ τὴν Δεσποινιώ, ὅτι ἔπρεπε ν' ἀγαποῦν τὸ νέον «νινί», τὸ ὅποῖον θὰ τοὺς ἔκαμνεν ἐντὸς ὀλίγου ἢ μάννα τους, καὶ τὸ ὅποῖον θὰ ἔφερνε μαζί του τηγαλίτες γλυκά, καὶ χίλιων λογίων «καλούδια».

— Θᾶνε μεγάλο τὸ νινί, γιατί;

— Μεγάλο, πῶς!.. Κοτζάμ ἄνθρωπος.

— Σὰν τὸ Ναννάκη θᾶνε; (Γιαννάκης ἦτο τὸ τελευταῖον γεννηθέν ἄγον διετή ἡλικίαν).

— Σὰν τὸ Ναννάκη; ὄχι· σὰν ἐσένα.

— Σὰν ἐμένα; Ὅχι! Δὲ σέλω ἐγώ, γιατί!

Τὸ Ῥηνιώ ἐπέμενε ὅτι ἔπρεπε νὰ γεννήσῃ ἀγόρι ἢ μάννα. Ἐθόμωνε, καὶ τὸ προσωπάκι της ἀγρίευεν, ἀνένευε καὶ ἐσεῖετο ὄλη. Δὲν ἤθελε ν' ἀποκτήσῃ ἄλλην ἀδελφούλα, ἥτις θὰ τὴν ἐξεθρόνιζε, καθόσον αὐτὴ ἦτο ἡ τελευταία γεννηθεῖσα κόρη. Ἡ μάρμη ἐμελέτα πάντοτε κοράσιον, ἐλπίζουσα ὅτι θὰ ἐγεννᾶτο υἱός.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσθη μία φωνή, ὅξω, ἀπὸ τὸν δρόμον, ἕνα παιδί ἐφώναζε.

— Θεῖα Χαρμολίνα! θεῖα! Λύθηκε ἡ γίδα στὰ Κοτρώνια!

Ἡ Χαρμολίνα ἔτρεξε πρὸς τὴν πύλην τοῦ ἐλαιοτριβείου, τὴν βορεινήν, κατὰ τὰ Λιβάδια.

Τὸ ξένον παιδίον, ἀφοῦ ἐφώναζεν ἀπὸ τὸν δρόμον τὴν δυσάρεστον εἶδησιν, ἔτρεξε νὰ φύγῃ Ἡ Χαρμολίνα τὸ ἀνεκάλει.

— Ἀρέ! Ἀρέ σύ! Ποῦ τὴν εἶδες τὴν γίδα;... Ποιὸς τὴν ἔλυσε;

— Κόπηκε τὸ σχοινί! ἔκραξε μακρόθεν ὁ μάγκας.

Κ' ἔγεινε ἀφαντος.

Εἶχε κοπεῖ τὸ σχοινί τῆς γίδας. Τὶς οἶδε ποῖος τὸ ἔκοψε. Δὲν ἦτο ἀπίθανον νὰ τὸ εἶχε κόψει αὐτὸς ὁ ἴδιος μάγκας, ὅστις ἔφερε τὴν εἶδησιν.

Ἡ χήρα ἦτον ἐτοίμη νὰ τρέξῃ εἰς τὸν λόφον, πέραν τῶν Λιβαδιῶν, πρὸς ἀναζήτησιν τῆς περιπλανηθείσης γίδας.

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν, μία γειτόνισσα ἔρχεται. φέρουσα λάγηνον παρακαλοῦσα τὴν Χαρμολίνα νὰ τῆς ἐπιτρέψῃ νὰ γεμίσῃ ὀλίγες στάμνες ἀπὸ τὸ πηγάδι. Ἡ χήρα, ἀλλοφρονοῦσα, δὲν τῆς ἔδωκεν ἀπάντησιν.

Ὁ Μαθιός, ἐξαετής, καὶ τὸ Ῥηνιώ, πέντε ἐτῶν ἔτρεχον ἄνω καὶ κάτω θορυβοῦντα εἰς τὸ ἐλαιοτριβεῖον. Ὁ Μαθιός ἐκράτει ἕνα παλιὸ στεφάνι ἀπὸ βαρέλι καὶ μίαν παλαιὰν ρόκαν τῆς γαργιάς, καὶ ἤθελε μὲ τὴν ρόκαν νὰ κάμνῃ τὸ στεφάνι νὰ τρέχῃ ὡς ρόδα. Τὸ Ῥηνιώ εἶχεν ἕνα παλιὸ καρφι κ' ἕνα ξυραφᾶν ἀνοικτὸν εἰς τὰ χέρια της.

Συγχρόνως, ἕνας μεγάλος μάγκας ἀπὸ τὴν ἀγορὰν εἰσέρχεται ἀπὸ τὴν μεσημβρινὴν πύλην, διὰ τοῦ κήπου, φέρων ἐπ' ὤμου μεγάλην δαμιτζάναν ἀδειανήν. Ὁ γαμβρός της τῆς παρήγγειλε νὰ γεμίσῃ τὴν δαμιτζάναν κρατὶ μωσχάτο ἀπ' τὸ καλό, τὸ ὅποῖον ὑπῆρχεν εἰς τὰ ἰσόγεια τῆς οἰκίας, καὶ νὰ τὴν στείλῃ ἀμέσως εἰς τὸ μαγαζὶ διὰ τοῦ μικροῦ βαστάζου, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τὸ πωλήτῃ εἰς κάτι καλοὺς μουστρηδες ξένους.

— Μὰ καλά!... Δὲν ξέρει πῶς ἡ γυναῖκα του ἔχει τοὺς πόρους νὰ γεννήσῃ! εἶπεν ἡ μήτηρ. Ποιὸς νὰ προφτάσῃ σ' ὄλα!...

Εἶπε μὲν, ἀλλὰ συγχρόνως ἔβαλε τὸ χωνίον, κ' ἔκαμε ν' ἀνοίξῃ τὴν κἀνουλαν τοῦ βαρελιοῦ. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσθη ἀποπάνω, ἀπὸ τὴν εἰκίαν, ἡ φωνὴ τῆς κόρης της.

— Μάνα!.. Μάνα!

Καὶ ἡ ἀνδραδέλφη, ἥτις εὐρίσκετο πλησίον τῆς ὀδινούσης, ἐφάνη εἰς τὴν θύραν, ἄνωθεν τῆς ἐσωτερῆς σκάλας.

— Συμπεθέρα! τῆς ἤρθε τώρα δυνατώτερος, ὁ πόνος... Ποιὸς πάη γιὰ τὴ μαμμὴ;

Καθὼς ἔκαμε ν' ἀνοίξῃ τὴν κἀνουλαγ, ἡ γραῖα, ἐδέησε νὰ στραφῇ πρὸς τὰ ἄνω· ὁ μπῆρος ἀπεσπάθη ἀποτόμως, τὸ εὐωδες ξανθὸν μωσχάτον ἐχύθη μεθύσκον τὸν ἀέρα, κάμνουν νὰ πάλλωσιν οἱ μυκτῆρες τοῦ

μάγκα τῆς ἀγορᾶς. Ἔως νὰ προλάβῃ νὰ τὸ μαζέψῃ ἐχύθη ἀρκετὸν καταγῆς.

— Ποιὸς θὰ πάῃ; . . Ἐγὼ, συμπεθέρα! . . Ὁ ἀδερφός σου μοῦ ἔστειλε τὴ δαμιτζάνα νὰ τὴ γεμίσω κρασί... Τί λές; . . νὰ τοῦ παραγγείλω; . . (ἤθελε νὰ προσθέσῃ «νὰ φροντίσῃ ἐκεῖνος γιὰ τὴ μαμμή;» ἀλλὰ διεκόπη μόνον ἐπέφερε)· καὶ γιὰ τὴ γίδα, ποῦ κόπηκε τὸ σκoinί, καὶ γυρίζει στὰ Κοτρώνια, ποιὸς θὰ πάῃ;

Συγχρόνως, ἀπὸ τὸν κῆπον ἠκούσθησαν κλαυθμηραὶ φωναί.

— Γιαγιά, γιαγιά! . . . Νά, αὐτὸς μ' ἔδειρε... Ἐλα νὰ τὸν δείρῃς! . . Τὰ δύο παιδιὰ, ὁ Χαράλαμπος καὶ ὁ Μαθιός, εἶχον συγκρουσθῆ μεταξύ των. Ὁ πρῶτος ἤθελε νὰ τοῦ πάρῃ τοῦ Μαθιοῦ τὸ στεφάνι καὶ τὴν ρόκα, μὲ τὰ ὅποια ἔπαιζεν. Οὗτος δὲν ἤθελε νὰ τὰ δώσῃ.

Ἡ πτωχὴ γειτόνισσα ἥτις εἶχεν ἔλθει διὰ νὰ ζητήσῃ ἀδειαν ν' ἀντλήσῃ ἀπὸ τὸ πηγάδι, εἶπεν.

— Ἐγὼ πάω γιὰ τὴ μαμμή, γειτόνισσα· καὶ νὰ μ' ἀφήσῃς νὰ πάρω νεράκι, σὰ γυρίσω.

— Γιὰ τὴ μαμμή!; εἶπεν ἡ χήρα. Νὰ ἰδοῦμε γιὰ τὴ γίδα ποιὸς θὰ πάῃ.

— Γιὰ τὴ γίδα; ποῦ ξέρω, εἶπεν ἡ γειτόνισσα.

— Δὲν εἶνε μακριά... Στὰ Κοτρώνια, κάπου θὰ ἔχη πιαστῆ τὸ σκoinί τῆς. Ἐκτὸς ἀν τὴν ἡθραν οἱ δραγάτες, καὶ τὴν ἐπήγαγαν στὴ Δημαρχία... Νὰ παίρνης νερὸ ὄλας τίς μέρες ἐλεύθερα, ὅσο θέλεις.

— Καλά! . . . Πάω γιὰ τὴ γίδα.

Καὶ ἀκουμβήσασα τὴν στάμναν τῆς παρὰ τὸ φραγμένον μὲ πλάκας στόμιον τοῦ πηγαδιοῦ, ἐξῆλθε τρέχουσα.

Φωνὴ κλαυθμοῦ ἠκούσθη ἀπὸ τὸν δρόμον ἔξω. Τὸ Ρηγιώ, καθὼς ἐκράτει τὸν ξυραφᾶν ἀιοικτόν, εἶχεν ἐξέλθει ἀπὸ τὴν βορεινὴν πύλην. καὶ τρέχουσα ἐπάνω εἰς τὸ λιθόστρωτον εἶχε γλιστρήσει κ' ἔπεσεν. Εὐτυχῶς δὲν ἐκόπη μὲ τὸν ξυραφᾶν, ὅστις ἄλλως ἦτον σκουρισμένος καὶ δὲν ἔκοπτε, μόνον μὲ τὸ καρφί ἐδάρσε τὰ δύο δακτυλάκια τῆς ἀριστερᾶς.

Ἡ χήρα ἔτρεξε πρὸς τὴν βορειαν θύραν, συνέλαβεν ἐν ὀργῇ τὴν μικρὰν ἐγγονὴν τῆς, τῆς ἔδωκε δύο ξυλιές—ἥτις τότε ἔκλαυσε δυνατώτερα— κ' ἔκλεισε μετὰ κρότου τὴν θύραν.

Ἐπανῆλθε πρὸς τὸ χαρέλι, ὅπου ἔ μάγκας, ὠφεληθεὶς ἀπὸ τὴν στιγμιαίαν ἀπουσίαν τῆς εἶχε βάλῃ τὸ στόμα του εἰς τὸν μπίρον διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὸ μοσχάτον.

— Νὰ πᾶς τὴ δαμιτζάνα, καὶ νὰ τοῦ πῆς νὰ στείλῃ γιὰ τὴ μαμμή, εἶπεν ἡ Χαρμολίνα, ἅμα ἐπανελθοῦσα.

— Καλά, κυρά, εἶπε ὁ μάγκας, ὅστις ἔγλειψε τὰ χεῖλη, ἐπειδὴ τοῦ ἐφάνῃ πολὺ καλὸν τὸ μοσχάτον.

Τὴν ἰδίαν στηγμὴν ἡ φωνὴ τοῦ Ἰακώβου Ματθαίου ἠκούσθη ἀπὸ τὴν μεσημβρινὴν θύραν τοῦ ἐλαιοτριβείου, τὴν πρὸς τὸν κῆπον.

Ἐ! τᾶμαθες πεθερά, ἔκραξεν οὗτος μακρόθεν, ἡ γίδα ἔκοψε τὸ σκoinί στὰ Κοτρώνια, κ' ἐλάκησε . . . Τώρα μοῦ ἔφεραν τὸ χαμπέρι στὸ μαγαζί! . . Δὲν σοῦ εἶπα ἐγὼ νὰ τὴν ἀφήσῃς ἐδῶ μὲ μιὰ ἀγκαλίτσα χορταράκια, νὰ βοσκᾷ; . . Τί ἤθελες νὰ τὴν πᾶς στὰ Κοτρώνια, βρὲ ἀδελφέ! . .

Εἶπε, ἐλθὼν πλησιέστερα.

— Τί; ἀκόμη δὲν μπορεῖς νὰ γεμίσῃς τὴ δαμιτζάνα; . . Βλέπω, σοῦ χύθηκε τὸ κρασί . . Ἄφεριμ! ἴσα-ἴσα τὸ κέρδος ποῦ θελᾷ-βγάλει κανένας! Τί λέω, τὸ κέρδος; Ἄς βγάξουμε τὰ σκαφτικά καὶ τὰ κλαδευτικά; ποῦ μᾶς σκοστίζει ἀπὸ τὸ γλυκὸ μοσχάτο, ἐπέφερε μὲ ἦθος ὄξυνον ὁ γαμβρός.

Ἡ πενθερὰ ἐγέλασεν ἀκουσίως.

— Γουρι! εἶπε.

— Καλὸ γουρι! ἐπανελάβε στρυφνὸς ἐκεῖνος. Ἄς εἶναι . . . θὰ πᾶς γιὰ τὴ γίδα;

Ἡ Χαρμολίνα οὔτε λόγον ἔκαμε περὶ τῆς γυναικὸς τῆς γειτόνισσας, ἥτις εἶχε φανῆ ὅπως οὐκ ἔβουλε νὰ υπάγῃ πρὸς ἀναζήτησιν τῆς γίδας· εἰξευρεν ὅτι ὁ γαμβρός τῆς, ὅστις ἤξευρε καὶ ρητὰ διάφορα θὰ τῆς ἔλεγε. «Μὴ ξήτει θεραπείαν σεαυτῷ» καὶ «Ὁφθαλμὸς βασιλέως πεαίνει ἵππον», καὶ τὰ τοιαῦτα.

— Οἱ πόνοι τῆς ἦρθαν δυνατώτεροι, εἶπεν ἡ Χαρμολίνα. Ποιὸς θὰ πάῃ γιὰ τὴ μαμμή!

— Ἐγὼ στέλνω γιὰ τὴ μαμμή, ἔκραξεν ἀνυπόμονος ὁ Ματθαίου. Κάμε τὸν κόπο τουλόγου σοῦ, νὰ πᾶς νὰ ἰδῆς γιὰ τὴ γίδα . . . «Μὴ δῶς τὴν δόξαν σου ἐτέρῳ». Τρέξε, γρήγορα!

Κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας, ἡ Χαρμολίνα ἀκουσίως ἐνθυμήθη ἓνα σεδάσμιον κληρικόν, τὸν παπᾶ Γιάννην, τὸν ἐνορίτην τῆς ἀνθρωπον προικισμένον μὲ ἐκτακτὸν δραστηριότητα, εἰς τὸν ὅποιον εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἶχε συμβεῖ ποτὲ νὰ ἔχη νὰ ὑποδεχθῆ τὸν περιοδεύοντα Δεσπότην, ἐλθόντα εἰς τὸ χωρίον. καὶ νὰ τὸν φιλοξενήσῃ οἴκοι, καθὸ ἐπίτροπός του· νὰ ἔχη νὰ θάψῃ ἐν ἐγγόνι του, τέκνον μίας ἐκ τῶν ἐξ θυγατέρων του, τὸ ὅποιον εἶχεν ἀποθάνει αὐθιμερόν· νὰ ἔχη νὰ δεξιωθῆ, ἐλθόντος ἀπὸ τὴν πόλιν Δ . . . ὄλον τὸ συμπεθερολόγι τῆς νεωτέρας θυγατρὸς του, τέως διδασκαλίσης, ὑπανδρευθείσης εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην· καὶ συγχρόνως, τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν, τοῦ εἶχε κοινοποιηθῆ μιὰ ἀπόφασις «ἐκτελεστή» δι' ἐν παλαιὸν χρέος, δισχιλίῶν τόσων δραχμῶν. Καὶ ὅμως, ὁ σεδάσμιος ἐκεῖνος ἱερεὺς, ἔλ' αὐτὰ. τὰ «ἔβγαλε πέρα», ὅπως καὶ ἄλλα πολλά.

Ἵστερον ἀπὸ δύο ὥρας εὐρέθη ἡ γίδα, ἠσύχασαν τὰ παιδιὰ, ἡ δαμιτζάνα μὲ τὸ μοσχάτον ἐπωλήθη καλὰ εἰς τὸ μαγαζὶ τοῦ Ματθαίου, καὶ ἡ κοιλοπονοῦσα ἐγέννησε καὶ ὄγδοον παιδίον, ἄρρεν— τὸ δέκατον, συλλήβδην καὶ τῶν νεκρῶν. Ἡῦξανον τὰ «χάρματα» τῆς οἰκίας, ἐπληθύ-

νοντο τὰ βάσανα τοῦ κόσμου, ἐπολλαπλασιάζοντο οἱ κόποι κ' αἱ φροντίδες τῆς πενθεράς.

Καὶ ἡ Χαρμολίνα, τὴν μίαν μετὰ μεσάνυχτα, εἶπου ἠδυνήθη τέλος νὰ κατακλιθῆ ἔπως εὐρη ὀλίγην ἀνάπαυσιν, κατὰ τινὰ στιγμήν, αἴφνης ἐψιθύρισε·

— Ἄχ! δὲν ἐγινόμεν καλόγρια!

Δυστυχῶς δὲν ὑπῆρχον πλέον οὔτε γυναικεῖα μοναστήρια εἰς τὴν χώραν.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ «ΝΥΚΤΟΠΝΟΑ»

ΖΗΛΕΙΑ

Τὶς ὄρες ποὺ δλομόναχοι ἀπομέναμε,
σωπαίναμε καμμιά φορὰ κ' οἱ δυό μας.

Εἶναι πικρός, κατάπικρος ὁ ἔρωτας
σὰν ψάχνεται βαθεῖα ἀπ' τὸ στοχασμό μας
ποῦ πέταγεν ὁ νοῦς σου δὲ σ' ἀρώταγα,
μὰ σὰν πιστὸ σκυλάκι σὲ κοιτοῦσα,
καὶ ζήλευα τὸ κάθε σου κρυφόνειρο
καὶ δίχως νὰ τὸ ξέρω τὸ μισοῦσα.

ὦ! νὰ μποροῦσα, φῶς μου, σοῦλεγα ἔξαφνα,
νὰ σβύσω καὶ τὴ σκέψη ἀπ' τὸ μυαλό σου
νὰ σβύσω ἀπ' τὴν ψυχὴ σου ὅλα τὰ ὄνειρα
νὰ γίνω μόνη σκέψη καὶ ὄνειρό σου.
Κι ὅταν ριχνόσουν τότε σὴν ἀγκάλῃ μου
καὶ μοῦλεγες: ἡ ἀγάπη θέλει θάρρος,
σ' ἔσφιγγα ὡς σφίγγει ἡ μάνα τὸ μονάκριβο
σὰν ἔρχεται νὰ τῆς τ' ἀρπάξῃ ὁ Χάρος!

ΣΥ Τ' ΩΠΕΣ;

Ἀλήθεια; πέταξαν; σβυστήκαν
Σὺ τῶπες; κείνες οἱ χρυσὲς βραδνὲς
ποῦ σμίξαν, ποῦ σφιχτοδεθῆκαν,
τὰ χέρια μας, τὰ χεῖλη κ' οἱ καρδιές;

Ἦταν! δὲν εἶναι πιά; κυλῆσαν;
Σὺ τῶπες; μὲς τῆς λήθης τὴ οὐγὴ
τὰ δακρυά μας ποῦ ἀναβροῦσαν
ἀπ' τῆς ἀγάπης τὴ γλυκειὰ πηγὴ;

Πᾶνε καὶ πίσω δὲ γυρίζουν,
Σὺ τῶπες; ὅλα; λύπη καὶ χαρὰ;
Σὲ ποῖο ὄργανο νὰ φτερουγίζουν;
Σὲ τάφο τέτοια ἀγάπη δὲ χωρᾷ.

Νατβὸς Ντὲρφ 1916.

Γ. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε καὶ τοῦφυγεν ἡ γνώση.
Μαῦρο μαγνάδι σκέπασε τέτοιου νηλιοῦ τὴ φέξη·
Κι ὅλο τὸ χάος ἐκύλησε κ' ἐχύθη μὲς τὸ νοῦ του,
Ποῦτανε ζωντανὸς ναὸς μόνε στολὴ καὶ τάξη
Καὶ κάτου ἀπὸ τοὺς θόλους του δόξα πολλὴ εἶχε λάψει.
Τώρα τὸν κυριέψανε νυχτιὰ καὶ βουβαμάρα,
Ὅπως ἓνα κατῶγι ὄγρο μὲ τὸ κλειδί χαμένο.
Ἀπὸ τὰ τότες ἔμοιασε μὲ τὰ σκυλιὰ τοῦ δρόμου,
Κ' ὅταν, θεόστραβος, ἀλαλος, ἔπερνε τὰ χωράφια,
Νὰ ξεχωρίσει ἀνήμπορος χειμῶνα ἀπὸ τὸ θέρος,
Ἀχρεῖιστος, ἄσκημος, λερὸς σὰν πράμα πεταμένο,
Ἦταν γιὰ τὰ ξυπόλυτα χαρὰ τους καὶ ἀνεγέλιο.

Ἡ ζωντανὴ λαμπάδα

Τὰ Μάτια ποῦνε μόνε φῶς μπροστά μου περπατοῦνε
— Δίχως ἄλλο Ἄγγελος σοφὸς τάχει μαγνητισμένα —
Καὶ ὡς πᾶνε, ἀδέρφια θεϊκά, δικά μου ἀδέρφια ποῦνε,
Σκορποῦν διαμαντένιες φωτιὲς μὲς τὰ μάτια μου ἐμένα.

Σὲ κάθε παραπάτημα, κάθε ἀμαρτία μεγάλη,
Μ' ἀπογλυτώνουν, μ' ὀδηγοῦν στῆς Ὀμορφιάς τὸ δρόμο·
Κι ἂν μὲ δουλεύουνε, κ' ἐγὼ σκλάβος τους εἶμαι πάλι,
Τὴ ζωντανὴ λαμπάδ' αὐτὴ τὸ εἶνε μου ἔχει νόμο.

Μάτια ποῦ μέσ' ἀπόκρυφη μιά φέξη λαμπυρίζει
Σὰν τὰ κεριά π' ἀνάβουνε τὴ μέρα· κοκκινίζει
Τὴ φλόγα ὁ ἥλιος, μὰ δὲ σβεῖ ἢ παραμυθένια λάψη·

Δοξάζουνε τὸ Θάνατο, τὸ Εὐπνημα μηνᾶτε·
Τῆς ψυχῆς μου τὸ ξύπνημα τραγουδώντας μου, πᾶτε,
Ἄστέρια ποῦ ἥλιος δὲ μπορεῖ τὴ φλόγα σας νὰ βλάψει!

Σὲ μιὰ Παναγιὰ

Ἀφιέρωμα σὰν ποῦ τ' ἀγαποῦν οἱ Ἴσπανοί.

Θέλω νὰ χτίσω γιὰ τὰ σέ, Δέσποινα καὶ κυρά μου,
Προσκυνητᾶρι ὀλόβαθα μὲς τὴν ἀπελπισιά μου,
Καὶ στῆς καρδιάς μου τὴ γωνιά ν' ἀνοίξω τὴν πιὸ μαύρη,
Ποῦ βλέμμα ἢ πόθος κοσμικὸς νὰ μὴ μπορεῖ νὰ τὰ βρεῖ,
Μιά γούβα ὅλο λαζούρι καὶ χρυσάφι σμαλτωμένη,
Καὶ μέσα — θᾶμα! — τ' Ἄγαλμα, ἐσὺ νᾶσαι στημένη.
Μὲ Στίχοι, ποῦνε μέταλλο λουστράτο καὶ μὲ γνώση
Ὅλο μὲ ρίμες κρούσταλλο τσ' ἔχω καταστερώσει,
Θεὲ νὰ σοῦ κάνω θεόρατη Κορώνα στὸ κεφάλι·
Κι ἀπ' τὴ Ζούλια ποῦ μ' ἔφαγε, τὴ Ζούλια τὴ μεγάλη,
Ὡ Παναγιὰ θνητὴ, βαρεῖα θὰ κόψω μιὰ Μαντῶα
Καὶ βάρβαρη καὶ ἀλύγιστη, φόδρα τῆς ἢ ὑποψία,
Βίγλα σωστή, τὴν καθεμιὰ γιὰ νὰ σοῦ κρύψει χάρη

Τὰ Δάκρυα μου ὄλα ξόμπλια της κι ὄχι Μαργαριτάρ'!
 Ὁ Πόθος μου ὁ λαχταριστὸς Ρόμπα θε νὰ σοῦ γένει,
 Ὁ Πόθος μου ποὺ κυματεῖ κι ἀνεβοκατεβαίνει,
 Σειέται, λυγιέται στὶς κορφές, συχάζει στὰ λαγκάδια,
 Τυλίγει τὸ κορμάκι σου μὲ τὰ φιλιὰ, τὰ χάρδια.
 Γοβάκια θε νὰ σοῦ γενεῖ τὸ Σέβας μου ἀτλαζένια,
 Ταπεινωμέν' ἀπὸ-τ-έσᾶς, πόδια μου ἀγγελουδένια,
 Πού, ἐνῶ σ' ἀγκάλιασμ' ἀπαλὸ θε νὰ σᾶς φυλακῶνον,
 Μέσα τους τὸ καλοῦπι σας γιὰ πάντα θὰ τυπῶνον
 Κι ἂν μ' ὄλη μου τὴν προκοπή, τὴν τέχνη, δὲ μπορέσω
 Φεγγάρι ἀσῆμι κάτ' ἀπὸ τὰ πόδια σου νὰ θέσω,
 Τὸ Φίδι θὰ σοῦ βάνω κᾶν, ποὺ τρώει τὰ σωθικά μου,
 Μπαίγνιο σου κι ἀνεγέλοιο σου, νικήτρα ρήγισσά μου
 Σὲ ξαγορὲς ἀστέρευτη ἢ φτέρνα σου νὰ τσακίζει
 Τὸ τέρας ποὺ πνίγ' ἢ ὄχρητα καὶ φαρκάκια σαλίζει.
 Τὶς λογισμοὶ μου θε νὰ δεῖς Κεράκια, ἀραδιασμένοι,
 Παρθένα στὴν εἰκόνα σου μὲ τ' ἄθια στολισμένη
 Θὰ ρίχνουν τὴν ἀνελαμπὴ πὰ στὸ γαλάζιο θόλο
 Μὲ μάτια μοναχὴ φωτιὰ σένα θὰ βλέπουν ὄλο
 Κι ἀφοῦ μέσα μου κάθε τί σὰ θᾶμα σὲ λατρεύει,
 Διβάνι, Μοσκολίβανο θὰ γένει καὶ θ' ἀνέβει,
 Ἄσπρη χιονάτη μου κορφή, θᾶρχεται κατὰ σένα
 Τὸ Πνέμα μου, ὡς φουρτούνιασε, Σύγνεφα θολωμένα.

Τέλος, Μαρία, τὸ ρόλο σου γιὰ νὰ τὸν ξετελειώσω,
 Κ' ἔρωτα μὲ τὴν ἀπονιά γιὰ νὰ τ' ἀνεκατώσω,
 Τὰ ἐφτὰ θανάσιμ' Ἀμαρτήματα πιά, ἀπ' ὄλ' ἀπάνω,
 — Μόγιας μὲ τί χτυπόκαρδο! — Μαχαίρια ἐφτὰ θὰ κάνω
 Ἀκονισμένα — κ' ἠδονὴ μαύρη! — σὸν τὸν τσαμπάζη,
 Σημάδι μου ἢ ἀγάπη σου ἐκεῖ ποὺ καίει καὶ βράζει,
 Θὰ σοῦ τὰ μπήξω στὴν Καρδιά βαθειά, π' ἀναφυλλάει,
 Τὸ αἷμα της τρέχει ἀλύπητο καὶ μπρὸς μου δῶ σπαρνάει!

Ὁ Βρυκόλακας

Σὰν ἄγγελος μὲ τ' ἄγριο μάτι
 Θὰ σοῦ ξανάρθω στὸ κρεββάτι,
 Γλιστρώντας πλάγι σου βουβά
 Μὲ τ' ἴσκιο ἢ νύχτα ποὺ τραβᾷ.

Θὰ σοῦ δώκω, μελαχρινή μου,
 Σὰ φεγγάρι κρύο τὸ φιλί μου,
 Χάρδια σερνάμενου φιδιοῦ
 Γύρω σὲ στόμα πηγαδιοῦ.

Ἄρρωστη αὐγὴ θάρθει μὲ κόπο
 Κι ἄδειο ἐκεῖ ποῦ μουν θὰ βρεῖς τόπο,
 Ἰσαμε τὸ βραδύ, κρυγιό.

Καθὼς που ἄλλοι μὲ τρυφερότη
 Ζήση ἀφεντεύουν σου καὶ νιότη,
 Μὲ τὴν τρομάρα θέλω γώ.

Ἡ μουσικὴ

Ἡ μουσικὴ σὰ θάλασσα, πολλές φορές μὲ πέρνει!
 Γιὰ τᾶστρο μου τ' ἄχνῶ
 Κάνω πανιά, κι ἀπάνω μου μιὰ σκεπὴ νέφη γέρνει,
 Γιὰ σ' ἀνοιχτὸ οὐρανό.

Μπροστὰ τὰ στήθια καὶ τὰ δυὸ πλεμόνια φουσκωμένα
 Σὰ νάτανε πανιά,
 Καβάλ' ἀπὰ σὲ κύματα σκαλώνω σωριασμένα
 Ποὺ κρύβ' ἢ σκοτεινιά.

Καρᾶβι κυματόδαρτο ὅ,τι ποθεῖ καὶ νιώθει
 Μέσα μου σπαρταρεῖ
 Π' ἀγέρι ναουρίζει με κ' ἢ φουρτούνα σὰν κλώθει

Στοῦ χάους τὴν κορυφή,
 Κι ἄλλες φορές κάλμα γιαλὶ καθρεφτίζει μπροστὰ μου
 Τὴν ἀπελπισιά μου!

Ὁ χαρούμενος νεκρὸς

Μέσα σὲ παχὺ χῶμα, γεμάτο σαλιγκάρια
 Θέλω ν' ἀνοιξῶ ἀτός μου ἓνα λάκκο βαθύ,
 Κεῖ θὰ τεντώσει πιά κανεὶς χέρια καὶ ποδάρια,
 Στὴ λήθη ὡς ψάρι στὸ νερό, θε νὰ κοιμηθεῖ.

Διαθήκες καὶ μνήματα τάχω συχαθεῖ
 Ἄντις νὰ ζητιανέσω τοῦ κόσμου ἓνα δυὸ δάκρυα,
 Κάλλια ἀπὸ ζώντας κάθε κόρακα λέω νάρθει
 Νὰ μὴν ἀφήσει ἀμάτωτη στὸ κουφάρι μου ἄκρη.

Σκουλήκια! μαῦροι σύντροφοι, δίχως μάτια-ἄφτια,
 Δεύτερος καὶ χαρωπὸς νεκρὸς σᾶς χαιρετᾷ
 Φιλόσοφοι γλεντζέδες, ποὺ γεννᾷ σάπιο χῶμα,

Χυθῆτε στὸ ρημάδι μου δίχως δισταγμοὺς
 Νὰ μοῦ πῆτε: ἀπόμεινε καμιὰ παιδεῖ' ἀκόμα
 Γιὰ τ' ἄψυχο κορμί μου, νεκρὸ μὲς τοὺς νεκροὺς;

Φρίκη ταιριαστικὴ

Ἄπ' οὐρανὸ μελανιασμένο
 Τί σκέψεις πέφτουν στὴν ψυχὴ σου,
 Σὰν τὴ μοῖρα σου ταραγμένον
 Οὐρανό; Ἄπιστε, ἀποκρίσου,

—Τὰ σκοτεινὰ ἀφοῦ δὲ χορταίνω
Καὶ τὰ βέβαια, δὲ θα θρηνήσω
Σὰν τὸν Ὀβίδιο τὸ διωγμένο
Τοῦ Ρωμαϊκοῦ παραδείσου.

Μὲ σὰς, οὐρανοὶ ξεσκισμέν', ἢ
Περηφάνια μου ταιριασμένη
Κάθε θλιμμένο συνεφό σας

Νεκράμαξα γιὰ τὰ ὄνειρά μου,
Κ' εἶν' ἀντιφέγγισμα τὸ φῶς σας
Τοῦ Ἄδη πού χαιρέται ἡ καρδιά μου.

Τοπίο.

Θέλω, τ' ἀγροτικά μου ἀγνὰ κι ὠραία γιὰ νὰ συνθέσω,
Σὰν τοὺς ἀστρολόγους σιμὰ στὸν οὐρανὸ νὰ πέσω,
Καί, δίπλα, ἀπ' τὰ καμπαναριὰ νὰ φέρνει πρὸς ἐμένα
Τὸν πῖσημο τὸν ὕμνο τους τὰ γέρι ὄνειρεμένα.
Τὰ χέρια στὸ σαγόνι μου, πάνω ἀπ' τὸ σερβανί μου,
Θὰ βλέπω μοδιστράδικο νὰ κελαῖδεῖ ἀντικρὺ μου.
Καμπαναριὰ—τῆς χώρας τὰ κατάρτια—πικαρηδες,
Καὶ τοὺς μεγάλους οὐρανοὺς, αἰώνιας ζωῆς ἐλπίδες.

Μὲς τὴν κατάχνια εἶναι γλυκὸ νὰ βλέπεις πού γεννιέται
Τ' ἄστρο στὸ θεό, στὸ παναθύρι ἢ λάμπα, νὰ κυλιέται
Ποτάμια κάρβουνο καὶ τὸ στερέωμα νὰ θολώνει,
Καὶ τὸ φεγγάρι τὸ χλωμό του μάγεμα ν' ἀπλώνει.
Θὰ συντηρῶ τίς ἀνοιξες, θέρητα, χινοπώρους,
Κι ὡς ἔρθει μὲ μονότονους βοριάδες χινοφόρους
Χειμῶνας, θὰ κλείσω παντοῦ κουρτίνες καὶ παλάτια.
Τότε σὲ ὀρίζοντα μαβὴ τὰ ὄνειρά μου θὰ πλένε,
Περβόλια, συντριβάνια μὲς σὲ ἀλάβαστρο νὰ κλαῖνε,
Φιλιά, πουλάκια καὶ πουρνὸ-βράδι θὰ κελαῖδοῦνε.
Κι ὅ,τι παιδιακίσιον πολὺ τὰ Εἰδύλλια κρατοῦνε.
Ὁ Σηκωμός, φρουμάζοντας τοῦ κάκου ὄξω ἀπ' τὸ τζάμι,
Νὰ σηκώσω ἀπ' τὸ γράψιμο κεφάλι δὲ θὰ κάμει.
Γιατί μέσα στὴν ἡδονὴ θάμαι χωμένος τούτη:
Νὰ κάνω, μέσ' ἀπ' τὴν καρδιά μου βγάζοντας τὴ μέρα,
Μὲ τοὺς καφτούς μου λογιμοὺς μιὰ ζεστουλὴ ἀτμοσφαῖρα.

Ἡ αἱματόβρωση

Ὁρως θαρρῶ πού τὸ αἷμα μου κύματα κυλᾷ,
Σὰ βρῦση πού μονότονα πάντ' ἀναφυλλᾷ,
Τ' ἀκούω καλά πού τρέχει καὶ σιγομουρμουρίζει,
Μ' ἄδικα πασπατεύουμαι νάβρω πού ἀνεβρῶζει.

Μέσα στὴν πολιτεία, στὸν κάθε μαχαλά
Τρέχει, τὴν κάθε πέτρα τὴ γλύφει, τὴ φιλά,
Κάθε πλάσμα πού διψᾷ γιὰ νὰ πιεῖ τοῦ χαρίζει,
Κατακόκκινη παντοῦ τὴν πλάση χρωματίζει.

Περικάλεσα πολλές φορές πλάνα κρασιά
Τὴν τρομάρα πού μὲ τρώει μιὰ μέρα νὰ κοιμίσουν
Τὸ κρασί ξυπνάει διπλὰ τὸ μάτι σου, τ' ἀφτί σου!

Γύρεψά στὸν ἔρωτα νὰ κοιμηθῶ βαθειά.
Μὰ εἶναι γιὰ μένα ὁ ἔρωτας στρώμ' ἀπὸ βελόνες
Πού αὐτὲς κερνᾷ καὶ πίνουνε οἱ ἄκαρδες κοκόνες!

Ἡ Βεατρίκη

Σὲ χόματα κατάξερα, καμένα, ἀσβεστωμένα,
Μιὰ μέρα, ἐκεῖ πού λιόμωνα στὴν τύχη, καὶ στὴν πλάση
Ἔλεγα ἓνα παράπονο, κι ἀπάνω στὴν καρδιά μου
λεμπίδα τοῦ διαλογισμοῦ σιγά-σιγά ἀκονοῦσα,
Εἶδα μεσημεριάτικα πάνω ἀπ' τὴν κεφαλὴ μου
Θλιψτό, βαρὺ ἓνα σύγνεφο πού ἐμήνα τὴ φουρτούνα.
Σήκωνε τρισκατάρτατοι δαιμόνοι ἓνα κοπάδι,
Πού νάνοι μοιάζαν ἄπονοι καὶ παράξενοι ἀλήθεια.
Πιάσανε μὲ ψυχρὴ ματιά καὶ μὲ ψιλοκοιτούσαν,
Καὶ ὅπως διαβάτες παλαβὸ κανένα ἄμα θαμάζουν,
Τσ' εἶδα πού μουρμουρίζανε καὶ κρυφοχαχανίζαν
Μ' ἓνα σωρὸ γνεψίματα καὶ νοήματα γιὰ μένα:

— «Γιὰ δῆτε, βρέ, καλὰ-καλὰ τέτοια καρικοτούρα,
Κοιτάξετε τὸ ξόγανο πού κάνει τὸν Ἀμλέτο
Μὲ τὰ μαλλιά στὸν ἄνεμο καὶ μάτια θολωμένα.
Δὲν εἶναι λυπημὸς νὰ βλέπεις τοῦτο τὸν ἀλάνη,
Τὸ χάχα, τὸ φαγά, τώρα πού ξάδειασε ὁ θεατρίνος
Γιατί τάχα τὸ ρόλο του ξέρει ὁμορφα καὶ παίζει,
Νὰ θέλει νὰ συγκινηθοῦν μὲ τοὺς δικούς του πόνοους,
Πού τραγοῦδεῖ, νερά κι ἄθοι κι ἀητοὶ καὶ τρεξαλούδια,
Καὶ ὡς καὶ σὲ μᾶς, στὴν πονηριά ἐμᾶς τοὺς ξεσκολισμένους,
Νὰ κάτε τίς δημόσιες τίς ρίμες του νὰ οὐρλιάζει; »

Θὰ μπόραγα (ἢ περιφάνια μου σὰν τὰ βουνὰ μεγάλη
Δὲ σκιάζεται ἀπὸ σύγνεφο κι ἀπὸ βουητὸ δαιμόνω)
Τὴν κεφαλὴ μου ἄλλοῦ μεριά μονάχα νὰ γυρίσω,
Τὸ μάτι μου ἂ δὲν ἔπερνε στ' ἀδιάντροπο μπουλουόκι
Καταμεσί, — δὲν τράνταξε τὸν ἥλιο τέτοιο κρέμα! —
Τῆς καρδιάς μου τὴ ρήγισσα μὲ τ' ἀσύγκριτο βλέμμα,
Πού γέλαγε, ἓνα μ' αὐτουνοὺς, τὴ μάβρη ἀπελπισιά μου,
Κι ἀνάμεσα, τοὺς πάσερνε ἄχρειο κανένα χᾶδι.

Ἡ λήθη

Γύρε κουφή, ἄπονη ψυχὴ πὰ στήν καρδιά μου,
 Τέρας ἀναπαμένο, τίγρη λατρευτή·
 Θέλω νὰ χώσω γιὰ ὄρες στή βαρειά, πηχτή
 Σου χήτη τὰ τρεμάμενα τὰ δάχτυλά μου.

Στις φοῦστες σου, πού ἡ μυρουδιά σου πλημμυρᾷ,
 Νὰ σαβανώσω ἓνα κεφάλι πονεμένο,
 Καί νὰ μυρίσω, σά λουλούδι μαραμένο,
 Γλυκά ταγγό τὸ μακαρίτη μου ἔρωτα

Νύπνο γυρεύω! νύπνο κάλλια ἀντίς νὰ ζήσω!
 Μὲς ἓνα νύπνο σὰν τὸ θάνατο, βαθύ
 Κάθε φιλί μου δίχως τύψη θ' ἀπλωθεῖ
 Στὸ μπακιρένιο, γυαλιστό κι ὠραῖο κορμί σου.

Νὰ πνίξω τ' ἀναφυλλητά μου τὰ παληὰ
 Δὲν εἶναι σὰν τῆς κλίνης τὴν ἄβυσσο ἄλλη·
 Στὰ χεῖλη σου φωλιάζει ἡ λησμονιά ἡ μεγάλη,
 Καί τρέχ' ἡ λήθη ἀπ' τὰ δικά σου τὰ φιλιὰ.

Ὅ,τι μοῦ γράφει θὰ τραβήξω σὰν ταμένος,
 Χαρά μου θ' ἄν' ἡ μοῖρα μου ἀπὸ δῶ καὶ μπρός·
 Στὸ ζῆλο τὸν πολὺ θ' ἀνάβει ὁ παιδεμός·
 Ἡμερος μάρτυρας, ἀφταιγος δικασμένος,

Γιὰ τ' ἄχτι μου θὰ πιπιλίξω ἀπὸ βαθειὰ
 Τὸ νηπενθές, τὸ κώνειο τὸ καλό, τὴ λήθη
 Πὸ τις δυὸ μύτες στὸ μαγευτικό σου ἀστήθι
 Νοποῦ ποτές του δὲ φυλάκωσε καρδιά.

(Ἀπὸ τὰ καταδικασμένα)

Ἡ φωνή

Βιβλιοθήκη ἡ κούνια μου εἶχε κι ἀκκούμπα, μαίρη
 Βαβέλ, πού μύθο εἰδύλλιο καὶ μεταφυσική,
 Ρώμη κι Ἀθήνα, ἡ στάχτη τους, μαζὶ ὅλα ἤθελες τὰ βρει
 Στὸ μπόγι ὡς ἓνα ἰν-φόλιο θὲ νάμουν ἔδεκεί.

Ἄκουγα δυὸ φωνές. Ἡ μιά, νὰ μοῦ πουλήσει γνώση,
 Μοῦλεγε: «Πῆτα φουσκωτὴ μόνε γλύκα εἶν' ἡ Γῆς·
 Πόση εἶν' αὐτή; τὴν ὄρεξή σου κάνω γὼ ἄλλο τόση,
 Καί τότε παρακάλε πιά νὰ ζήσεις νὰ φραθεῖς!»

Κι ἡ ἄλλη: «Ἄχ ἔλα! ἔλα μου δῶ στ' ὄνειρου τὸ σεφέρι,
 Πιὸ πέρ' ἀπ' ὅσα ξέρουμε, πέρ' ἀπ' τὰ μπορετά!»
 Κι αὐτὴ τραγοῦδα ὡς τραγουδεῖ σ' ἀκρογιαλιὰ τ' ἀγέρι,
 Νεράϊδα—καὶ ποῦθ' ἔρχεται;—μ' ὀλότρημη λαλιὰ

Νοποῦ χαιδεύει σου τάφτι καὶ πάλε τὸ τρομάζει.
 Καὶ σοῦπα: «Ναί! γλυκεῖά Φωνή!» Κι ἀπὸ τὰ τότες πιά
 Δὲν παύει αὐτό, τί νὰ τὸ πῶ; ἀλίμονο!... μαράζι
 Μαῦρο μου ριζικό. Καὶ πίσω ἀπ' τὰ φανταχτερά

Στολίδια τοῦ ντουσιὰ αὐτουτοῦ, στὰ ὀλόμανρα τὰβύσσου,
 Κόσμους θωράω ἀπόκοσμος, θαρεῖς καὶ μοῦ μιλοῦν,
 Καὶ θυμ' αὐτῆς τῆς ὄρασης ἐκστατικό, ἀπὸ πίσου
 Φίδια σέρνω π' ἀδιάκοπα τὴ φτέρνα μου δαγκοῦν.

Μὲ τοὺς προφήτες, ἔμοιασα'πὸ τὸν καιρὸν ἐκεῖνο,
 Κ' ἔχω γιὰ θάλασσες κ' ἐρμιές ἀγάπη περισσή,
 Γελῶ στις λύπες κι ἀρχινῶ στὰ παναγύρια θρηγο,
 Καὶ βρῖσκω γλύκα χωριστὴ στὸ πιὸ πικρὸ κρασί.

Τ' ἀληθινὰ γιὰ ψέματα λαχάινει νὰ λογιῶσω,
 Καὶ μὲς σὲ λάκκον ἔπεσα κυττώντας τὸ πουλί,
 Μὰ μὲ παρηγορᾷ ἡ φωνή: «Κράτει τὰ νεῖρατά σου,
 Κεῖ πιὸ ὁμορφα ἀπ' τοὺς γνωστικὸς τὰ βλέπουν οἱ λωλοί!»

Παράπονο ἐνοῦ Ἰκαρου.

Πρόστυχες ὅσοι ἐρωτευτήκανε
 Καλότυχου χορτάτοι, μόνε κέφι:
 Ὅσο γιὰ μένα μοῦ κοπήκανε
 Τὰ χέρια, γιὰτὶ ἀγκάλιασα τὰ νέφη.

Γιὰ τ' ἀσύγκριτ' ἀστέρια πού βαθειὰ
 Βαθειὰ στὸν οὐρανὸ λαμποκοπᾶνε,
 Θύμησες μόνο ἀπ' ἡλίους τώρα πιά
 Τὰ θαμπώμένα μάτια μου θωράνε.

Στ' ἄπειρο μέσα θέλησα νὰ βρῶ
 Τὴν ἄκρη καὶ τὴ μέση στὰ χαμένα·
 Πάνω μου νιώθω μάτι φλογερὸ
 Νὰ τσακίζει τὴ φτεροῦγα μου, ὠϊμένα;

Ἀπ' τὸν ἔρωτα κάηκα τσ' ὁμορφιάς,
 Κι οὐδ' ἡ θεϊκὴ τιμὴ θὰ μ' ἀπομείνει
 Νὰ δώκω τ' ὄνομά μου τῆς βαλειαῖς
 Ἄβύσσου νοποῦ τάφος θὰ μοῦ γίνει.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΡΩΤΟΠΑΤΗΣ

ΣΗΜ. Δυὸ λόγια — ἐξήγηση, δικαιολογία — χρειάζονται μαζί μ' αὐτὲς τὶς μεταφράσεις.

Θέλω νὰ βγάλω ἀπὸ πάνω μου, ἂν μπορέσω, ἓνα μέρος ἀπὸ τὴν εὐθύνη πού μὲ βαραίνει. Γιατὶ τὸ νιώθω κακὰ πόση εὐθύνη εἶναι νὰ παρουσιάξω και νὰ λὲς πὼς μεταφράσεις ἕναν ποιητὴ σὰν καὶ τὸ Baudelaire

Καὶ πρῶτα πρῶτα οἱ μεταφράσεις πού βλέπετε δὲ γενήκανε μὲ σκοπὸ νὰ δημοσιευτοῦν. Τὸ Baudelaire εἶνε καιρὸς πού τὸν ἀγαπῶ καὶ τὸν διαβάζω. Ἐπειδὴ ἡ γλώσσα πού νιώθω εἶναι ἡ δική μας καὶ μὲ κείνη συλλογίζομαι, πολλὲς φορὲς σταματῶ σ' ἕναν ὁμορφὸ στίχο καὶ τὸν πλάθω μὲ τὸ νού μου ρωμῆϊκα. Ἄν ὁ στίχος αὐτὸς μ' ἀρέσει δὲν τὸν ἀφίνω νὰ χαθεῖ παρὰ τὸν σημειῶνα. Ἔτσι ἔχω σκόρπιους στίχους πὲς ἀπ' ὅλα τὰ ποιήματα τῶν Fleurs du Mal καὶ πρὶν ἀρχίσω νὰ δουλεύω ἓνα ὄρισμένο κομμάτι λαχάρνει νᾶχω κι ὅλας ριγμένα στὸ χαρτί παραπάνω ἀπ' τοὺς μισοὺς τούτους στίχους. Ἄν εὔρω μεγάλες δυσκολίες δὲν παραβιάζω τὰ πράγματα. Ἄφίνω τὴ δουλειὰ γιὰ καμιάν ὥρα πὶὸ καλότυχη, πού ἴσως δὲν ἔρχεται ποτέ. Ἔτσι οἱ καλλίτερες στροφὲς πῶχω καμωμένες εἶναι ἀπὸ κομμάτια πού μπορεῖ ποτέ νὰ μὴν τελειώσαν, ὅπως ἡ «Λέσβο» κι ἄλλα.

Βλέπετε λοιπὸν πὼς ὅσα δημοσιεύω σήμερὰ δὲν εἶνε ἡ τελειωκτικὴ μορφή παρὰ μιὰ μεταβατικὴ στιγμή σὲ μιὰ προσπάθεια νὰ σιμώσω ἓνα δοσμένο, λαμπρὸ κι ἀκίνητο βαθμὸ καλλιτεχνικῆς ὁμορφιάς. Τὴν ὁμορφιά αὐτὴ τὴν κυνηγῶ μὲ ὅλη τὴ συναίσθηση πὼς πολεμῶ τ' ἀκατόρθωτο κ' ἴσως ἴσως αὐτὸ νᾶνε καὶ τὸ μεγάλο τὸ θῆλγητρο στὴν προσπάθειά μου.

Ποτέ μου δὲ φαντάστηκα πὼς μὲ τὴν ἐγωιστικὴ μου αὐτὴ ματαιοπονία θὰ χρῆσιμενα γιὰ νὰ μυριστοῦνε μιὰ σταλίτσα Baudelaire πατριώτες πού δὲ διαβάζουνε γαλλικά. Γιὰ τέτοιο σκοπὸ ἴσως νᾶναι ἀποτελεσματικώτερη μιὰ καλὴ πεζὴ μετάφραση πού ν' ἀποδώσει ὅσο γίνεται περισσότερο ἀπ' τὰ νοήματα πῶχει τὸ πρωτότυπο.

Θάχα νὰ πῶ ἀκόμα πολλὰ ἀπ' ὅσα συλλογίζομαι γιὰ τὶς μεταφράσεις, τὸ σκοπὸ τους, καὶ τὸν τρόπο πού πρέπει νὰ γίνονται, γιατί διάλεξα τὴ μορφή πού διάλεξα κ.τ.λ. Ὅμως σῶνουνε τόσα. Προσθέτω μονάχα πὼς στὸ *Χαρούμενο Νεκρὸ* καὶ στὴν *Διματόβρωση*, ἔχω δοκιμάσει κάτι καινούργιο στὸ μέτρο, πού στηρίζεται στὰ δημοτικά. Ἄν πέτυχα ἢ ἂν ἔπεσα ἔξω δὲν εἶνε δουλιὰ μου νὰ τὸ κρίνω.

Βέβαια δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ τονίσω ὕστερ ἀπ' ὅσα εἶπα πὼς τὰ δεκατέσσαρα αὐτὰ κομμάτια, πού ἔτυχε νᾶνε τὰ πὶὸ παρουσιάσιμα, δὲν τὰ δίνω μὲ καμιάν ἀξίωση ἐκλογῆς μὲς ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ. Ἰσα-ἴσα ποιήματα πού λατρεύω σὰν τὸ Sonnet d' Automne, μήτε τόλμησα νὰ τὸ ἀγγίξω ποτέ μου. Τὸ θαρρῶ δὰ κι ὅλας πολὺ δύσκολο πρᾶμα νὰ πει κανεὶς πὼς διάλεξε μὲς ἀπὸ τὰ Fleurs du Mal, ὅπου μὴδ' ἓνα λογάκι, μὴτ' ἓνα κόμμα, μὴδ' ἓνα θαυμαστικὸ δὲ βρίσκειται παραπανίσιο, ριχμένο στὴν τύχη, ὅπου ἡ συγκέντρωση βασιλεύει πύότερο παρὰ σὲ κάθε ἄλλο ποιητικὸ ἔργο.

A. Π.

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΩΝΤΕΛΑΙΡ

(Πρόχειρο Σημείωμα)

Στὴ Γαλλία γιορτάσανε τὰ ἐκατόχρονα τοῦ Μπωντελαίρ. Εἶναι καιρὸς πού μποροῦμε νὰ ἐξετάσουμε μὲ τὴν ἀπαιτούμενη προοπτικὴ πού δίνει ὁ καιρὸς, τὸ τόσο ξεχωριστὸ ἔργο τοῦ μοναδικοῦ Μπωντελαίρ πού ἔχει κάμει σημαντικὸ δρόμο ἀπ' τὸν καιρὸ πού πρωτοφάνηκε. Κανεὶς ἀπ' ὄλους τοὺς φίλους του πού πήραν τὴν πένα γιὰ νὰ τὸν ὑπερασπιστοῦν, οὔτε ὁ «γὸς τῶν γαλλικῶν Γραμμάτων» οὔτε ὁ Σαιντ-μπέβ, οὔτε οἱ ἄλλοι ὄλοι σύγχρονοι ἀπολογητὲς του, μπόρεσαν νὰ φανταστοῦν τὴ σημερινὴ θέση του στὰ γαλλικά Γράμματα καὶ πρὸ πάντων τὴ μεγάλη ἐπίδρασή του. Ὅλοι τὸν παραδέχονταν γιὰ ἓνα δυνατότατο ταλέντο, μαζί ὁμως καὶ γιὰ κάτι παράξενο καὶ ἰδιότροπο πού εἶταν προωρισμένο νὰ βλαστῆσει ἐρημικὸ, παρᾶμερα.

Ἐκεῖνο πού διακρίνει τὸ Μπωντελαίρ εἶναι προπάντων μιὰ πρωτοτυπία δυνατὴ, πού ὅσο κι ἂν εἶναι φριασμένη ἀπὸ προϋπάρχοντα στοιχεῖα, δείχνει ἀμέσως κάτι πού δὲν μιᾶζει μὲ τίποτα, κι αὐτὸ κάμει τὸ μεγαλύτερο θῆλγητρο τῆς ποιήσῆς του καὶ δίνει τὴν καθαυτὴ ἀξία της.

Ὁ Μπωντελαίρ ἐμφανίζεται στὰ γαλλικά Γράμματα σὰν καταστάλαγμα τοῦ ρομαντισμοῦ. Κράμα ἰδεαλισμοῦ καὶ ρεαλισμοῦ, τὸ ποιητικὸ ἔργο του παρουσιάζεται παράλληλο μὲ τὴν πρόζα τοῦ Φλωμπέρ, μὲ τὸν ὁποῖον εἶναι συνομήλικος.

Κι ἂν οἱ δάσκαλοι τοῦ ρομαντισμοῦ, στὴν πρώτη ὀρμή τους, ἄνοιξαν ἄπειρους ὀρίζοντες ἢ ποιητικὴ οὐσία τοῦ ἔργου τους χάνεται στὸ ἄπλωμα, ἢ παρουσιάζεται σὲ σωροὺς ἀκατέργαστους. Ὁ Μπωντελαίρ δίχως νὰ στήσει πόλεμο καὶ νάρνηθει τὸ ἰδανικὸ τοῦ ρομαντισμοῦ, ἐξ ἐναντίας τὸ περιμαζώνει καὶ μὲ τὴν ἴδια ἀγάπη τοῦ πλαστικοῦ πού χαρακτηρίζει τὸ ἔργο τοῦ Λεκόντ-ντέ-λίλ, ξαναπλάθει τὰ ὕλικά τοῦ ρομαντισμοῦ πυκνονοντᾶς τα.

Ἡ μεγάλη ἀγάπη τῆς ἄψογης φόρμας μᾶς ἐξηγεῖ τὴν ἀμοιβαία ἐχτίμηση τῶν δυὸ αὐτῶν ποιητῶν τῶν τόσο ἀντίθετων στὸ βάθος, τοῦ ἑνὸς φανατικοῦ τῆς ἀρχαίας γαλήνης καὶ τοῦ ἄλλου καθαρὰ μοντέρνου. Τὴν ἀγάπη του αὐτὴ γιὰ τὴ φόρμα εἶναι ἀλήθεια πού τὴν κληρονόμησε ἀπὸ τὸν δάσκαλό του Θεόφιλο Γκωτιέ, ἀλλὰ ἔχει τόσο πολὺ προχωρήσει καὶ ἔχει μπεῖ τόσο βαθειὰ στὴν κατανόησή της, πού τὴν παρουσιάζει ὄλους διόλου νέα καὶ ζώντανώτερη ἔξὸν ἀπὸ τὸ συμαζωμένο πού παρουσιάζει, ὁ Μπωντελαίρ δίνει μεγαλύτερη δύναμη στὴ λεπτομέρεια—ἀποψη καθαυτὴ ντεκανταντικὴ—δίνοντας μιὰν ἰδιαίτερη ζωὴ σαυτῆ, κάμοντας τὴ λέξη νὰ ζεῖ ἰδιαίτερα παρᾶμερη, ἀφοῦ μᾶς παρουσιάζει ἄλλες τὶς ἀρετὲς της. Καὶ δὲν περιορίζεται μονάχα νὰ συμαζέψει τὰ πλωμένα θέματα τῶν ρομαντικῶν, γυρεύει τὴν οὐσία τους, πασχίζει νὰ τρυγήσει τὸν ἀνθὸ τους.

Car j'ai de chaque chose extrait la quintessence.

*Εδώ μπαίνουμε στο βαθύτερο σημείο της αισθητικής του Μπωντελαίρ, εκείνο που παύει πιά να είναι ο συνεχής και σύμπυξη του παλαιού, αλλά έντελως νέο και αντίθετο με το προηγούμενο και που τον κάμει πατέρα του νέου ιδανικού. Ο φίλος αυτός και θαυμαστής του Λεκόντ-ντε-λίλ, ο φανατικός μορφολάτρης, φαίνεται να έχει μια βαθειά κλίση στο μουσικό στοιχείο, μια μουσική ιδιοσυγκρασία που κατορθώνει πολλές φορές να τον βάζει στη ψυχή των πραγμάτων, απ' όπου τρυγᾷ τὸ ἄρωμά των.

Ἡ τάση αὐτὴ πού πρωτοφάνηκε στὸ ἔργο τοῦ Ζερᾶρ ντε Νερβάλ καὶ στὶς ποιητικὲς πρόζες τοῦ Ἀλοῦζιους Μπερτράν, στὸ ἔργο τοῦ Μπωντελαίρ φανερόνεται ὅλη τὴ γλύκα τοῦ μεταβατικοῦ, πὴν οὐσίαν αὐτὴ πού θὰ κατασταλάξει ἀργότερα στὸ Βιλιέ-ντελίλ-Αντάμ, στὸ Μαλλαρμέ, στὸ Βερλαίν καὶ σὺλλους συμβολιστὰς. Ὁ καθένας τους πῆρε ἀπ' τὸ δάσκαλο ἐκεῖνο πού τοῦ ταίριαζε καλύτερα καὶ τὸ ξεδίπλωσε ἀνετώτερα. Στὸ Βερλαίν βρίσκουμε στὴν στερνὴ του ἔκφραση, τὴ μουσικόπαθη, πού τὴν ξεδίπλωσε ὑπέροχα, ἀφοῦ ἀρχίνησε κι αὐτὸς σὰν τὸ δάσκαλο ἀπ' τὸν ἀντίθετο δρόμο.

Στὸ ἔργο λοιπὸν τοῦ Μπωντελαίρ βρίσκουμε τὸ διοχέτευμα τοῦ γερμανικοῦ ρομαντισμοῦ μὲ ὅλη τὴ μουσικὴ του ὑπόσταση. Αὐτὴ ἡ προτίμηση στὸ μουσικὸ στοιχείο στὸ ὁποῖο φαίνεται ὅτι θὰ κατασταλάζε τὸ ἔργο του, τὸν κάμει νάγαπᾷ καὶ νὰ μιμείται κάπου τὸν Ὄφμαν, αὐτὸ τοῦ ἀνοίγει τὸ ἰδανισμὸ τοῦ Πόε, τὴ μεγαλύτερη ποιητικὴ δόξα, ὡς σήμερα, τῆς αισθητικῆς αὐτῆς, αὐτὸ τὸν κάμει νὰ ὑπερασπίζεται κέξηγεῖ πρῶτος τὸ μουσικὸ ἔργο τοῦ Βάγνερ. Στὸ ἔργο αὐτὸ βρῆκε τὴν ἐκλάμπρυνση τῆς ἴδιας αισθητικῆς, σὲ μιὰν ἀδελφὴ Τέχνη τόσο ταυτισμένη μὲ τὴ Μούσα του. Σαυτὴν ἀνακάλυψε μιὰ πρόοδο ἀνώτερη ἀπ' ὅλες τὶς προσπάθειες πού ἔγιναν στὸ λόγο, ὅπου μονάχα σκιτσοῦσαν κάπου τὸ μελλούμενο ἔργο ἢ ἔδωκαν μερικὰ συντρίμια γυρευόντὰς το. Γιατὶ ἡ μελέτη τοῦ ἔργου τοῦ Βάγνερ, κατασταλάγματος τῆς γερμανικῆς ρομαντικῆς αισθητικῆς, χρησίμεψε στὸ Μπωντελαίρ καὶ τοὺς συνεχιστὰς του μιὰ ἀφορμὴ σκουντήματος πρὸς τὰ ἔμπρὸς μὲ τὴν προσπάθεια τῆς μετουσίωσης τοῦ νέου πού ἐκδηλώνουνταν, στὴν ποίηση. Αὐτὴ ἡ μετουσίωση τοῦ μουσικοῦ εὐρήματος στὴν ποίηση καὶ ἡ συντάχτηση ἄλλων μεταφυσικῶν στοιχείων δεμένων μαυτὴν, χαρακτηρίζει ὅλες τὶς προσπάθειες πού θὰ σχηματίσουν ἀγάλια-ἀγάλια τὸ πλάσμα τοῦ νέου ποιήματος πού προσμένουμε.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἐργάτες τῆν αισθητικῆς αὐτῆς, πρὶν ἀπ' τὸ Βάγνερ, σύγχρονα μὲ τὸν Πόε, τοῦ ὁποῖου ὅμως τὸ ἔργο φαίνεται νὰ μὴ γνώρισε διόλου, εἶναι κι ὁ Σολωμὸς μὲ τὴν τελευταία του ἐξέλιξη. Ὅμως ἂν καὶ πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸ Μπωντελαίρ παρουσιάστηκε, τὸ ποιητικὸ πλάσμα του εἶναι πῶς κατασταλαγμένο, ἐνῶ πολὺ ὑλικὸ τοῦ Μπωντελαίρ λαγαρίζεται ἀπὸ τὸ Μαλλαρμέ γιὰ νὰ φτάσει στὴ θέση πού τὸ παρουσίασε ὁ Σολωμὸς. Ὁ Σολωμὸς ἐπέτυχε πιότερο γιατί εἶταν ἀγνότερος ποιητῆς. Ἄν ὅμως παρουσίασε βαθύτερους τόνους, καθαρότερες γραμμές, στὴν ἀρχιτεκτονικὴ, στὸ σύνολο, εἶταν κατώτερος, μὴν ἔχοντας ἀφήσει τελειωμένο ἔργο.

Αὐτὸ τὸ μουσικὸ στοιχείο τοῦ ἔργου τοῦ Μπωντελαίρ εἶναι ἐκεῖνο, καθὼς εἶπαμε πού τὸν κάμει πρόδρομο τῶν συμβολιστῶν καὶ γι' αὐτὸ τὸν σέβονται καὶ τὸν ξεχωρίζουν ἀπ' τοὺς δασκάλους τοῦ Παρνασσοῦ. Ἰδιαίτερα οἱ τρεῖς δασκάλοι τοῦ συμβολισμοῦ ἔχουν φανερὴ τὴν ἐπίδρασή του κέξακολουθοῦν τὸ ἔργο του, ξετυλίγοντὰς τὸ καθένας τους σύμφωνα μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν του. Ὁ Βιλιέ-ντελίλ-Αντάμ κι ὁ Μαλλαρμέ εἶναι Ἐγγελιοὶ καὶ Βαγγελιοὶ πλαταίνοντας τὴν αισθητικὴν του καὶ πλουτίζοντας τὴν πρόζαν του. Ὁ πρῶτος λαγαρίζοντας τὸ διηγηματικὸ ἔργο τοῦ Πόε κι ὁ ἄλλος ἐξαυλόνοντας τὴν ποίηση καὶ τὴν πρόζαν τοῦ δασκάλου.

*Ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ μνητὴ Μπωντελαίρ, ὁ Βερλαίν ἀπολυτρωμένος ἀπὸ τὴν πρώτη

χρωμάτοπλαστικὴν ἐπίδραση ἐξαυλόνεται στὸ καταστάλαγμα τοῦ δασκάλου, σὲ στίχους πού εἶναι ὁ περίλαμπρος θρίαμβος τῆς μουσικῆς παρουσίας σὲ γαλλικὰ Γράμματα. Ὁ Βερλαίν φαίνεται σὰν ἕνας ξαναγεννημένος Μπωντελαίρ, πού ἀφοῦ ἔκαμε σύντομη ἀνακεφαλαίωση τῶν πρώτων τάσεων του, ξεδιπλώθηκε εὐρύχωρα στὴν τελευταία του ἔκφραση, πού ἐλάμπρυνε τὴ θεωρεῖα τῆς ἀνυψόνοντας τὴν σὲ περιοπὴ πίστεως, στὸ ποιητικὸ *Πιστεύω* του, τὸ Art Poétique, ὅπου διδάσκει :

De la musique avant toute chose.

Καὶ μήπως στὸ σκούντημα αὐτὸ πρὸς τὸ διονυσιασμὸ, πρὸς τὴν μουσικὴ ἀπλότητα, πρὸς τὰ ῥίγη αὐτὰ τὰ στιγμιαία καὶ πανήδονα, δὲν τοῦ τὸ ἔδωκε ἕνας ἄλλος μπωντελαίρικὸς, ὁ δαιμόνιος ἐκεῖνος ἔφηβος, πού Ἄρτουρ Ρεμπὸ ὀνομαζόταν;

Τὸ ἔργο τοῦ Μπωντελαίρ μὲ τὴ σοφὴ ἀκνησία πού διδάχνη, θάλεγα πού παρουσιάζεται παρόμοιο μὲ τὸ ἄγαλμα τοῦ Μέμωνα. Μέσα ἀπὸ τὴν πέτρινη στάση του κι αὐτὸ τὴν αὐγὴ βγάζει ἕνα βαθὺ μουσικὸ πορτάνο, πού μόλις ἀκοίεται.

Εἶπαμε ὅτι ὁ Μπωντελαίρ εἶναι ἕνας ὑστερογενῆτος ρομαντικὸς κι ὅσο κι ἂν εἶναι ἀπὸ ἐκίνοους πού λαγαρίζουν τὸ ἀκατέργαστο ἔλικὸ τῶν πρωτόφερτων, δὲν ἔλειψε κι ὁ ἴδιος σὰν ἀληθινὸς ρομαντικὸς νὰ φέρει κι αὐτὸς κάποιον δικὸν τοῦ ζωτικὸν στοιχείον. Τέτοιο εἶναι τὰ μυρωδικὰ πού ξεχύνη στὸ ἔργο του, σὰ νὰ τρύγησε περσάνικους κήπους, μαζεύοντας τὸ ἀπόσταγμα των.

Στὸ ἔργο λοιπὸν τοῦ Μπωντελαίρ διακρίνουμε τρεῖς στοιχεῖα, τὸ χρωματικὸ τοῦ γαλλικοῦ ρομαντισμοῦ, τὸ μουσικὸ τοῦ γερμανικοῦ καὶ τὴν αἴσθηση τῶν ἀρωμάτων στοιχείον ζωτικὸ, πού πρῶτος βάζει στὴ γαλλικὴ ποίηση καὶ πού παραλαβαίνει ὁ Μαλλαρμέ γιὰ νὰ τὸ λαγαρίσει πιότερο.

Ὁ ἴδιος ὁ ποιητῆς σὲνα ἀπὸ τὰ καλύτερα καὶ οὐσιαστικώτερα ποιήματά του δὲ λέγει :

Les parfums les couleurs et les sons se repondent,

μὴ λυρικὴ κραυγὴ περαστικὴ μέσα ἀπὸ τὴν πολυούσια λειτουργία πού μᾶς ἐτοιμάζεται, καὶ πού ὑποψιάζεται κι αὐτὸς καὶ ὑποβάλλει, τὸ σκίτσο τῆς.

Στὸ ἔργο τοῦ Μπωντελαίρ φανερόνεται τέλεια τὸ αἶσθημα τοῦ καθαυτοῦ μοντέρνου μὲ βαθειὰ ἐπίγνωση τῆς ὑπόστασής του. Οἱ ρομαντικοὶ ἀνοίγαν τὸ δρόμο πασαπατεύοντας, μαντεύοντας, ὁ Μπωντελαίρ βλέπει τὸ νέο ἰδανικὸ βαθύτερα, σὺλλες του τὶς λεπτομέρειες, τὸ ἀγαπᾷ τόσο φανατικὰ σὲ βαθμὸ πού τάρνιεται ὀλότελα τὸ ἔργο τοῦ Ἀντρέ Σεγιέ ἐνοματίζοντάς τον ἀπλὸ σιλιβωτῆ. Ἐξὸν ἀπὸ τὴ διακοσμητικὴ τῆς νέας ζωῆς πού ἀγαπᾷ, ἐξὸν ἀπὸ τὰ θέματα τάνεκμετάλευτα, κατορθώνει καὶ μπαίνει σιτὴ ψυχή των πραγμάτων. Τὴν ποίησή του χαρακτηρίζει μιὰ ἀνησυχία, μιὰ ὀξύτερη δίψα τοῦ υπερπέραν, οἱ ἀγνωστες ἀνατριχίλες. Νὰ πῶς ξηγᾷ τὴν ποίησή του σὲ νὰ σχεδῖο ἐνὸς προλόγου τῶν *Fleurs du Mal* πού δὲ δημοσιεύτηκε «Διπῶ γιὰ ἕνα πιετοῦ ἀγνωστο σιτὴ γῆ, μὰ πού κ' ἡ φαρμακευτικὴ ἀκόμα τῶν οὐρανῶν δὲν μπορεῖ νὰ μὲ προσφέρει, ἕνα πιετοῦ πού δὲ θάχει μέσα του οὔτε τὴ ζωτικότητα οὔτε τὸ θάνατο, οὔτε τὸ ἐρέθισμα οὔτε τὸ μηδέν. Νὰ μὴ ξέρω τίποτα, νὰ μὴν αἰθάνομαι τίποτα. Νὰ κοιμοῦμαι κι ἀκόμα νὰ κοιμοῦμαι, αὐτὸς εἶναι σήμερα ὁ μοναδικὸς πόθος μου. Πόθος πρῶστους καὶ σιχαμῆρος μὰ εἰλικρινῆς.»

Εἶναι ἕνας ἀπελπισμένος τῆς ζωῆς, ἕνας ἡ δονιστῆς τοῦ μηδενός. Τὸ αἶσθημα του καθαρὰ χριστιανικὸ καὶ τὸ ἀράδιᾶσμα τῶν ἀμαρτιῶν του, σὰ ἐξομολόγηση σὲ πνευματικὸ.

Ἐνα σπουδαιότερο σημείο πού τὸν χωρίζει ἀπ' τοὺς ρομαντικούς, χαρακτηριστικὸ τοῦ μοντερνισμοῦ, εἶναι ὅτι ἀφήνει πῶς τὴ στάση τοῦ ἐμνευμένου βάρδου καὶ ἤσυχια κ' ὑπομονητικὰ ἐπάνω, σὲ μιὰ, καθωρισμένη αισθητικὴ δημιουργία

γεί το έργο του. "Αν όμως έχει αφήσει την πόζα του έννευσμένου παίρνει την πόζα του esthète, του νταντή, με τη μανία του ξαφνίσματος του μουρζουά, κληρονομία καθαυτό ρωμαντική από το Γκωτιέ και τον Πέτρους Μπορέλ.

"Η κριτική του έντελώς έξαιρετική, μοναδική για γαλλικό τρόπο της Κριτικής." Έδειξε την βαθύτερη διαίσθηση για την εύρεση του ποιητικού συστατικού. Καλύτερα από την Σαιντ-μπέβ, βαθύτερα από τον Γκωτιέ ήξερε να διαλέγει το άγνό στοιχείο. Δεν έκαμε καμιά παραχώρηση ποτέ κ' ή κρίση του ήταν πάντα σωστή. Δεν μπόρεσε να υποφέρει ποτέ τους κόλακας του κοινού, πράμα που τον έκαμε να σιχάινεται τον Ούγκώ, μόλη την αξία που του βρισκε κάποτε. Δεν ανέχονταν καμιά πλόληψη στην τέχνη. Κι όμως αναγκάζεται με πίκρα να ξομολογείται κάποτε τις άμαρτίες του:

«Κ' εγώ ακόμα, μδδες τις επαινετές προσπάθειες, δεν μπόρεσα νάντισταθώ στην επιθυμία για νάρεσω στους σύγχρονους μου» κι άλλου:

«Έβαλα μερικές βρωμιές για νάρεσω στους δημοσιογράφους, ώστόσο στάθηκαν άχάριστοι».

"Η ποίηση του Μπωντελαίρ είναι τέλειο απαύγασμα της σύχρονης γαλλικής άριστοκρατίας, παρακμασμένης, και ραφιναρισμένης, που είναι άνίκαη για μεγάλες όρμες και πού τις περιφρονεί.

Περιποιήθηκε την ποίησή του όπως και τον έαντό του. Μαζί με τα βαθειά άρώματα, έβαλε τα τσουχτερά μπαχαρικά και ζητώντας το σπάνιο και παράξενο όπως-όπως για να παρουσιάσει το ασυνήθιστο, δεν αποτραβήχτηκε ούτε από το σιχαμερό.

Στην άνησυχία του έσωτερικού των στίχων του άντίθεση κάμει ή πλαστικότητα της έκφρασης και ή λαγαρότητα της διατύπωσης.

Τόν άφορισμό του Γκωτιέ l'art pour l'art ένώ από το ένα μέρος τον έχει βαθύνει πιότερο άπολυτρόνοντας την Τέχνη από το περιττό ήθικό κι άλλα παρόμοια στοιχεία, περιορίζοντάς την στα ούσιαστικά, από το άλλος μέρος πήρε την άντίθετη άποψη του σε μεγάλη υπερβολή, προτιμώντας το τεχνητό από το φυσικό. "Ετσι το άποτυπώνει στο ώραίο και παράξενο ποίημα, το «Παρισιάνικο όνειρο».

"Η άγάπη του αυτή που τον έκαμε να προτιμά μιá βαμένη με καλαισθησία παριζιάνα από μιá χωρική με φρέσκα χρώματα, μπαίνει και στην ποίησή του, όπου τη βλέπουμε να φκιασιδώνει τις φράσεις με ψεύτικα και χτυπητά επίθετα, και να μεταχειρίζεται τρόπους καθρεφτισμένους από τις παραξενιές της ζωής του.

Τέλος ό Μπωντελαίρ ήταν εύτυχής ανακαλύπτοντας τον Πόε τον όποιο μελέτησε βαθιά και μετάφρασε έξοχα. Στην αισθητική του Πόε βρήκε την έξαύλωση της δικής του, όλα εκείνα που υποπτεύονταν και δεν μπορούσε να συγκεντρώσει και από τότες άκολουθώντας την υπέροχη αυτήν αισθητική κατόρθωσε κάποτε στην πλαστική άκινήσια της φόρμας να καθρεφτίσει την φρίσουσαν μουσικήν ψυχήν.

M.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΘΡ. ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ — Οι έρημιές του 'Ηλιόχαρου. — Να ένας νέος για τον όποιο θα ήθελα νάγραφα πολύ καλύτερα λόγια άπ' αυτά που είμαι ύποχρεωμένος να γράψω. Γιατί έχει μερικά χαρίσματα που μ' άρέσουν, μιá τόλμη στην έκφραση που κάποτε επιτυχαίνει και μιá προσπάθεια να γνωρίσει τη δυναμτική αξία των λέξεων. Δυστυχώς όμως αυτά τα χαρίσματα πνίγονται μέσα σε τόσα έλαττώματα που πολύ φοβομαι μήπως δεν μπορεί ποτέ ό νεαρός συγγραφέας να γλυτώσει. "Όπως όλοι οι νέοι οι όποιοι δεν έχουν πολλά νέα πράματα να πούν, έχει τρομερή μανία επίδειξης και ρεκλαμάρεϊ τρομερά το δηθεν καινούριο που πάρουσιάζει, το όποιο και στην αισθητική του εισαγωγική και στα ποιήματα (όπως όνόμασε τάρρυθμα πεζογραφήματά του) για την ώρα δεν παρουσιάζει καμιά πρωτοτυπία αλλά ένα μπουκάμα ξένων διαβασμάτων άπ' το τραπέζι του συμβολισμού, όπου πλεονάζουν Ριμπώ, Κλωντέλ κ.ά. "Ό σχολάρχης, όπως ένομάζει τον έαντό του, μäs πληροφορεϊ ότι άπάνου-κάτου ανακάλυψε την ποίηση.

Τέτια είναι ή ψυχολογία του νεοπλουτισμού. Το ξάφνισμα όμως αυτό που σηκώνει τα μυαλά και που καταντά να ξετυλίγει την τόλμη του σε θράσος, με κάμει ν' άμφιβάλλω για την ειλικρίνεια του σχολάρχη και φοβομαι να μη μένει το έργο του αυτό σαν ένα άερωτό λ μ η μ α.

Γιατί όσο κι αν ξεφωνίζουν για το νέο, τόσο αυτός όσο κ' ή σχολή του, δείχνουν μιάν άδυναμία να το άντιληφτούν. Έξεναντίας από τους τίτλους —(Διώνυσος, 'Ηλιόχαρος,) ως τις τελευταίες φράσεις δείχνουν μιá δουλική μίμηση και πίστη στη μεγαλύτερη ρουτίνα που έχει επιβληθεί, όσο κι αν πασχίζουν να την μασκαρέψουν.

ΙΣΑΝΤΡΟΥ ΑΡΙ — Τα Μοντέρνα και το καινούριο μανιφέστο. — Να ένας άλλος μανιακός της πρωτοτυπίας

κι άλλος μανιφεστολόγιος που νομίζοντας ότι έκαψε τη Ρουτίνα και την 'Αρλούμπα τις κάει το μεγαλύτερο λιβανατό. Σαυτόν ή γνώμη ότι, εκείνοι που δεν έχουν καμιά πρωτοτυπία ξεφωνίζουν για αυτή, μου γίνεται όλοφάνερη. "Η ποίησή του είναι όχι μόνο ποιητική ρουτίνα, αλλά ρουτίνα ψαρεμένη στα όλιγόστιχα του καθημερινού τύπου.

Οι Νύχτες του ΑΡΓΗ και Τάνθρωπινα και Θεϊα του Γιάν. ΜΑΙΝΑΔΙΩΤΗ είναι πρωτόλεια άπ' τα όποια δε βγαίνει καμιά πρωτοτυπία. "Ο δεύτερος δίνει κάποια υπόσχεση, τουλάχιστο δείχνει κάποια άνώτερη άντίληψη, δε ξέρουμε όμως αν κατορθώσει να την πραγματοποιήσει.

Κ. ΑΘ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ — ΞΕΝΑΚΗ Τ' Ανατολίτικα. — Άρκετές μετάφρασεις των Orientales του Ούγκώ από τις όποιες οι καλύτερες δημοσιεύτηκαν στη «Ζωή». "Ο μεταφραστής φανατικός υπερατριώτης φαίνεται ότι έκαμε τη θυσία της έκδοσης για προπαγανδιστικούς σκοπούς, άφου το βιβλίο πουλιέται όλιγότερο άπ' ότι κοστίζει. "Αν όμως ως μεταφραστής ό ποιητής μνήσκει πίσω από άλλους, ως άφιερωτής είναι άπαράμοιαστος. Το βιβλίο άφιερώνεται στην πρώτη σελίδα σεναν όμιλο φιλελλήνων, στην δεύτερη σ' έναν άλλο και ιδιαίτερα κάθε ποίημα και σεναν ζωντανό ή πεθάνο, από τη ψυχή του Β. Ούγκώ ως την μουστόθρεφτην Καν Σπανούδη. Σε κάποιον μονόχα ξεχασε να το άφιερώσει, στην ποίηση, καιτό είναι το μεγαλύτερο έλάττωμά του.

T. A.

ΤΟ ΔΙΚΗΓΜΑ

του 'Αλ. Παπαδιαμάντη «ή Θητεία της Πενθεράς» που ξαναδημοσιεύουμε σαυτό το φύλλο, έχει δημοσιευτεί στο Αο φυλλάδιο της «Ζωής» που τυπώθηκε στην 'Αθήνα το Νοέμβρη του 1902.

"Επειδή είναι όλος διόλου άγνωστο, άφου δεν άποθησαυρίστηκε ούτε στην

έκδοση τῶν διηγημάτων του πού δημοσίεψε ἢ Λογοτεχνική Βιβλιοθήκη τοῦ Φέξη, νομίσαμε καλὸ νὰ τὸ παρουσιάσουμε στοὺς θανμαστὰς τοῦ μεγάλου διηγηματογράφου.

Η ΜΕΛΕΤΗ

γιά τὸ ἔργο τοῦ Σολωμοῦ τοῦ μακαρίτη Νότη Ροντάκη, πού δημοσιεύουμε καὶ τελειώνει στὸ ἐρχόμενο φύλλο ἔχει γραφῆι στὰ 1901 κῆνα της μέρος δημοσιεύτηκε στὸ Αο φύλλο «Σάης» τῆς στήν Ἀθήνα στίς 30 τοῦ Νοέμβρη 1902. Ξαναπλάστηκε στὸ 1904 κεῖχε μένει ἴσια μὲ σήμερα ἀνέκδοτη. Ὁ Νότης Ροντάκης πέθανε στίς πρώτες μέρες τοῦ 1907.

Ἀπὸ τῆ μελέτην αὐτὴν ἀφαιρέσαμε τὴν εἰσαγωγή καὶ μερικά κεφάλαια τὰ ὁποῖα πραγματεύονταν γιά τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ πού βρήκαμε ὅτι σήμερα ἔχουν χάσει τὴν ἐπικαιρότητα τους: Τὸ ἄλλο μέρος δημοσιεύτηκε ἀπαράλλαχτά ὅπως βρέθηκε. Ἡ μελέτη ἂν καὶ γραμμένη πρὶν ἀπὸ 20 χρόνια παρουσιάζει πολλὰ νέα στοιχεῖα πού δὲ βγήκαν ἀκόμη στὸ φανερό, πρὸ πάντων ἔχει μία σπουδαία καὶ σοβαρὴ documentation. Πολλές πληροφορίες δοσμένες ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Καλοσοῦρο, πού συμπάθησε τὸ ἔργο αὐτὸ κι ἀπὸ ἄλλους ἐφτανησιώτες, ἔχουν μεγάλη σημασία καὶ δίνουν στὴν μελέτη αὐτὴ ἀρκετὸ κῆρος. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι μερικά μέρη τῆς μελέτης μᾶς φάνηκαν ἀδύνατα, εἴμαστε ὅμως βέβαιοι ὅτι ἂν ζοῖσε σήμερα ὁ συγγραφέας της θὰ τὰ ξαναπλαθε ὅπως ἔπρεπε. Μολαταῦτα ὅπως ἔχει στὸ σύνολό της παρουσιάζει μία ἐργασία πολλὴ σοβαρὴ κῆστερα ἀπὸ τὴ μοναδικὴ ὑποβλητικὴ μελέτη τοῦ Πολυλά μᾶς ἄνοιξε ἀρκετὲς πόρτες ἐξετάζοντας ψυχραιμότερα κολλὰ σημεῖα, κῆτσι φέρνει μία σπουδαιότατη συμβολὴ στὴν

τελειωτικὴ μελέτη πού μᾶς χρειάζεται γιά τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου δασκάλου.

ΤΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ ΜΑΣ

Κον Μα. — Λυπούμαστε πολὺ γιά τὸ γραμματάκι σας πού μῶλο τὸν εὐγενικό τόνο του, δὲν μπορεῖ νὰ κρύψει τὴ νεανικὴ μικροφιλοτιμία. Καὶ λυπούμαστε περισσότερο γιὰ τὴ ἐντύπωσή μας ἀπὸ σᾶς εἶταν πολὺ καλή. — Ἰδιαίτερα εὐχαριστηθήκαμε γιά τὴν μετριοφροσύνη σας πού ταιριασμένη μὲ τὴν καλὴ ἀντίληψη μᾶς ἄφινε νᾶχουμε πολλές ἐλπίδες. Μὴν ἀκούτε μερικοὺς χαμένους, αἰώνια μικροὺς, ὅπως τοὺς λέτε κῆσεις, πού μὴ ἔχοντας νὰ ἐπιδεῖξουν κανένα ἄλανετο, καμιάν ἀληθινὴν ἀντίληψη πασχίζουσιν νὰ φηγοῦρᾶσιν ὅπως-ὅπως καὶ μὲ τὸ ζόρι. Τέτιες λεγεῶνες λογίων περνοῦν κάθε μέρα ἀφήνοντας τὰ ἴχνη τους στὰ λευκώματα τῶν δεσποινίδων καὶ στὰ περιοδικὰ πού γίνονται μὲ τὴ συνεργασία τῶν λογίων ἀναγναστών. Ἐκεῖνοι πού ἔχουν κάτι δουλεύουσιν ἀθόρυβα ὡς πού νὰ ἐτοιμάσουν τὸ ἔργο τους καὶ δὲν ἐπηρεάζονται ἀπὸ αὐτὰ τὰ garçons de lettres, ὅπως τοὺς ἔλεγε ὁ Μωρεᾶς.

Κον Ροντ — Λὲ συμφωνοῦμε διόλου μὲ τὴ γνώμη σας ὅτι πρέπει νὰ χτυπηθοῦν μιά γιά πάντα κάποιοι φιλολογομανεῖς πού προσπαθοῦν νὰ δημιουργήσουν πολὺ θόρυβο γύρω τους. Ἄν χτυποῦμε κάποτε μερικά ἔργα γιά τὸ ψεύτικο μέρος τους, εἶναι γιὰ τὸν ἐπιβληθεῖ στὸ σύνολό τους καὶ χρειάζεται νὰ πέσει ὅτι μπορεῖ νὰ φέρει κακὴ ἐπίδραση στοὺς νεώτερους. Νὰ χτυπήσεις ὅμως αὐτοὺς πού ἐννοεῖτε, εἶναι δονκιχωτισμὸς τοῦ χειρότερου εἶδους. Εἶναι σὰ νὰ χτυπᾶς σκιὰς σκιῶν μέρα μεσημέρι.